

ზ. სინთიბიძე

მახარაძის
აბრეშუმის
ქაუსაღებ-საბრახის
ფაბრიკა

„ფაბრიკა-ქარხნების ისტორია — ეს ჩვენი მუშათა
კლასის ისტორიაა წარსულსა და აწმყოში“.

მ. გორკი

ზ. ხინთიბიძე

მ ა ხ ა რ ა ძ ი ს უ ბ ა რ ე უ მ ი ს ძ ა ფ ს ა ლ ა ბ - ს ა გ ა რ ე ი უ ბ ა ნ ი კ ა

საქართველოს სსრ ფაბრიკა-ქარხნების ისტორია (№ 6)

ნაშრომში გაშუქებულია საქართველოს საფეიქრო მრეწველობის ერთ-ერთი უძველესი საწარმოს — მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის ნახევარი საუკუნის ისტორია, მოთხრობილია ამ საწარმოს მუშათა ყველა თაობის, წარმოების ნოვატორების შრომითი აქტივობა სოციალიზმისა და კომუნისმის მშენებლობის საქმეში, ნაჩვენებია ფაბრიკის წვლილი რესპუბლიკის საფეიქრო მრეწველობის განვითარებაში. ნაშრომი ეძღვნება საწარმოს 50 წლისთავს.

რედაქტორი პროფ. მ. ჯიჯეიშვილი

K276.970
3

სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვებამ საქართველოში დასაბამი მისცა მკვეთრ სოციალურ-ეკონომიკურ გარდაქმნებს. ქართველი ხალხის ცხოვრებაში, საბჭოთა ხელისუფლებამ მოიტანა ნამდვილი გაზაფხული, მატერიალური და სულიერი გაფურჩქვნის არნახული პირობები შეუქმნა ნიჭიერ და შრომისმოყვარე ქართველ ერს.

კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა ხელისუფლების ბრძნული პოლიტიკის ერთ-ერთი მკაფიო გამოხატულება იყო რესპუბლიკაში ფაბრიკა-ქარხნების მშენებლობის ფართოდ გაშლა. ამ მიმართულებით თანმიმდევრულად ხორციელდებოდა ღონისძიებათა მთელი კომპლექსი, სწორედ ამ კომპლექსის შემადგენელი ნაწილი იყო მსუბუქი მრეწველობის, კერძოდ, მეაბრეშუმეობის მკვეთრად განვითარება. რევოლუციამდელ საქართველოში ამ დარგს არ ექცეოდა სათანადო ყურადღება, თუმცა აბრეშუმის პარკის დამზადება ჩვენში სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთი უძველესი დარგი იყო და მისი წარმოების დიდი ტრადიცია გავაჩინდა.

საქართველოს აბრეშუმის დამამუშავებელი მრეწველობა მთლიანად საბჭოთა ხელისუფლების დროს შეიქმნა. რევოლუციამდე არსებობდა ოთხიოდე კუსტარულად მოწყობილი, პატარა ძაფსაღები ფაბრიკა, რომლებსაც სულ რამდენიმე პრიმიტიული, მწყობრიდან გამოსული ძაფსაღები აუზი გააჩნდა. ეს იყო სამტრედიის, თელავის, ხონისა და ოზურგეთის ფაბრიკები.

1923 წელს მოხდა სამტრედიის ძაფსაღები ფაბრიკის აღდგენა-გაფართოება, 1926 წელს კი ამუშავდა მახარაძის (ოზურგეთის) ძაფსაღები ფაბრიკა. ამავე წლებში შევიდა ექსპლუატაციაში წულუკიძისა და სხვა ფაბრიკები, ძაფსაღები აუზების რაოდენობა მთელ რესპუბლიკაში შეიძჯერ გადიდა.¹ დიდი რეკონსტრუქცია განიცადა ამ

¹ გ. ბახტაძე, აბრეშუმის მრეწველობის განვითარება საქართველოს საბჭოთა რესპუბლიკაში, თბ., 1953. გვ. 6.

ფაბრიკებში პირველ ხუთწლედში. მკვეთრად გაიზარდა ხამი აბრეშუმის ძაფის გამოშვების რაოდენობა და ხარისხი.

აბრეშუმის ძაფსაღებ წარმოებასთან ერთად უმჯობესდებოდა აბრეშუმის ძაფსაგრები წარმოებაც. 1926 წლის 12 დეკემბერს ამუშავდა მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაგრები ფაბრიკა. მის განკარგულებაში იყო 400 საგრები თითისტარი... ამ პერიოდში ეს ფაბრიკა ერთადერთი აბრეშუმის ძაფსაგრები საწარმო იყო რესპუბლიკაში, რომელმაც პირველი პროდუქცია გამოუშვა 1927 წელს 6,8 ტონის ოდენობით. სამრეწველო პერსონალი 95 კაცისაგან შედგებოდა.

1927 წელს ძაფსაღებ საწარმოში დამატებით დაიდგა 54 დაზგა, მომდევნო წელს მეორე საამქროში ამუშავდა 36 დაზგა. 1929 წელს იმავე საამქროში დაზგების რაოდენობა 72-მდე გადიდა. ფაბრიკის საერთო სიმძლავრე გახდა 144 ძაფსაღები დაზგა 1368 თვითწამლებით. 1927 წელს მახარაძის ძაფსაღებ და ძაფსაგრებ წარმოებას ემსახურებოდა 500-მდე კაცი, გამოშვებულ იქნა 11,4 ათასი კგ ხამი აბრეშუმის ძაფი¹. 1937 წელს პროდუქციის რაოდენობა გადიდა 52,5 ტონამდე, ხოლო 1950 წლისათვის—71,1 ტონამდე. 1937 წელს სამრეწველო პერსონალის რიცხვი უკვე აღწევდა 1145 კაცს. ამჟამად ფაბრიკა უშვებს სამი ასორტიმენტის (№№ 643, 429, 310) ხამი აბრეშუმის ძაფს და სხვა მრავალი სახის პროდუქციას².

ამრიგად, მახარაძის ძაფსაღებ-საგრები ფაბრიკა საქართველოს მონათესავე საწარმოებთან შედარებით ყველაზე დიდი სამრეწველო ობიექტი იყო; მან მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა სანედლეულო ბაზის გაფართოებასა და მშრომელი გლეხობის მატერიალური კეთილდღეობის ამაღლების, მთლიანად რესპუბლიკაში საფეიქრო მრეწველობის განვითარების საქმეში.

¹ «История индустриализации Грузинской ССР», Тб., 1968, стр. 71.

² მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღები ფაბრიკის ტექნიკური კონტრაქტის განყოფილების მასალებიდან.

მახარაძის აბრეშუმის ქაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკა 1926—1941 წლებში

1924 წელს საქართველოს კომუნისტური პარტიის გურიის სამაზრო კომიტეტში შემუშავდა წინადადება აბრეშუმის პარკის ფაბრიკული წესით დამუშავების (ამოხვევის) შესახებ. ამ წინადადებას მხარი დაუჭირა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა. გადაწყდა აბრეშუმის ფაბრიკის მშენებლობა, უწინარეს ყოვლისა, დაეწყოთ ოზურგეთში, თელავში, სამტრედიასა და ხონში. ფაბრიკების მშენებლობის დაწყება დაეგალა საქართველოს სახალხო მეურნეობის უმაღლეს საბჭოს. იტალიიდან საგანგებოდ გამოითხოვეს ძაფის ამოსახვევი დაზგები, შეარჩიეს კადრები, რომლებიც გაიგზავნა იტალიაში აბრეშუმის ტექნოლოგიის უკეთ დაუფლებისათვის. მახარაძიდან იყვნენ სპირიდონ ჩომახიძე, ლაზარე ბაბაევი, ბენიამინ კალანდაძე¹.

საქ. კპ(ბ) ამიერკავკასიის სამხარეო კომიტეტისა და საქართველოს სახალხო კომისართა საბჭოს დადგენილების შესაბამისად გურიის სამაზრო კომიტეტის ხელმძღვანელობით ფართოდ გაჩაღდა მახარაძის აბრეშუმის ქაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის მშენებლობა. ამ საქმის დიდი ენთუზიასტი იყო ძველი ბოლშევიკი კირილე უჯმაჯურიძე, რომელსაც სამაზრო კომიტეტმა მიანდო ფაბრიკის მშენებლობის ოპერატიული ხელმძღვანელობა. საწარმოს მშენებლობაში აქტიურად მონაწილეობდნენ მიხეილ ჭოხონელიძე, რომელიც იმ დროს ოზურგეთის რაიადმასკომის თავმჯდომარედ მუშაობდა, სოლომონ ანდლულაძე (ფაბრიკის მშენებლობის უფროსი), ინჟინრები დავით თოხაძე, ვალერიან ჩეხოვი და გერმანელი ბალკი, აგრეთვე ჩათახის ქარხნის მშენებელ სპეციალისტთა ორკაციანი ბრიგადა. აქვე მუშაობდნენ იტალიელი სპეციალისტი მატაველი, კრები და სხვები.

პარტიის გურიის სამაზრო კომიტეტმა ფაბრიკის მშენებლობაზე

¹ გაზ. „ლენინის დროშა“, 1977 წლის 25 აგვისტო.

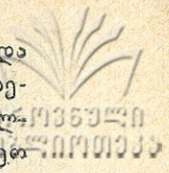
გაგზავნა კომუნისტი ბესარიონ რუსიძე, უფრო გვიან იგი ცვლილ ბრი-
გადირი გახდა, ხოლო მისი ძმა მელენტი ექსპედიტორად მუშაობდა.
კომკავშირის გურიის სამაზრო კომიტეტმა ფაბრიკის მშენებლობის
კომკავშირული ორგანიზაციის ხელმძღვანელობა შრომისმოყვარე
და ენერგიულ ახალგაზრდას აკ. დოლიძეს მიანდო. საწარმოს მშენე-
ბლობის ვადამდე დამთავრებაში მნიშვნელოვანი წვლილი მიუძღვით
ყოფილ მუშებს ამირან კვაჭაძეს, სერგო სიამაშვილს, ალექსანდრე
დარჩიას; ძველ ბოლშევიკებს—მაკარ ქილიფთარს, იაკინთე კობა-
ლავას, ანდრო ოსიპოვს, სიმონ ჩხაიძეს, რაქდენ დოლიძეს, ალისტ-
არხ წილოსანს; ვეტერან კომკავშირელებს—შალვა შარაშენიძეს,
გიგო ჩავლეიშვილს, მამა-შვილს ბესარიონ და ივანე კვაშალებს, ვა-
ლერიან სალუქვაძეს; ეკონომისტებს—კირილე ჭელიძეს, ვალერიან
ლლონტსა და სხვებს.

ეს ადგილი, სადაც ახლა ფაბრიკაა აშენებული, გაუვალი ჭაობი
ყოფიდა მშენებლობა, საშენ მასალას ოცდაათამდე უღელი ხარ-
კამებით, ცხენებითა და ფურგონებით ეზიდებოდნენ, ხშირად ურემი-
ისე ჩაეფლობოდა ჭაობში, რომ მის ამოსაყვანად ათი-თხუთმეტი კაცი
იყო საჭირო. მაშინ მანქანა რაიონში არ იყო, თუნდაც რომ ყოფი-
ლიყო, ასეთ ჭაობში ვერაფერს გახდებოდა. მშენებლობის ბრიგადი-
რად მუშაობდა ბოხვაურელი გიგო ჩავლეიშვილი—მაღალი, ომახიანი
და საქმის მოყვარული კაცი. მეურმეები—ივანე ძიძიგური და ივანე
სკამკოჩაიშვილი გვიან საღამომდე ეზიდებოდნენ საშენ მასალას—
სილას, ქვიშასა და ცემენტს. ფაბრიკის მშენებლობაზე ყოველდღი-
ურად 50-დან 200-მდე კაცი მუშაობდა.

ხალხის ენთუზიაზმმა და შემოქმედებითმა შრომამ შედეგი გა-
მოიღო და მწყობრში ჩადგა რესპუბლიკის აბრეშუმის მრეწველობის
ერთ-ერთი დიდი საწარმო. მისი მშენებლობა 1925 წლის 22 დეკემ-
ბერს დაიწყო და ცხრა თვეში დამთავრდა. 1926 წლის 4 ოქტომბერს
დილით მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის ძაფსალები საამქროს პირ-
ველი კორპუსი ამუშავდა. ეს დღე, წერდა ფ. მახარაძე, გურული გლე-
ხებისათვის მართლაც საზეიმო დღედ უნდა ჩაითვალოს. არ იქნება
გაზვიადებული თუ ვიტყვით, რომ ეს ფაბრიკა დიდი შენაძენია მშრო-
მელი ხალხისათვის და ხალხი ამას შესაფერისად დაფასებს!

ფაბრიკის გახსნისადმი მიძღვნილ საზეიმო სხდომას ესწრებოდ-

1 ფ. მახარაძის პირადი არქივი. მლისთბა, ფ. 2914, საქ. 558, ფურც. 4.

ნენ არა მარტო რაიონის პარტიული, საბჭოთა, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციების წარმომადგენლები, არამედ მეზობელი ქალაქებისა და სოფლების მშრომელთა დელეგაციები. მისასალმებელი დეპეშები გამოგზავნეს საკ. კ (ბ) ამიერკავკასიის სამხარეთო კომიტეტის მდივანმა გ. ორჯონიკიძემ და საქართველოს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმის თავმჯდომარემ ფ. მახარაძემ. ისინი გულწრფელად ულოცავდნენ გურიის მშრომელებს ამ ახალ შენაძენს და უსურვებდნენ წარმატებებს მუშაობაში¹. ზემო გვიან საღამომდე გავრძეულა.

მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღები ფაბრიკის პირველ დირექტორად დაინიშნა ილარიონ კალნაძე, პარტიული ორგანიზაციის მდივნად ძველი ბოლშევიკი ბესარიონ რუსიძე, საფაბრიკო კომიტეტის თავმჯდომარედ — მაკარ ქილიფთარი, კომკავშირის ორგანიზაციის მდივნად — აკაკი დოლიძე. საქართველოს აბრეშუმის მრეწველობის ტრესტმა ფაბრიკის დირექტორად ტექნიკურ ნაწილში დანიშნა ამ დარგის ნიჭიერი სპეციალისტი ლაზარე ბაბაევი, რომელიც ფაბრიკაში 1926 — 1937 წლებში მუშაობდა. იგი ფაბრიკის მთავარ ინჟინერ სპირხდონ ჩომახიძესთან ერთად ცხოვრობდა ფაბრიკის ეზოში ორსართულიან ხის შენობაში, იქვე იყვნენ იტალიელი მუშებიც. ორივე სპეციალისტი კარგად ფლობდნენ იტალიურ ენას და ყველა გაურკვეველ საკითხს ისინი დროულად არკვევდნენ, რითაც თავიდან იცილებდნენ კონფლიქტს იტალიელ და ქართველ მუშებს შორის.

აბრეშუმის ფაბრიკის ექსპლუატაციაში გაშვებისათვის საჭირო იყო 200-მდე მუშა, მსურველი კი აღმოჩნდა 2 ათასამდე კაცი. ამიტომ მკაცრად მოხდა მუშების შერჩევა. ძირითადი ნაწილი იყო ქალები, რომლის 80 პროცენტს ჰქონდა საშუალო განათლება. ფაბრიკის ექსპლუატაციაში გაშვებისას დაზგის პირველი მუშები იყვნენ სონია ჯიქია, ონორა დოლიძე, თეოლინა, სოლომონიდა და მარიამ მენაბდეები, თამარ კონტრიძე, სონია ფიფია, ქიონია და მარიამ ვადაჭკორიები, ქეთევან გირკელიძე, ელენე თავართქილაძე, ბაბორა ჯაყელი, აკვილინა სიმონიშვილი, მარიამ მგალობლიშვილი, ნინო ბერიძე, თეოლინა ვიზრგაძე, ვერა წერეთელი, ჟენია ორმოცაძე,

¹ გაზ. „მუშა“, 1926 წლის 4 ოქტომბერი.

ნადია კვაშელი, ოლია ჩიტაიშვილი, თამარ სიხარულიძე, ეკატერინე ბერძენიშვილი, ქსენია მსხალაძე, შუშანა ღლონტი, მარია გორაკლიძე, ვასასი ბურჭულაძე, გოგუცა ნაკაიძე, დარეჯან ჭანიშვილი, თამარ კოტრიკაძე, მელნიკი ჭანიშვილი, დომნა თოხაძე, ნინო თოთობაძე, ნატალია არობელიძე, ნინო პატარავა, ქიონია მამულიშვილი, მარგარიტა კობლავა, ნადია კობლაძე, ელენე მოისწრაფიშვილი, ლიდა ჩავლეიშვილი, ვერა ძველია, ფედოსი ზურაბიშვილი, ლოლა სიხარულიძე, ქსენია სურგულაძე, ალექსანდრე, თინა, ეთერ და თამარ ჩანტლაძეები, ქუყუნა ნაკაიძე, ნინო ბარამიძე, ოლია გოგიბერიძე, მაგდანა ჩხაიძე და სხვები, რომლებიც პირდაპირ სკოლის მერხებიდან მოვიდნენ აბრეშუმის ფაბრიკაში სამუშაოდ.

დაზვის პირველი მუშა ვაყები იყვნენ ანდრო ლომინაძე, ვასო დოლიძე, სანდრო დარჩია, რომლებიც ადრე ფაბრიკის მშენებლობაზე მუშაობდნენ.

ფაბრიკის დაზვა-დანადგარების მოწყობაში, ელექტროგაყვანილობის დამონტაჟებაში, ელექტროსადგურის საორთქლე ქვაბებისა და სხვა ტექნიკური მოწყობილობების შეუფერხებელ მუშაობაში განსაკუთრებული დამსახურება მიუძღვის სამექანიკო-ტექნიკური სამსახურების პირველ მუშებს: დავით ჭეიშვილს, ბენო გოგიბერიძეს, გიორგი ასათიანს, ივანე კალანდარიშვილს, პეტრე, ალექსანდრე და ესე კალანდაძეებს, ამბროსი მიქაშავიძეს, ვალერიან სალუქვაძეს, გერასიმე მამრიკაშვილს, ანდრო კილაძეს, მიხეილ ცენტერაძეს, შალვა ინწკირველს, გივი წულაძეს, მიხეილ კუტუბიძეს, არქიფო დარჩიას, ილია და ვასილ ქავჯარაძეებს, სევერიან კოტრიკაძეს, სევერიან ურუშაძეს, ვასილ ხავთასს, გერონტი ორაგველიძეს, ილია გაბედავას, გიორგი სიხარულიძესა და სხვებს.

კომუნისტური პარტია და საბჭოთა ხელისუფლება დიდ ყურადღებას აქცევდნენ აბრეშუმის ფაბრიკის შემდგომი განვითარების საქმეს. ძაფსაღები საამქროს მშენებლობასთან ერთად მიმდინარეობდა საგრეხი საამქროს მშენებლობაც. ფაბრიკის ხელმძღვანელები და მუშები არაფერს იშურებდნენ იმისათვის, რომ საგრეხი საამქროს სამშენებლო სამუშაოები შეუფერხებლად წარმართულიყო. სწრაფი ტემპით საგრეხი საამქროს მშენებლობამ შედეგი გამოიღო. მისი მშენებლობა დამთავრდა 1926 წლის 12 დეკემბერს. იმ წელს საწარმოს პროდუქცია არ მიუცია. იგი 1927 წლიდან შევიდა ექსპლუატაციაში.

საგრეს საამქროში მუშები უმთავრესად კომკავშირის რაიონულ კომიტეტის საგზურებით გაიგზავნა. საამქროს პირველი მუშები იყვნენ ნინო ჯახუა, ლუბა შარაშიძე, გალინა ვადაჭკორია, დომნა გოგიჩაიშვილი, ოლია გობრონიძე, ნინო მეგრელაძე, ნიკოლოზ თავაძე, ნინო და თამარ მახარაძეები, დარეჯან მიქელაშვილი, თამარ სამსონია, თამარ ბერეჟიანი, კაკალა ჯახუა, ფაცია და ნინო კობიძეები, ზინა ბერიძე და სხვები¹.

1928 წლის 15 ივნისს მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკაში ამუშავდა ძაფსაღები საამქროს მეორე კორპუსი. საზეიმო შეკრებაზე თავი მოიყარეს მუშებმა, შშენებლებმა, ინჟინრებმა, პარტიული და კომკავშირული კომიტეტების წარმომადგენლებმა, აბრეშუმის მრეწველობის ტრესტის ხელმძღვანელებმა, სპეციალისტებმა. საზეიმო სხდომა გახსნა საფაბრიკო კომიტეტის თავმჯდომარემ მაკარ ქილიფთარმა, ორატორებმა ფაბრიკის კოლექტივს მიულოცეს მეორე კორპუსის ამუშავება. ახალი კორპუსის 72 დაზგა დამზადებული იყო თბილისის 26 კომისრის სახელობის მანქანათსამშენ ქარხანაში. პირველი კორპუსის დაზგები (72) კი იტალიიდან იყო შემოტანილი. ამრიგად, ძაფსაღები საამქროს ორივე განყოფილებაში (კორპუსში) დადგმულ და გაწყობილ იქნა 144 ძაფსაღები აუზი.

ძაფსაღები საამქროს მეორე კორპუსის დაზგასთან პირველნი დადგნენ ვალერიან თუთაიშვილი, თამარ და შუშანა ხუხუნიანიშვილები, ჟენია და მარგარიტა თოთიბაძეები, დარეჯან და თამარ კილურაძეები, ივანე უჯმაჯურიძე, ივანე მუჯირი, მართა მენაბდე, ვასილ და აკაკი დოლიძეები, სერგო და თამარ მეგრელიშვილები, ნინო მეგრელიძე, ილია სამსონია, ვანო გობრონიძე, მიხეილ სკამკოჩაიშვილი, მიხეილ კალანდაძე, შოთა და კოტე კეკელიძეები, სოსო თუმანიშვილი, ივანე და ქეთევან ყარეგაიშვილები, შალვა ლომაძე, დიმიტრი ბურაკოვი, ვლადიმერ ლომაძე, კარლო აფხაზავა, ქეთევან კოტრიკაძე, ნინო რუსიეშვილი, გალინა კალანდაძე, გრიგოლ დარჩია, გიორგი სალუქვაძე, მიხეილ დოლიძე, ალექსი ჭეიშვილი, ელენე და აკაკი მქავანაძეები, გრიგოლ და ალფესი კილურაძეები, დომენტი ვასაძე,

¹ მახარაძის აბრეშუმის სახვევა ფაბრიკამ დიდი ინტერესი გამოიწვია აჭარის შრომელებში. მის სანახავად მოვიდა აჭარელ ქალთა დელეგაცია. გაიმართა მიტინგი. აჭარელ ქალებს მოყვნენ პარტიული კომიტეტისა და ახალგაზრდობის წარმომადგენლები.

ლავრენტი ჭეფხოძე, დიმიტრი სურგულაძე, კლავდია საბაშვილი, პროკოფი და დავით სურგულაძეები, დარეჯან თოთიბაძე, საბა და ლავრენტი მგალობლიშვილები, აგრაფინა შარაშიძე, დიმიტრი კვეციანი დელიძე, კუკუნია ცინცაძე, ვლადიმერ ალექსევი, როზა შათირიშვილი, ელენე და ოლია დარჩიები, ანდრო, ნინო და თამარ კვაშალები, ილია დოლიძე, პლატონ ჭყონია, ჩიტო ცქვიტინიძე, ქეთევან პაპუნაიშვილი, ელენე ჩავლეიშვილი, თამარ კუკულაძე, მგლო და დავით კალანდაძეები, მიხეილ იობიშვილი, მირიან კილაძე, შუქრი შარაშიძე, სერაპიონ სეფერთელაძე, ემელიანე ჟღერია, ლიდა ქავჭარაძე, მგტია და თინა კვაშალები, თამარ და ლიდა ლომაძეები, დარია და ლეო ტრაპაიძეები და სხვები. როგორც ვხედავთ, ახალ საამქროში მამაკაცები შეადგენდნენ 50 პროცენტს.

ფაბრიკის ექსპლუატაციაში გაშვების დროს ლაზარე ბაბაევის გარდა ძაფის ამოხვევა არცერთმა მუშამ არ იცოდა. მუშები მისი ხელმძღვანელობით გაანაწილეს ბრიგადებში, თითოეულ მათგანს ძაფის ამოხვევა უშუალოდ ლაზარემ შეასწავლა. იმ დროს ფაბრიკა მუშაობდა 3 ცვლად, ხოლო უფრო გვიან კი 2 ცვლად.

საწარმოს მუშები. გადიოდნენ ტექნიკურ მინიმუმს, სამუშაოს დამთავრების შემდეგ ისინი, რჩებოდნენ და სპეციალურ წრეებში სწავლობდნენ მუშაობის მეთოდებს. ფაბრიკა ამზადებდა საექსპორტო ასორტიმენტის ძაფს, რომელიც იგზავნებოდა საზღვარგარეთ. ასეთი ძაფის დამზადება შეეძლო მხოლოდ ძაფის ამოხვევის მეთოდის მცოდნე მუშებს, ამიტომ დიდი იყო კონტროლი სწავლებასა და ტექნოლოგიის დაუფლებაზე. უნდა ითქვას, რომ საწარმოს კოლექტივი მაღალი ხარისხის ძაფს ამზადებდა. ნაგრეხი ძაფი იგზავნებოდა ქუთაისსა და თბილისში, აგრეთვე მოსკოვში.

ამავე დროს წარმატებით მიმდინარეობდა მასების პოლიტიკური აღზრდა შრომითი და პოლიტიკური აქტივობის გამოსავლინებლად. ხშირად ეწყობოდა შაბათობები, იქმნებოდა დამკვეთური ბრიგადები.

კომკავშირის ოზურგეთის სამაზრო კომიტეტის საგზურით 1929 წლიდან ძაფსაღებ ფაბრიკაში მუშად მუშაობდა თამარ კილურაძე, რომელიც 1931 წელს პარტიის წევრობის კანდიდატი, ხოლო 1932 წელს პარტიის წევრი გახდა. 1931 წლის დასაწყისში იგი გადაიყვანეს ფაბრიკის პარტრული ბიუროს ქალთა სექტორის გამგედ. ამ სექტორის მოვალეობას შეადგენდა ხელმძღვანელობა გაეწია ქალთა სა-

დედეგატო კრებების მუშაობისათვის. სადედეგატო კრებები განიხილავდნენ მუშა ქალების მონაწილეობას საწარმოო საქმიანობასა და სოციალისტურ შეჯიბრებაში.

ფაბრიკის კომკავშირული ორგანიზაცია თავისი ორგანიზებულობით, დისკობლინითა და აქტიურობით ერთ-ერთი მოწინავე იყო რაიონის ახალგაზრდულ ორგანიზაციებს შორის. აქტიური წევრები — დარია კილურაძე, ოლია პაკატელოვა, აკაკი დოლოძე, კარლო აფხაზავა, ვასილ ხავთასი, ზინა ბერიძე, ანა ართილაყვა, დამა დარეჯან და ივანე მიქელიშვილები, შალვა ლომაძე, დარეჯან ქანიშვილი, გიორგი ჯაყელი, კაკალა ჯახუა და სხვები გაერთიანებული იყვნენ რაიონის მუშათა და გლეხთა ინსპექციასთან არსებულ „მსუბუქ კავალერიაში“. აქ ისინი ღებულობდნენ დავალებებს, ამოწმებდნენ ორგანიზაციებში სხვადასხვა საკითხს. გადაწყვეტის დონეს, შემოწმების შედეგებს განიხილავდნენ „მუშგლეხინის“ სხდომებზე, „მსუბუქი კავალერიის“ წევრები კრიტიკისა და თვითკრიტიკის საფუძველზე ნაკლოვანებებს განიხილავდნენ მუშაობაში, ღებულობდნენ ზომებს მათ გამოსასწორებლად.

ფაბრიკის კომკავშირულ ორგანიზაციას მუშაობაში დიდ დახმარებას უწევდა პარტიული ბიურო. პარტიუროს საქმიანობას ახასიათებდა მტკიცე ბრძოლისუნარიანობა. იგი სათავეში ედგა ფაბრიკის შრომისმოყვარე კოლექტივს და წარმატებებს აღწევდა საწარმოს დავალებათა შესრულებაში, ფაბრიკის აქტივის იდეურ-პოლიტიკური დონის ამაღლებაში. პარტიული ორგანიზაციისა და საერთოდ ფაბრიკის ხელმძღვანელობის ენერგიული მუშაობის მაჩვენებელი იყო ისიც, რომ ადგილი თითქმის არ ჰქონია წუნს, საწარმოო უაღრესად რიტმულად მუშაობდა.

ფაბრიკის დირექცია, პარტიული და კომკავშირული ორგანიზაციები მეგობრულ დახმარებას უწევდნენ ახალშექმნილ ლაითურისა და ნასაკირალის ჩაის საბჭოთა მეურნეობებს. ეს დახმარება, უწინარეს ყოვლისა, გამოიხატებოდა ტყე-ბუჩქნარის ამოძირკვასა და ჩაის პლანტაციების გაშენებაში. იმ დროს საბჭოთა მეურნეობებს არ გააჩნდათ სათანადო სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა. მძიმე ფიზიკური სამუშაოს შესრულება მუშებს უმთავრესად უხდებოდათ ხელით, შრომის ანაზღაურების გარეშე. მიუხედავად ამისა, ფაბრიკის კოლექტივი ამ საზოგადოებრივ საქმეს დიდი მონდომებითა და სიყვა-

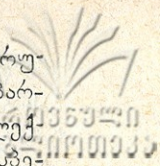
რეკლამით ასრულებდა. საწარმოს ხელმძღვანელობა ამყობდა შრომის-
მოყვარე ადამიანებით.

აბრეშუმის ფაბრიკის მუშების დიდი ნაწილი იყო კვალიფიციურ-
რი, შრომისმოყვარე და დამკვრელი, თითქმის ყველა მათგანი ასრუ-
ლებდა საწარმოო დავლებებს. სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამარჯ-
ვებულებს ენიჭებოდათ დამკვრელი ბრიგადების, დამკვრელი მუშე-
ბის საპატიო წოდებები.

საგეგმო დავალების შესრულებისა და ხარისხობრივი მაჩვენებ-
ლების ამალგების საკითხი მუდამ იყო ყურადღების ცენტრში, უბრა-
ლო დარღვევაც კი საწარმოო თათბირების მსჯელობის საგანს წარ-
მოადგენდა. განსაკუთრებული ყურადღება ექცეოდა შრომის დის-
ციპლინის განმტკიცების საკითხს. ბრძოლა იყო გამოცხადებული
ეგრეთ წოდებული „ფრენიების“ წინააღმდეგ.

მუშათა მასების აღზრდის, წარმოების საქმიანობაში მათი ცხო-
ველი მონაწილეობის ერთ-ერთი ქმედითი ფორმა იყო საწარმოო თა-
თბირები. ფაბრიკის საწარმოო თათბირებს ხელმძღვანელობდა ზინა-
იდა ბერიძე. თვეში ერთხელ მაინც ეწყობოდა საწარმოო თათბირი,
სადაც იხილავდნენ წარმოების საჭირობოტო საკითხებს, იმართებო-
და საქმიანი საუბარი, მუშები აქტიურად მონაწილეობდნენ საკით-
ხების გადაწყვეტაში, ღებულობდნენ პრაქტიკულ ღონისძიებებს, ახ-
დენდნენ მათი შესრულების შემოწმებას. საწარმოო თათბირების
საქმიანობა სრულად გამოხატავდა ფაბრიკის მუშების მონაწილეო-
ბას წარმოების განვითარების, მუშაობის გაუმჯობესების, საწარმოო
დავალების შესრულების საქმეში. იგი წარმოადგენდა მუშათა მასე-
ბის აღზრდის საუკეთესო ფორმას.

ადმინისტრაციის საქმიანობაში მუშათა მასების მონაწილეობის
მძლავრი საშუალება იყო კოლექტიური ხელშეკრულება. ამ ხელშეკ-
რულების საფუძველზე მუშები იღებდნენ ვალდებულებას საწარ-
მოო გეგმის შესრულებისა და ხარისხობრივი მაჩვენებლების სრული
დაცვისათვის, ხოლო ფაბრიკის დირექციის მოვალეობას შეადგენდა
მუშებისათვის შეექმნა შრომის ხელსაყრელი პირობები, ეზრუნა მა-
თი საყოფაცხოვრებო მდგომარეობის გაუმჯობესების, ტექნიკური
უშიშროების უზრუნველყოფისათვის. ყოველი წლის ბოლოს მოწმ-
დებოდა კოლექტიური ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების
შესრულების შედეგები. რომელთაც იხილავდა მუშა-მოსამსახურეთა
საერთო კრება.

1928 წლის დეკემბერში გადაისინჯა კოლექტიური ხელშეკრულებანი და მასში შეტანილ იქნა საჭირო ცვლილებები. ფაბრიკის პარტიულმა ბიურომ საგანგებოდ იმსჯელა იმის თაობაზე, რომ კოლექტიურ ხელშეკრულებებში შეეტანათ მუშა-მოსამსახურეთათვის სპეციალური ტანსაცმელით უზრუნველყოფის, შვებულების გადიდების, სამაჩქანო საამქროსთვის სპეციალური ტანსაცმელების შესანახი სათავსოების გაკეთების, მუშების პურეულით უზრუნველყოფის, აბანოსი და სასადილოს შენობის, გათბობის, საფაბრიკო კომიტეტთან შეთანხმებით განთავისუფლებულ ადგილზე მუშების მიღების, ბინის მშენებლობის, საკლუბო მუშაობის საკითხები¹.

წარმოების განვითარების საქმეში გარკვეული მნიშვნელობა ჰქონდა მონათესავე საწარმოების ურთიერთდახმარებას, გამოცდილების გაზიარებას. ამ მიზნით ქუთაისის აბრეშუმის ფაბრიკაში გაიგზავნა მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღები ფაბრიკის სამი უფროსი მუშა (სერგო გოვატაძე, თამარ კალანდაძე, შუშანა ჯაში), ხოლო ნორმადარის და ქრონომეტრაჟისტი კურსებზე ორი ასისტენტი — ალექსანდრე დარჩია და გენო ქურდიე².

1929 წელს მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის კოლექტივი ღებულობს სოციალისტურ შეჯიბრებაში მოსკოვის წითელი აბრეშუმის საგრეხი ქარხნის კოლექტივის გამოწვევას. ამ მეგობრული მომართვის საპასუხოდ მოსკოვში გაიგზავნა დავით სურგულაძე და ნატალია იმნაძე³. იმავე წლის ივნისში პარტიული ბიუროს გადაწყვეტილებით რესპუბლიკის აბრეშუმის ტრესტში გამართულ თათბირზე ფაბრიკიდან მიავლინეს რამხანავი (კალანდაძე, ბაბაევი, მშვიდობაძე, ცინცაძე, ალ. დარჩია და სოლომონიდა მენაბდე). 26 ნოემბერს ფაბრიკის დირექციამ და პარტიულმა ბიურომ განიხილეს საკითხი რესპუბლიკის ერთ-ერთ დიდ სამრეწველო ორგანიზაციასთან პარტიული ხაზით კავშირის დამყარება-განმტკიცების შესახებ. გადაწყდა, რომ კავშირი დაემყარებინათ თბილისის ი. ბ. სტალინის სახელობის მთავარსახელოსნოსა და ქუთაისის ძაფსაღები ქარხნის კოლექტივებთან. წერილობითი მიმართვის შედგენა დაევალა პარტიული ბიუროს მდივანს აფრასიონ ჯიბუტს⁴.

¹ მოსფბა. ფ. 824, საქ. 2, ფურც. 3,4.
² იქვე, ფურც. 15.
³ იქვე, ფ. 824, საქ. 2, ფურც. 15.
⁴ იქვე, ფურც. 35.

ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაცია განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა მუშა-მოსამსახურეთა შორის სოციალისტური შეჯიბრების გაშლის საკითხს. პარტიული ბიუროს სხდომებზე საფუძვლიანად იხილავდნენ სოციალისტური შეჯიბრების მასალებსა და შეჯიბრების კეგმის პროექტებს. საფაბრიკო კომიტეტის მონაცემებით, 1929 წლის სექტემბრისათვის სოციალისტურ შეჯიბრებაში უკვე ჩაბმული იყო 65 მუშა¹. სოციალისტური შეჯიბრება და სხვა ღონისძიებანი ხელს უწყობდა შრომის ნაყოფიერების ზრდას, მასების შრომითი აქტივობის ამაღლებას. მაგრამ ფაბრიკის კოლექტივი მიღწეულით არ კმაყოფილდებოდა. იგი ყურადღებას ამახვილებდა იმაზე, რომ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების ნორმა ჯერ კიდევ არ იყო მიღწეული, საჭირო იყო კულტურულ-მასობრივი და ფიზკულტურულ-სპორტული მუშაობის შემდგომი გაფართოება².

ფაბრიკის პარტიული ბიურო ყურადღებას ამახვილებდა დამკვერთ ბრიგადების ჩამოყალიბებაზე. 1929 წლის 30 ნოემბრის ბიუროს დადგენილებაში ნათქვამია: „ძაფის ამომღებ კორპუსებში ორივე ცვლაზე ჩამოყალიბებულ იქნას 12 ბრიგადა, ე. ი. ძაფის ამოღებაში—4, ხარშვაში—4 და მსკენელებში — 4, თითოეული ბრიგადის წევრების რაოდენობა განისაზღვროს 5 კაცით“³.

1930 წლისათვის სოციალისტურმა შეჯიბრებამ ფართო ხასიათი მიიღო. საერთო შეჯიბრებაში ჩაბმული იყო 856 მუშა, ინდივიდუალურ შეჯიბრებაში — 359, მოქმედებდა 32 დამკვერთ ბრიგადა, რომელიც აერთიანებდა 320 მუშას. ხშირად მოწმდებოდა ჩატარებული მუშაობა, სახავდნენ საჭირო ღონისძიებებსაც. უმჯობესდებოდა აგრეთვე საწარმოო თათბირების მუშაობაც. ყველა სექტორს შედგენილი ჰქონდა სამუშაო გეგმა, ტარდებოდა თათბირები, მაგრამ ეს ჯერ კიდევ არ იყო საკმარისი. საჭირო იყო, რომ მუშა არ დარჩენილიყო ინდივიდუალური შეჯიბრების გარეშე, ეზრუნათ ხარისხიანი პროდუქციის დამზადებაზე, მუშათა კვალიფიკაციის ამაღლებაზე. უნდა გაძლიერებულიყო პრაქტიკული ხელმძღვანელობა ჩამორჩენილი ბრიგადების „ბუქსირზე ასაყვანად“, ყოველი თვის ბოლოს უნდა მომხდარიყო დადებული ხელშეკრულების შესრულების შემო-

1 1929 წლის დასაწყისისათვის მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრებ ფაბრიკაში დასაქმებული იყო 929 მუშა-მოსამსახურე, მუშა იყო 873, ქალი—658.

2 მლისფა. ფ. 8240, საქ. 3, ფურც. 22.

3 იქვე, ფ. 8240, საქ. 11, ფურც. 5—7.

წმება და გამარჯვებული ბრიგადების წითელ დაფაზე გამოქვეყნება. ამ ღონისძიებათა გატარება ფაბრიკას შესაძლებლობას მისცემდა მუშათა კონტიგენტის ზრდის შესაბამისად მეტი წარმატებანი მათე პოვებინა საწარმოო გეგმების შესრულებაში.

წახალისების ფორმებად გამოყენებული იყო ფულადი და მატერიალური პრემია (მაგალითად, საკერავი მანქანა, შხა ტანსაცმელი, ქსოვილები, საოჯახო ინვენტარი და სხვ.). მოწინავე მუშები და შრომითი შინაგანაწესის სანიმუშო დამცველები მონაწილეობდნენ საწარმოო თათბირებში, მათი წინადადებები საქმიანი იყო და მიზნად ისახავდა ფაბრიკის მუშაობის მეტოდეებისა და ხალხის მატერიალურ-კულტურული ღონის გაუმჯობესებას.

სწორედ ამ პერიოდში გამოიყო საამქროს პარტიუროები, მიმდინარეობდა დასაწინაურებელი მუშა ქალების აღრიცხვა, ეწყობოდა კულტურული ლაშქრობა წერაკითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაციისათვის.

1929 წლის 7 დეკემბერს მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის პარტიულმა ორგანიზაციამ განიხილა საკითხი მუშა ქალების შესახებ. აღინიშნა, რომ აუცილებელ საქიროებას წარმოადგენდა საწარმოს ეზოში კლუბის აგება. ეს საკითხი ადრეც იყო დასმული. არსებული პროექტის შესაბამისად ფეიქართა საკავშირო პროფკავშირის გამოყოფილი ჰქონდა 40 ათასი მანეთი, მაგრამ პრაქტიკული ნაბიჯი მშენებლობის მიმართულებით არ გადადგმულა, ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაცია აყენებდა საკითხს პარტიის გურიის სამაზრო კომიტეტის წინაშე და სთხოვდა მიეღოთ სათანადო გადაწყვეტილებანი¹.

კლუბის მშენებლობის საკითხი ფაბრიკის დირექციისა და პარტიული ბიუროს სხდომაზე განხილულ იქნა 1930 წლის 17 ნოემბერს. ინფორმაციით გამოვიდა რესპუბლიკის აბრეშუმის ტრესტის წარმომადგენელი შ. ჩხეიძე. მიღებულ დადგენილებაში საწარმოს ადმინისტრაციას, პარტიულ ბიუროსა და საფაბრიკო კომიტეტს დაევალა პარტიის რაიკომისა და აბრეშუმის ტრესტის მეშვეობით წარმატებით გადაწყვიტათ კლუბის მშენებლობის საკითხი.

შესწავლილ იქნა აგრეთვე საკითხი მუშების საყოფაცხოვრებო პირობებისა და ბინათმშენებლობის შესახებ. გამოირკვა, რომ სასა-

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 9, ფურც. 51.

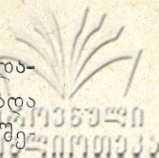
დილოები სათანადოდ ვერ ემსახურებოდა მუშების დიდ რაოდენობას, რაც მათ სამართლიან უკმაყოფილებას იწვევდა. ფაბრიკის დირექციას წინადადება მიეცა დაუყოვნებლივ გაეფართოებინა არსებული სასადილოს გამტარუნარიანობა. სამომხმარებლო კოოპერატივის წინაშე დაისვა საკითხი პარტიის რაიონული კომიტეტის დადგენილების შესაბამისად გაეფართოებინა პირველ მოთხოვნილების საგნებით მუშათა მომარაგება. პარტიულმა ბიურომ მიუთითა, რომ „ემს“ (ეკონომიკურ მომსახურებათა საზოგადოება) გამგეობასთან ერთად ეზრუნათ ზემოაღნიშნული საკითხების პრაქტიკულად განხორციელებისათვის. მიზანშეწონილად იქნა ცნობილი ადმინისტრაციული შენობის შექმნა, რომელშიც მოთავსდებოდა პარტიული ბიურო, საფაბრიკო და კომკავშირული კომიტეტები, ამბულატორია, საპარიკმახერო და ფეხსაცმელების შემკეთებელი სახელოსნო. ფაბრიკის ადმინისტრაციას დაუყოვნებლივ უნდა დაეწყო კოოპერატივის შენობის აგება ტრესტის მიერ დამტკიცებული პროექტის საფუძველზე; ყურადღება უნდა გამახვილებინა საორთქლე ქვაბებისა და სახანძრო დაცვის საქმის მოწესრიგებისათვის¹.

საწარმოს კოლექტივი აქტიურად მონაწილეობდა პირველი ხუთწლიანი გეგმის შედგენასა და განხორციელებისათვის ბრძოლაში. ფაბრიკის შრომისმოყვარე ინჟინერ-ტექნიკური პერსონალი (ლაზარე ბაბაევი, დიმიტრი (კუჭულია) დოლიძე, ელენე თავართქილაძე, ონორა დოლიძე, სოლომონიდა მენაბდე, ვმელიანე ჟღერია, სერგო სარიშვილი. თამარ სიხარულიძე, ქეთო აბაშიძე და სხვ.) დიდ ყურადღებას უთმობდნენ წარმოებაში შრომის ორგანიზაციას, სამუშაო უბნებზე მუშების პროფესიისა და კვალიფიკაციის მიხედვით განაწილებას, მასების შრომით და პოლიტიკურ აღზრდას².

შეიქმნა ერთწლიანი სადელეგატო პუნქტი, ხელმძღვანელებად გამოიყენენ ე. თავართქილაძე და თ. გიორგაძე, ორგანიზატორებად — მ. ჩხეიძე და ს. ფიფია. სათანადო ყურადღება ექცეოდა ჟურნალ-გაზეთების გავრცელებას. განსაკუთრებით დიდი პოპულარობით სარგებლობდა ჟურნალი „მშრომელი ქალი“, რომელშიც ხშირად ქვეყნდებოდა ინფორმაციები მახარაძის აბრეშუმის ძაფსადებ-საგრები ფაბრიკის მოწინავე ქალების შესახებ.

¹ მლისფა, ფ. 8240. საქ. 11, ფურც. 1—2.

² იქვე, საქ. 3, ფურც. 42.

პარტიული მუშაობის, პარტიისა და საბჭოთა მთავრობის გადაწყვეტილებათა პროპაგანდის მაღალ დონეზე დაყენებას მოწმობდა ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის რიგების ზრდა მოწინავე მუშებით, რომელთაც სისხლხორცეულად აინტერესებდათ ლენინური პარტიის სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის გამარჯვება და საბჭოთა ხელისუფლების შემდგომი განმტკიცება.

პარტიაში ლენინური გაწვევის შედეგად მასობრივად ხდებოდა მოწინავე მუშათა მიღება საკ. კპ (ბ) წევრობის კანდიდატებად და წევრებად. პარტიის რიგებში იღებდნენ შერჩევით წარმოების მოწინავეებსა და აქტივისტებს. იყო შემთხვევა, როცა წევრად ან კანდიდატად ერთდროულად მიიღეს 20—25 მუშაკი, იყო ისეთი შემთხვევებიც, როცა მათ განცხადებებზე უარს ეუბნებოდნენ, როგორც დეზორგანიზატორებს საწარმოო დავალებების შეუსრულებლობის, ან შრომის დისციპლინის დარღვევისათვის.

ფაბრიკის პარტიული ბიუროსა და მთელი შრომითი კოლექტივის ყურადღების ცენტრში იყო საბავშვო ბაღისა და სხვა ორგანიზაციების მუშაობის საკითხები, ფაბრიკის ადმინისტრაციამ მიიღო ბინათმშენებლობის საკითხის მოსაგვარებლად ფეიქართა საკავშირო პროფკავშირის მიერ გამოყოფილი სახსრები—40 ათასი მანეთი. პარტიის მახარაძის რაიკომის წინაშე აღიძრა საკითხი ფეიქარ მუშათა ბინების გარშემო ტერიტორიის გასათავსებლად. მიზანშეწონილად იქნა მიჩნეული აგრეთვე ფაბრიკის შენობისათვის მეორე სართულის დაშენება, სადაც მოთავსებული იქნებოდა სასადილო, პარტიული და კომკავშირული ბიუროები, სამკითხველო და სხვ.

გაძლიერდა ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის ხელმძღვანელობა კომკავშირული ორგანიზაციისადმი. დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის დღესასწაულთან დაკავშირებით მოეწყო კომკავშირული შაბათობა, რომელმაც ხელი შეუწყო საბჭოთა სკოლების განმტკიცებას. ფაბრიკის კომკავშირული ორგანიზაციის ბიურო პერიოდულად იხილავდა სოციალისტური შეჯიბრებისა და დამკვერელობის საკითხებს, რომ არც ერთი კომკავშირელი არ დარჩენილიყო დამკვერელობის გარეშე. ფაბრიკის პარტიული ბიურო იხილავდა კომკავშირული ორგანიზაციის მუშაობის ანგარიშებს და სახავდა პრაქტიკულ ღონისძიებებს მუშაობის უკეთ წარმართვისათვის.

2. ზ. ხინთიბიძე

საკუთრებული ყურადღება ექცეოდა პოლიტსკოლებში ახალგაზრ-
დების ჩაბმის საკითხს¹.

იყო დრო, როდესაც ფაბრიკის კორპუსების ირგვლივ გარშემო
მოუწესრიგებელი იყო. ფაბრიკის ეზოში, კვლავ დიდი ჭაობი იდგა.
საჭირო იყო მისი ამოშრობა. ამაში დიდი წვლილი შეიტანეს კომკავ-
შიორელებმა. მათ გააშენეს ბაღი, დარგეს ნაძვები, ფაბრიკის ირგვლივ
გაჩნდა მწვანე ზოლი. გამწვანების ოსტატი იყო იულონ ვადაქორია.
ფაბრიკის ბაღიც მისი დაკოჟრილი ხელებით გაშენდა.

გზა, რომელიც დიდი ქართველი პოეტის დავით გურამიშვილის
სახელს ატარებს, გაკეთებულია ფაბრიკის კოლექტივის, უწინარეს
ყოვლისა, ახალგაზრდა მუშების თავდადებული შრომით. სამ თვეს
მუშაობდა მის გაკეთება-გამწვანებაზე ფაბრიკის მოწინავე მუშა
ახალგაზრდობა.

ყურადღების ცენტრში იდგა მუშების მიერ წამოყენებული წინა-
დადების საკითხები. საქმე იმაში იყო, რომ 1930 წლის
ნოემბრისათვის საწარმო-საფინანსო გეგმა ფაბრიკამ გადაჭარბებით
შეასრულა, მაგრამ საგრძებ საამქროში გეგმა ვერ შესრულდა. ამის
ერთ-ერთი გამომწვევი მიზეზი იყო მანქანების არასაკმარის რაოდენო-
ბა. მუშებმა წამოაყენეს წინადადება ოთხი ახალი მანქანის დადგმის
შესახებ, რითაც ანაზღაურებული იქნებოდა წარსული თვეების დანა-
კლისი. საჭირო იყო აგრეთვე შექმნილი საორთქლე ქვაბის დროულად
დადგმა, ძაფის ამოღების ტექნიკის შემსწავლელ წრეზე თანხის გადი-
დება. შედგა შესაბამისი ხარჯთაღრიცხვა, ფაბრიკის ადმინისტრაციამ
იკისრა ამ ღონისძიებათა განხორციელება.

აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის პარტიული ბიუროს ინი-
ციატივით 1930 წლის დეკემბერი დამკვერღურ თვედ გამოცხადდა,
რაციონალიზატორთა წინადადებების პრაქტიკულად დანერგვის საქ-
მეში გარკვეული ნაბიჯები გადაიდგა. შეინიშნებოდა ნაკლოვანებე-
ბიც. ზოგიერთი წინადადება წარმოებაში არ ინერგებოდა, ან ფაბრი-
კის დირექციის მითითებით იცვლებოდა, რაც მუშათა უკმაყოფილე-
ბას იწვევდა. მაგალითად, წინადადებანი 150 ც/ძალიანი დიზელის
შექმნის, ამოსაღებსა და სახარისხებელში ვენტილაციის მოწყობის,
სამანქანოში სახელოსნოს გახსნის, სახანძრო რაზმისათვის ბინის აგე-
ბის, პარკის დამხარისხებელი მანქანის შექმნისა და სხვათა შესახებ.

¹ მლისფვა, ფ. 8240, საქ. 15, ფურც. 4.

ამ საკითხებზე იმჯელა პარტიურომ, სადაც გამომგონებელთა ხელ-
შემწყობ კომისიასა და რაციონალიზატორთა ბიუროს მუშაობის
ინფორმაცია გააკეთა გ. ქურდიემ. ჩატარებული მუშაობა, მართლაც
დამაკმაყოფილებლად შეფასდა, მაგრამ დაისახა სათანადო ღონისძი-
ებანი მისი უკეთ წარმართვისათვის, ეს პირველ რიგში იმით გამოი-
ხატა, რომ მთავარი ყურადღება უნდა მიქცეოდა მუშების მიერ წა-
მოყენებული წინადადებების დროულად შესწავლას და დაუგვიანე-
ბლივ გაგზავნას ცენტრში, საქმიანი რაციონალური წინადადებები-
სათვის მუშების დაჯილდოებას¹.

ყურადღება იყო გამახვილებული მშრომელთა ინტერნაციონა-
ლურ და რევოლუციურ ტრადიციებზე აღზრდისათვის. ამიერკავკასი-
ის კომუნისტურ უნივერსიტეტში სასწავლებლად გაიგზავნა ივანე უჯ-
მაჭურიძე. პირველ საკავშირო დამკვრელ დღესთან დაკავშირებით სა-
უკეთესო მუშები დააჯილდოეს ფასიანი საჩუქრებით, ხოლო დამკვ-
რელ მუშათა ერთი ჯგუფი გაიგზავნა ამიერკავკასიის დამკვრელ ფეი-
ქართა კონფერენციაზე, რომელიც თბილისში ჩატარდა 1931 წელს.

დიდი მუშაობა ჩატარდა ქალთა საერთაშორისო დღის 8 მარტის
აღსანიშნავად, შეიქმნა კომისია, რომლის სამუშაო გეგმის შესაბამი-
სად ჩატარდა კრებები, წაკითხულ იქნა მოხსენებები, გამოვიდა კედ-
ლის გაზეთის სპეციალური ნომერი. ქალთა დღისა და საბჭოების არ-
ჩევნების აღსანიშნავად საზეიმოდ გაიხსნა ბავშვთა ბაღი. გადაწყდა
მუშათა ბინებში ბავშვიანი ქალების მოთავსების, კინოდანადგარების
შესაძენად ერთი თვის ხელფასის გაღების, უქმე დღეებში გამომუშა-
ვებული ხელფასის ნაწილის პიონერთა სამაზრო ბიუროსათვის გადა-
ცემისა და 1905 წლის რევოლუციის 25 წლისთავის იუბილესათვის
მზადების საკითხები².

ფაბრიკის მუშები არ უშინდებოდნენ სიძნელეებს 1930—1932
წლებში ჩვენი ქვეყანა განიცდიდა სოფლის მეურნეობის პროდუქ-
ტების, მათ შორის პურის ნაკლებობას, მაგრამ მუშებს არ გამოუთ-
ქვამთ უკმაყოფილება. ისინი მუშური შეგნებულობით იტანდნენ ამ
სიძნელეებს. ფაბრიკას არ ჰქონდა მუშათა საცხოვრებელი ბინები. მუ-
შათა ძირითადი ნაწილი იყო ლიხაურის, მაკვანეთის, ექაღიის, ბოხ-
ვაურისა და სხვა მახლობელი სოფლების მკვიდრი. ისინი მოდიოდნენ

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 11, ფურც. 12—13, 19—24.

² იქვე, საქ. 12; ფურც. 2; საქ. 15, ფურც. 3.

ფაბრიკაში ყოველგვარ ამინდში, ტრანსპორტის გარეშე. მუშაობა იყო ცვლების მიხედვით. მუშაობა იწყებოდა დილის 5 საათზე და მთავრდებოდა ღამის 11 საათზე.

ფაბრიკას გარკვეულ დახმარებას უწყევდნენ უმადლესი სასწავლებლები, რომელთა წარმომადგენლები უშუალოდ მონაწილეობდნენ საწარმოო გეგმების შესრულებისათვის ბრძოლაში. მაგალითად, 1931 წელს ფაბრიკაში სამუშაოდ გაგზავნეს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რვა სტუდენტი—დღეს კარგად ცნობილი სპეციალისტები ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი პროფესორი ანტონ ხინთიბიძე, მასწავლებლები: თამარ მაზმანაშვილი, ანეტა აფხაზავა, ელენე რობაქიძე, ნიკოლოზ დარახველიძე, თომა დოლიძე, სოფიო მერაბიშვილი და ეკატერინე ბენაშვილი.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის კოლექტივი აქცევდა რა განსაკუთრებულ ყურადღებას ახალი ტექნიკის დანერგვას, ტექნიკის დაუფლებას, გამომუშავების ნორმების შესრულებას და წარმოების რაციონალიზაციას, ცდილობდა შემხვედრი გეგმების გადაჭარბებით შესრულების საფუძველზე წარმატებით შეესრულებინა ხუთწლიანი გეგმები. ამასთან დაკავშირებით პარტიული ბიუროს სხდომაზე საწარმო-საფინანსო გეგმის მიმდინარეობის საკითხის განხილვისას ფაბრიკის დირექტორი ტექნიკურ ნაწილში დიმიტრი დოლიძე აღნიშნავდა, რომ საწარმოს ზოგჯერ უბანზე გეგმა ვერ შესრულდა. დირექციისა და ტექნიკური პერსონალის დაუდევრობის, ქარხნის საჭირო დეტალებით მოუმარაგებლობის გამო, მაგალითად, უმოქმედოდ იყო ოთხი ახალი გადასახვევი დაზგა; ძაფსაღებ საამქროში მუშაობა ორი აუზის მართვიდან ოთხის მართვაზე გადაიყვანეს წინასწარი ცდებისა და დაკვირვებების გარეშე. სათანადო ყურადღება დაეთმო აგრეთვე მუშათა მასების ამოქმედებასა და მათ წარმოებაზე მიმავრებას¹.

ფაბრიკის მუშებით ნაკლებობა საწარმოო გეგმის შესრულებას საფრთხეს უქმნიდა, ამიტომ ხშირად იქმნებოდა ბრძოლა შეგბუღებაში წასული და დაუბრუნებელი მუშების მოსაყვანად. ამ საქმეში საჭირო ხდებოდა რაიონული კომიტეტის ჩარევა, რათა მას სათანადო განკარგულება გაეცა კოლმეურნეობებზე ფაბრიკის მუშა-ხელით უზრუნველყოფისათვის. ზოგჯერ ეს საკითხი პარტიის რაიკომის შუა-

¹ მღისფა, ფ. 8240, საქ. 9, ფურც. 27—31.

მდგომლობით საქართველოს სსრ ცენტრალურ აღმასრულებელ კომიტეტშიც აღძრულა ლანჩხუთისა და ჩოხატაურის რაიონებიდან მუშახელის მოსაყვანად. მაგალითად, ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის 1933 წლის 2 ივლისის კრების დადგენილებაში ნათქვამია, რომ კოლმეურნეობებიდან 120 კაცისა და ჩოხატაურისა და ლანჩხუთის რაიონებიდან 150 კაცის შერჩევასთან დაკავშირებით ფაბრიკის დირექტორ მგელაძეს დაევალა ზომები მიეღო ახალმოყვანილი მუშების ბინებით უზრუნველყოფისათვის¹.

საწარმო-საფინანსო გეგმის შესრულების საკითხი ყოველთვის იყო ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციისა და შრომითი კოლექტივის ყურადღების ცენტრში, ამიტომ ხშირად ახდენდნენ მიღებულ დადგენილებათა შესრულების შემოწმებას. ამის შედეგად გადაჭარბებით შესრულდა 1932 წლის საწარმო-საფინანსო გეგმის ძირითადი მონაცემები, დამაკმაყოფილებელი იყო ხარისხობრივი მაჩვენებლებიც. ეს წარმატება მიღწეულ იქნა კულტურულ-მასობრივი მუშაობის ფართოდ გაშლის, მუშათა შემოქმედებითი ინიციატივის გაფართოების, ადგილობრივი რესურსების მობილიზაციისა და მუშათა კულტურულ-საყოფაცხოვრებო პირობების სისტემატური გაუმჯობესების შედეგად, ამავე დროს ყურადღება გამახვილდა ნაკლოვანებებზეც, კერძოდ იმაზე, რომ ზოგჯერ ადგილი ჰქონდა მობილიზებული ზოგიერთი მუშაკის სამუშაოზე გამოუცხადებლობას, ძირეული პარტიული ჯგუფების არაოპერატიულ ხელმძღვანელობას ცალკეულ ბრიგადებზე. ამ ნაკლოვანებათა გამოსწორებისათვის ბრძოლის პირობებში ფაბრიკის კოლექტივმა აიღო ვალდებულება პირველი ხუთწლედის ვადამდე ოთხ წელიწადში შესრულების შესახებ, რაც მიღწეულ იქნა ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეთა თავდადებული და მუყაითი შრომით.

ფაბრიკამ პირველ ხუთწლედში გამოუშვა 12,976 ათასი მანეთის საერთო პროდუქცია (1955 წლის პირველი იანვრის ფასებით), მათ შორის ხამი აბრეშუმის ძაფი იყო 200,7 ტონა, ნაგრეხი—85,5 ტონა, სასაქონლო ხამი აბრეშუმის ძაფი—114,2 ტონა².

პირველი ხუთწლედის წარმატებით შესრულების შემდეგ შედგა მეორე ხუთწლიანი გეგმა, რომლის განხორციელებაში სათანადო

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 12, ფურც. 10.

² იხ. მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის საერთო მაჩვენებლები ომამდელ ხუთწლედებში.

წვლილი ეკუთვნით მუშა-რაციონალიზატორებს, ისინი ახალ წინადადებებს აყენებდნენ შრომის ნაყოფიერების ზრდისა და წარმოების ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით, მაგრამ რაციონალიზატორებს წინადადებების დანერგვას ზოგჯერ ხელს უშლიდა საკითხის გავიანთება, რაც იწვევდა გეგმით გათვალისწინებული სამუშაოების დაუმთავრებლობას. ამ მაგალითის საილუსტრაციოდ საკმარისია მოვიყვანოთ შემდეგი ფაქტები: 1933 წლის პირველ ნახევარში რესპუბლიკის აბრეშუმის ტრესტს დასახული გეგმით მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკაში უნდა დაენერგა 210 რაციონალური წინადადება, რომელიც მოგვეცემა 100 ათასი მანეთის ეკონომიას. შეტანილ იქნა 57 საქმიანი წინადადება, რომელმაც ფაბრიკას მისცა 97 ათასი მანეთის წლიური ეკონომია. ეს ეკონომია მიღებულ იქნა მხოლოდ 47 წინადადების დანერგვის ხარჯზე. მაგრამ ამ მიღწევებთან ერთად შეინიშნებოდა ნაკლოვანებებიც: სათანადო ყურადღება არ ექცეოდა გეგმით გათვალისწინებული სამუშაოების დროულად დამთავრებას, ადგილი ჰქონდა რაციონალიზატორული ბიუროს დადგენილებათა გაჭიანურებას ღირეჟციის მიერ. მაგალითად, მუშების მ. დარჩიასა და გ. ქურიძის წინადადება 6 თვის განმავლობაში გააჭიანურა ადმინისტრაციამ, რამაც გამოიწვია ავტორების კანონიერი უკმაყოფილება. ზოგჯერ ადგილი ჰქონდა მიღებული დადგენილებების შეცვლას, რაც ზარალს იძლეოდა. ამიტომ მნიშვნელოვნად გაფართოვდა მუშა-რაციონალიზატორთა წინადადებების დანერგვის საქმეში არსებულ ნაკლოვანებათა აღმოფხვრისათვის ბრძოლა, გაიშალა სოციალისტური შეჯიბრება.

1933 წლის სექტემბერში მახარაძის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის პარტიულმა ორგანიზაციამ თავი გამოაცხადა დამკვერლად და სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამოიწვია ქუთაისის, ხონის, სამტრედიისა და თელავის აბრეშუმის ფაბრიკები¹. ამის შედეგად წარმატებით შესრულდა 1934 წლის იანვრისა და მომდევნო თვეების საწარმოო გეგმები, გაუმჯობესდა პროდუქციის ხარისხი. მარტო იანვრის თვეში ფაბრიკამ გამოიმუშავა 4,2 ათასი კგ საერთო პროდუქცია.

ამ წარმატებებზე იმსჯელებს ფაბრიკის ადმინისტრაციისა და პარტიული ორგანიზაციის ბიუროს სხდომებზე. პარტიის მახარაძის რაიკომის მდივანმა მამია კილაძემ აღნიშნა, რომ პარტიულმა ორგანიზაციამ და ფაბრიკის სამკუთხედმა გადაჭარბებით შეასრულეს დაკისრე-

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 12, ფურც. 22—24.

ბული ამოცანები, გამარჯვების პატაკით წარსდგნენ საქ. კპ (ბ) XVII ყრილობის წინაშე და შეძლეს იმ ვალდებულებათა განაღდებაც, რომელიც ფაბრიკამ აიღო მესამე რაიონული პარტიული კონფერენციის სათვის¹. XVII პარტიული ყრილობის საპატიო წითელ დაფაზე საქ. კპ (ბ) მახარაძის რაიკომის წარდგენით გამოქვეყნებული იყო აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის შრომითი კოლექტივის უმთავრესი მიღწევები.

ფაბრიკის მუშებმა ვალდებულება იკისრეს იანვრის გეგმა შეესრულებინათ XVII პარტიული ყრილობის გახსნის დღისათვის — 25 იანვრისათვის. ვალდებულებებს ხელს აწერდნენ ფაბრიკის დირექტორი ვ. მეგრელიშვილი, პარტიული ბიუროს მდივანი ზ. ბერიძე, საფაბრიკო კომიტეტის თავმჯდომარე გ. მიქაბერიძე, ტექნოლოგები ო. დოლიძე, და ს. სარიშვილი, დამკვერელი მუშები სოფიო ჯიქია, შაშო თოთიბაძე, გალნა კალანდაძე, სოფიო იმნაიშვილი, ყენია ორაგველიძე, ლუბა დოლიძე, მარიამ გირკელიძე, სოფიო კალანდაძე, შუშანა ლლონტი, ქეთევან სარჯველაძე და სხვ.

ფაბრიკის მუშაობას სისტემატურად ეცნობოდნენ ხელმძღვანელი პარტიული საბჭოთა მუშაკები. 1934 წლის აპრილში ფაბრიკის წარმატებებს გაეცნო სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის წარმომადგენელი გ. ლუარსაბოვი. მან შეამოწმა გეგმების შესრულების შედეგები და ინფორმაციით წარსდგა საწარმოს პარტიული ორგანიზაციის კრებაზე, რომელსაც აგრეთვე ესწრებოდნენ პარტიის მახარაძის რაიკომის მდივანი ე. წიქარიძე და მდივნის მოადგილე შ. ჭანუყვაძე. კრებაზე წარმატებებთან ერთად აღინიშნა ნაკლოვანებანი, დასახულ იქნა მათი აღმოფხვრის კონკრეტული გზები.

ფაბრიკის პარტიულმა კრებამ აღძრა შუამდგომლობა საქართველოს კომპარტიის კომიტეტის წინაშე, რათა დახმარებოდა ფაბრიკისათვის სხვადასხვა რაიონებიდან ჭარბი მუშახელის შეგროვებაში².

დიდი ყურადღება ექცეოდა მუშათა კვალიფიკაციის ამაღლებას, ახალი კადრების მომზადებას. ამ მხრივ მნიშვნელოვან როლს ასრულებდნენ ტექნიკური პროპაგანდის წრეები, რომელთა მუშაობას პერიოდულად იხილავდა ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის კრება.

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 16, ფურც. 16—17.

² იქვე. საქ. 16, ფურც. 16—17.

საფაბრიკო კომიტეტმა მოაწყო ტექნიკური ბიბლიოთეკა, ხელი შეუწყო საჭირო ლიტერატურის ფონდის შექმნას¹.

საქ. კპ (ბ) XVII ყრილობის გადაწყვეტილებათა შესაბამისად მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციაში განხორციელდა სტრუქტურული ცვლილებანი: ადრინდელი ეგრეთ წოდებული პარტიუროს კოლექტივის ნაცვლად შეიქმნა პარტიული კომიტეტი, წევრებად აირჩიეს საწარმოს მოწინავე მუშები. 1934 წლისათვის ფაბრიკის პარტიულ ორგანიზაციაში უკვე ითვლებოდა 153 წევრი და კანდიდატი. ნაცვლად პარტიული უჯრედებისა ფაბრიკაში შეიქმნა პირველადი პარტიული ორგანიზაციები, რომელთაც ხელმძღვანელობდნენ საამქროს პარტიული ორგანიზაციის მდივნები, ბრიგადებში ჩამოყალიბდა პარტიული ჯგუფები. გადანაწილდა პარტიული ძალები, პარტიულ მუშაობაში აქტიურად ჩაებნენ ფაბრიკის მოწინავე მუშები, ამალდა პერსონალური პასუხისმგებლობა ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულებისადმი.

გამოცოცხლდა ფაბრიკის კომკავშირული ორგანიზაციის მუშაობა. 1934 წელს შეიქმნა ხუთი კომკავშირული პოლიტკოლა, რომელშიც გაერთიანდა 180 მსმენელი. სოციალისტურ შეჯიბრში ჩაბმული 80 კომკავშირელიდან დამკვრელი იყო 40, ფაბრიკის კომკავშირული ორგანიზაცია შეჯიბრებაში იყო ჩაბმული ქუთაისის ძაფსაღები ფაბრიკის კომკავშირლებთან. კომკავშირული ორგანიზაციის კომიტეტის სხდომებზე ხშირად ისმენდნენ სოციალისტური შეჯიბრების შედეგებს, კომკავშირელთა თვითანგარიშებს საწარმოო გეგმების შესრულების შესახებ².

საქ. კპ(ბ) XVII ყრილობის შემდეგ ფაბრიკაში გარდატეხა მოხდა. ამიერიდან თათბირებს იწვევდნენ საამქროებისა და ბრიგადების მიხედვით. თათბირები ვახდა სახელმწიფო გეგმების შესრულებისათვის ბრძოლის ბერკეტები. ამ დროისათვის სოციალისტურ შეჯიბრებაში ჩაბმული იყო ფაბრიკის 420 მოწინავე მუშა, დამკვრელთა რაოდენობა აღწევდა 143 კაცს. სამეურნეო ანგარიშზე გადაყვანილი იქნა 12 ბრიგადა. გაძლიერდა მუშაობა სოციალისტური შეჯიბრების გარეშე მყოფ მუშებს შორის, რის გამოც კიდევ უფრო ამალდა შრომისნაყოფიერება, შემცირდა პროდუქციის თვითღირებულება.

¹ მლისფა, საქ. 12, ფურც. 53—55.

² იქვე, ფ. 8240, საქ. 13, ფურც. 28—80.

ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაცია და საფაბრიკო კომიტეტი დიდი მზრუნველობით ეკიდებოდა მუშა-მოსამსახურეთა შრომითი აქტივობის ამაღლებისა და ხუთწლიანი გეგმების გადაჭარბებით შესრულებისათვის ბრძოლის მიმდინარეობის საკითხებს. ხელს უწყობდნენ საწარმოო დისციპლინის განმტკიცებას. სამრეწველო პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესებას.

ფაბრიკის პროფკავშირული ორგანიზაცია აუმჯობესებდა მშრომელთა საყოფაცხოვრებო პირობებს. იცავდა მათ ინტერესებს. პროფორგანიზაციის მუშაობის წარმატების საფუძველი იყო მის საქმიანობაში მოსამსახურეთა მასების ცხოველი მონაწილეობა, კრიტიკისა და თვითკრიტიკის — საბჭოთა საზოგადოების მამოძრავებელი ძალის — ფართოდ გაშლა, საბოლოო ანგარიშში პირველი ხუთწლედის ვადამდე და გადაჭარბებით შესრულება.

მხარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის მუშებმა ფართოდ დაუჭირეს მხარი ცნობილი ფეიქარი ქალის ეთერ მაზანაშვილის გამოცდილებას ორ დაზვავზე მუშაობის შესახებ. ეს თაოსნობა საქართველოს აბრეშუმსაქსოვ ფაბრიკაში იშვა და მალე მრავალდაზვავოსანთა მოძრაობად იქცა¹.

სტახანოვეური მოძრაობა მხარაძის რაიონში აბრეშუმის ფაბრიკაში დაიწყო. ფაბრიკის პირველი სტახანოველი ქალები იყვნენ ს. ჯიქია², ს. იმნაიშვილი, თ. ხუხუნაიშვილი, ნ. ანთაძე, ფ. სოკორსკაია, ც. ლლონტი და ლ. სირაძე, რომლებმაც ნოვატორული საქმიანობით საბჭოთა მუშის საპატიო სახელი დაიმკვიდრეს.

1937 წლის იანვრისათვის ფაბრიკაში ითვლებოდა 1145 სამრეწველო პერსონალი, აქედან მუშა იყო 961, მათ შორის სტახანოველი — 32. პარტიული ორგანიზაციის ხელმძღვანელობით ტარდებოდა სტახანოველთა თათბირები მოწინავეთა მუშაობის გამოცდილების გასაზიარებლად. 1938 წელს ფაბრიკის სტახანოველებმა მოიპოვეს

¹ „სტახანოვეური მოძრაობის პიონერები საქართველოში“, თბ., 1975.

² ს. ჯიქია — საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს ოთხი მოწვევის დეპუტატი. 1926—1958 წლებში ძაფის ამომხვევ მუშად მუშაობდა და აქტიურ მონაწილეობას იღებდა ახალგაზრდა მუშების დახელოვნებაში, ნერგავდა მუშაობის მოწინავე მეთოდებს. იგი იყო მრავალდაზვავოსანთა მოძრაობის ერთ-ერთი ინიციატორი. დაჯილდოებულია საპატიო სიგელებით, სოციალისტური შეჯიბრების მოწინავეს საპატიო ნიშნით, შეტანილია ფაბრიკის საპატიო წიგნში.

მაღალი მაჩვენებლები. განსაკუთრებით გამოიჩინოდნენ ს. ჯიქია და ს. იმნაიშვილი, რომელთაც დიდი გადაჭარბებით გაანადგეს საწარმოო დავალებები. აპრილში პარტიულმა კრებამ იმსჯელა სოციალისტური შეჯიბრების მიმდინარეობის საკითხებზე და საკომპრომისო საბჭოს შესაბამისად მშრომელთა ყურადღება გაამახვილა ამ მოძრაობის შემდგომი გაძლიერების აუცილებლობაზე.

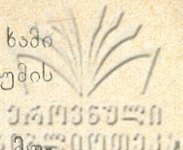
ფაბრიკის სტახანოველი მუშები პირველნი გამოეხმაურნენ ცნობილი თელაველი მეაბრეშუმის ო. აივაზაშვილის მიმართვას საქართველოს ყველა მეაბრეშუმე ქალებისადმი სოციალისტური შეჯიბრების გაშლის შესახებ. ფაბრიკის მუშებმა წარმოებაში დანერგეს ო. აივაზაშვილის მუშაობის მეთოდი, რომელიც აჩქარებდა შრომის ნაყოფიერების ზრდის ტემპს და ამაღლებდა წარმოების ეფექტიანობას. 1941 წლის აპრილისათვის ფაბრიკაში იყო 189 სტახანოველი. ორდაზგოსანთა რიცხვი 10-მდე გადიდა. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობოდა სამ დაზგაზე მომუშავე მუშების პროფესიული ოსტატობის ამაღლებას.

ფაბრიკის მუშებს განსაკუთრებულ სტიმულს აძლევდა ის, რომ მათ მიერ დამზადებული პროდუქცია იგზავნებოდა საზღვარგარეთის სახელმწიფოებსა და ჩვენი ქვეყნის ბევრ რაიონში. მათ ახალისებდათ ისიც, რომ მშობლიურ საწარმოს სოციალისტურ შეჯიბრში გამოწვეული ჰყავდა რესპუბლიკის სხვა მონათესავე ფაბრიკები. ეს კიდევ უფრო აძლიერებდა საქმისადმი ინტერესს, პასუხისმგებლობის გრძნობას.

ფაბრიკის შრომითმა კოლექტივმა მეორე ხუთწლედში დიდი მუშაობა ჩაატარა. დღის წესრიგში კვლავ იდგა მუშახელით ფაბრიკის უზრუნველყოფის საკითხი. ფაბრიკის ადმინისტრაციამ ამ მიმართულებით თუმცა დროულად მიიღო სათანადო ზომები, მაგრამ საწარმოო გეგმის შესრულებაში 1937 წლის პირველ-მესამე კვარტალში ადვილი ჰქონდა ჩამორჩენას, რომლის გამოსწორებაც მეოთხე კვარტალში, მიუხედავად მთელი ძალების ორგანიზებისა, არ მოხერხდა¹. 1937 წლის საწარმოო-საფინანსო გეგმა შესრულდა 98,9 პროცენტით დაფსაღებში, ხოლო 93,8 პროცენტით — დაფსაგრეხში. სულ მეორე ხუთწლედში საერთო პროდუქცია შეადგენდა 1499 მანეთს, ნატურალური პროდუქციიდან ხამი აბრეშუმის ძაფი—230,9 ტონას,

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 32, ფურც. 2—9.

ნატურალური აბრეშუმის ძაფი — 142,6 ტონას, სასაქოხლო ხამი აბრეშუმის ძაფი—88,3 ტონას. პირველხარისხოვანი ხამი აბრეშუმის ხეღირითი წონა შეადგენდა 7,66 პროცენტს.

მესამე ხუთწლედში ფაბრიკის წინაშე ისევ მკვეთრად იდგა მუშახელით უზრუნველყოფის საკითხი, ფაბრიკაში ნაკლები რაოდენობით ხდებოდა მუშახელის მიღება, სამუშაოდან განთავისუფლების შემთხვევები კი უფრო ხშირი იყო. მაგალითად, 1940 წლის იანვარში ძაფსაღებ საამქროში ნაცვლად გეგმით გათვალისწინებული 710 მუშისა, ფაქტიურად მუშაობდა 542. ამიტომ ფაბრიკამ იანვრის გეგმა მხოლოდ 80,2 პროცენტით შეასრულა. ასეთ ვითარებას ადგილი ჰქონდა აგრეთვე სხვა საამქროებშიც, რომლის გამოსასწორებლად ფაბრიკის პარტიულმა, პროფკავშირულმა და კომკავშირულმა ორგანიზაციებმა დასახეს კონკრეტული ღონისძიებანი.

მახარადის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრები ფაბრიკის დაარსების დღიდან საწარმოს მომარაგებას ხელმძღვანელობდა (რაიპო) საზოგადოების გამგეობის თავმჯდომარე ქრისტეფორე ვასაძე, ფაბრიკის მუშათა მომარაგების განყოფილების (ორსი) ხელმძღვანელი მუშაკები ი. ცისკარიძე, ფ. კონტრიძე, შ. შარაშიძე, გ. კილაძე, ვ. ცერცვაძე, შ. ჩხარტიშვილი, გ. ებრალიძე, გ. ჭანიშვილი, ბ. ბედნიეშვილი, ლ. დარჩია და სხვები ენერჯიას არ იშურებდნენ ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეთა შეუფერხებელი მომარაგებისათვის.

ფაბრიკის დირექცია და პარტიული ორგანიზაცია თავის მხრივ ყურადღებას ამახვილებდნენ მუშათა სასაძილოს მუშაობის გაუმჯობესების საკითხებზე. მოსაგვარებელი იყო აგრეთვე მუშების ბინებით უზრუნველყოფის საქმე. ორი საერთო საცხოვრებელი ბინა ვერ აკმაყოფილებდა ფაბრიკის მუშათა მოთხოვნილებას.

1938 წლის 17 აგვისტოს პარტიული ორგანიზაციის კრებაზე აღინიშნა, რომ სათანადო სიმაღლეზე არ იდგა პარტიაში ახალ წევრთა მიღების საკითხი, ნაკლები ყურადღება ექცეოდა მუშათა კულტურულ-საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებას, მოუწესრიგებელი იყო მუშათა კვების საქმე. მიუხედავად 1933 წლის დადგენილებისა, ჯერ კიდევ არ იყო გადმოცემული დირექციის განკარგულებაში მუშათა დახურული კოოპერატივი.

ფაბრიკის მუშათა კოლექტივი შეუწელებელი ყურადღებით ეკიდებოდა ხუთწლედების სახელმწიფო სესხებზე ხელმოწერას, რითაც

სათანადო წვლილი შექმნდა ხუთწლედის დაგეგმვაში შესრულებაში. გაიშალა მესამე ხუთწლედის სახელობის სოციალისტური შეჯიბრება, მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება ხუთწლედის სახელმწიფო სესხის ობლიგაციების რეალიზაციის შესახებ. ამ წინადადებათა ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეთა მთელი შემადგენლობა, მოხდა სესხზე მასობრივი ხელმოწერა¹. ფაბრიკის კოლექტივი შეუწელებლად იბრძოდა საკ. კ(ბ) XVIII ყრილობისა და კონფერენციის გადაწყვეტილებათა ცხოვრებაში გატარებისათვის.

მახარაძის აბრეშუმის ქაფსაღებ-საგრენი ფაბრიკა დიდი სამამულო ომის პერიოდში (1941—1945 წწ.)

საბჭოთა ხალხის მშვიდობიანი შრომა დროებით შეწყვიტა ფა-
სისტური გერმანიის მუსანათურმა თავდასხმამ 1941 წლის 22 ივნისს.
დაიწყო საბჭოთა კავშირის დიდი სამამულო ომი. სოციალისტური
სამშობლოს დაცვა, ფაშიზმის განადგურება საბჭოთა ხალხისაგან
მთელი ძალების მობილიზაციას მოითხოვდა.

მტერზე გამარჯვებას ჰედდნენ ზურგის მშრომელებიც. სამამუ-
ლო ომის უმძიმეს წლებში მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის კოლექ-
ტივი ენერგიულად და თავდადებულად მუშაობდა. ფაბრიკის დირექ-
ცია, პარტიული, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციები
ყველაფერს აკეთებდნენ იმისათვის, რომ პირნათლად და მაღალხა-
რისხონად შეესრულებინათ ფრონტისათვის საჭირო დაკვეთები.

ომის სიძნელებმა, ცხადია, ფაბრიკის ყოველდღიურ ცხოვრე-
ბაზეც იქონია გავლენა. მკვეთრად გაუარესდა მუშათა სურსათით მო-
მარაგება, შემოიღეს საბარათო სისტემა, ორცვლიანი სამუშაოდან
მუშები გადაიყვანეს ერთ ცვლაზე. ისინი ნაცვლად 8 საათისა, 16
საათს მუშაობდნენ. სამუშაო დროის ხანგრძლივობის გადიდება
უმთავრესად იმით იყო გამოწვეული, რომ მუშა-მამაკაცების უმრავ-
ლესობა ფრონტზე იბრძოდა, დაზგებთან ძირითადად ქალები და მო-
ზარდები დარჩნენ, გეგმა კი კვლავინდებური იყო, რომელიც ხარის-
ხონად და გადაჭარბებით უნდა შესრულებულიყო.

აი, რას იგონებს საამქროს მექანიკოსი სერგო გობრონიძე: „1939

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 34, ფურც. 14—18.

წელს, როცა მეშვიდე კლასში ვსწავლობდი. მუშაობა დავიწყე ფაბრიკაში ზეინკლის მოწაფედ, ზეინკალი იყო შოთა მგელაძე (ამხვედროს ვსწავლობდი მუშფაკში). ომის დაწყებისთანავე შ. მგელაძე გაიწვიეს ჯარში მოწინავე ხაზზე. მე ზეინკლად მუშაობის დაწყება მომიხდა. 1942 წელს მეც ჯარში გამიწვიეს, დაებრუნდი 1947 წელს. ომის დროს ფაბრიკიდან ბევრი მოხალისედ მიდიოდა ფრონტზე, მათ შორის იყო ძაფსალები საამქროს № 3 ბრიგადის ბრიგადირი კომუნისტი ვალერიან სირაძე, რომელმაც თავი შესწირა სამშობლოს დაცვას. ფრონტზე წასულთა ნაცვლად ფაბრიკაში მუშაობდნენ ქალები და მოზარდები“.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკაში, ისე როგორც რესპუბლიკის სხვა საწარმო-დაწესებულებებში, აგროვებდნენ საჩუქრებს ფრონტისათვის დასახმარებლად. ამ მხრივ განსაკუთრებით აქტიურობდნენ კომკავშირელები და ახალგაზრდები. აბრეშუმის ფაბრიკის კომკავშირის ორგანიზაცია პარტიისა და მთავრობის მითითებათა შესაბამისად მუშაობის ყველა მხარეს უჭვემდებარებდა ომის საჭიროებებს, მტერზე გამარჯვების მოპოვებას. ახალგაზრდები არასამუშაო საათებში მუშაობდნენ საკომუნისტრო მინდვრებსა და ჩაის პლანტაციებში. თესდნენ მარცვლეულსა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო კულტურას, კრეფდნენ ასეულ ტონობით „მწვანე ოქროს“, რითაც მნიშვნელოვანი წვლილი შეჰქონდათ სატანკო კოლონისა და საჰაერო ესკადრილის შექმნის საქმეში.

აბრეშუმის ფაბრიკას წლების მანძილზე ჰქონდა დამხმარე მეურნეობა. აქ დასვენებისა და არასამუშაო დღეებში მუშები ასუფთავებდნენ ნაკვეთებს, მოჰყავდათ ძირითადად სიმინდი და ლობიო. მოსავალს უნაწილებდნენ ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეებს, უფრო მეტად, ომში წასულთა და მრავალშვილიან ოჯახებს, მარტოხელა დედებს.

1936 წელს სამოქალაქო ომის გამო ესპანეთიდან ევაკუირებულნი ბავშვები ლენინგრადში იყვნენ. ლენინგრადის ბლოკადის დღეებში კი ისინი ღრმა ზურგში გადმოიყვანეს. ასი ესპანელი ბავშვი მოხვდა მახარაძეში. ისინი ძირითადად ფაბრიკაში მუშაობდნენ, ეუფლებოდნენ ძაფის ამოხვევისა და გაკინძვის ხელოვნებას.

ფაბრიკის კოლექტივი დიდ დახმარებას უწევდა ევაკუირებულებს, რომლებიც დიდი რაოდენობით მოვიდნენ გერმანელი ფაშისტების

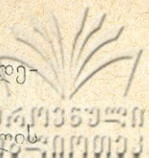
მიერ საბჭოთა რუსეთის, უკრაინის, ბელორუსიისა და ჩვენი ქვეყნის სხვა დროებით ევაკუირებულ რაიონებიდან. ფაბრიკის კოლექტივი სათანადო ყურადღებასა და მზრუნველობას იჩენდა მათი საბინაო და საყოფაცხოვრებო პირობების მოწესრიგებისათვის. ამ დროს მახარადის აბრეშუმის ფაბრიკას თავის განკარგულებაში ჰქონდა ორი ოთხსართულიანი და ორსართულიანი საერთო საცხოვრებელი სახლი სტალინის ქუჩაზე და სამი — გურამიშვილის ქუჩაზე.

მაგრამ ეს საკმარისი არ იყო ევაკუირებულ მუშათა დასაკმაყოფილებლად. ფაბრიკის დირექტორმა შ. ვასაძემ, რომელიც ნიჭიერი და კარგი სამეურნეო მუშაკი იყო, წარმატებით გაართვა თავი სამამულო ომის პერიოდში შექმნილ რთულ ვითარებას. მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეთა საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებაში.

ომის პირობებში მახარადის აბრეშუმის ფაბრიკის, ისე როგორც რესპუბლიკის ყველა სხვა საწარმოს, მთელი მუშაობა ფრონტის ინტერესებისადმი იყო დაქვემდებარებული. ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეებმა თავდაცვის სახელმწიფო ფონდში შეიტანეს 35 ათასი მანეთის ობლიგაცია, იმავე ფონდის განსამტკიცებლად გადაირიცხეს ათასობით მანეთი. წითელარმიელთათვის შეგროვდა თბილი ტანსაცმელები და ამანათები, ომში წასულთა ოჯახებს ეწეოდა დახმარება. ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის ინიციატივით მუშა-მოსამსახურეებმა მოწოდებით მიმართეს რაიონის მშრომელებს ტანკმშენებლობის ფონდის შექმნის შესახებ. საწარმოს კოლექტივის გადაწყვეტილებით ომის დამთავრებამდე თითო დღის ხელფასი თავდაცვის ფონდში გადაირიცხებოდა.

1942 წლის 30 მარტს საქართველოს კპ(ბ) მახარადის რაიკომის ბიურომ განიხილა საკითხი სახელმწიფო სესხის გავრცელების ორგანიზაციის შესახებ. ფაბრიკის პარტიულმა ორგანიზაციამ საწარმოს თანამშრომლებს გააცნო ამ ღონისძიების სამხედრო და პოლიტიკური მნიშვნელობა, რის შედეგადაც მასში ჩაება ფაბრიკის ყველა მუშა-მოსამსახურე.

აბრეშუმის ფაბრიკის დირექციამ, პარტიულმა და კომკავშირულმა ორგანიზაციებმა საქართველოს კპ(ბ) მახარადის რაიკომის 1942 წლის 12 მარტის დადგენილებების შესაბამისად დიდი მუშაობა გასწიეს 1923—1924 წლებში დაბადებულთა მოსამზადებლად წითელარმიის გასაწვევად. პარტიული ბიუროს მდივან თ. მესავეისა და ექიმ

ნ. ქინქლაძეს დაევალით კონტროლი არმიაში გასაწვევთა მომზადებასა და ჯანმრთელობაზე.

საქართველოს კპ(ბ) მახარაძის რაიკომის პლენუმის 1941 წლის 20 სექტემბრის დადგენილება—პარტიის რიგებში ახალი წევრების მიღების შესახებ—გახდა ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის სამოქმედო პროგრამა. ომის პერიოდში პარტიის რიგების ზრდა და ახალწევრებთან მუშაობა უმთავრესად მიმდინარეობდა ფაბრიკის მოწინავე მუშების ხარჯზე. პარტიაში შესვლის შესახებ განცხადებები შემოქმონდათ მოწინავე მუშებსა და მოსამსახურეებს, რომლებიც დაკისრებულ ვალდებულებას გადაჭარბებით ასრულებდნენ და ამით თავიანთი წვლილი შექმნდათ მტერზე გამარჯვების საქმეში.

ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაცია განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა პარტიაში შემსვლელთა იდეურ-პოლიტიკური ცოდნის დონეს და მისი ამადლებისათვის ბრძოლის ღონისძიებებს, პარტიული განათლების ქსელში მუშაობას, პროპაგანდისტთა საქმიანობას.

კომუნისტთა იდეურ-პოლიტიკური დონის ამადლება და მათი ავანგარდული როლის განმტკიცება სამამულო ომის დროს მტერზე გამარჯვების რწმენით აღზრდის ერთ-ერთი პირობა იყო. ასევე ყურადღების ცენტრში იდგა თვალსაჩინო აგიტაცია და საგაზეთო ვიტრინების მოწყობა, წითელი არმიის მიერ გერმანელ ფაშისტებისაგან განთავისუფლებული რაიონების პარტიული კაბინეტებისათვის ლიტერატურის შეგროვება, ესკადრილია „საბჭოთა საქართველოს“ მშენებლობის ფონდში მშრომელთა დანაზოგების შეტანა, რომელმაც დიდი გამოხმაურება პოვა ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეთა შორის. ისინი ნათლად გრძნობდნენ იმ მნიშვნელობას, რომელიც ჰქონდა სატანკო და საავიაციო მშენებლობისათვის სახსრების შეგროვებას ვერაგ მტერზე წითელი არმიისა და სამხედრო-საზღვაო ფლოტის გამარჯვების საქმეში. აბრეშუმის ფაბრიკის კოლექტივმა ესკადრილიის მშენებლობის ფონდში გადარიცხა 15 დღის ხელფასი.

ფაბრიკის კოლექტივის ყურადღების ცენტრში იყო აგრეთვე სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს დადგენილება საპაერო თავდაცვისათვის მოსახლეობის მომზადების შესახებ. ამ მიმართულებით აბრეშუმის ფაბრიკაში ჩამოყალიბდა რამდენიმე ქვეგანყოფი 108 კაცის შემადგენლობით. გამოყოფილი ყავდათ მეთაურები და პოლიტხელები.

მუშათა საცხოვრებელ ბინებში ჩამოყალიბდა თავდაცვის ჯგუ-

ფები 5—16 კაცის შემადგენლობით. გამოცოცხლდა აგრეთვე თავდაცვა-ავიაქიმის ორგანიზაციის მუშაობა, სათანადო ყურადღება უთმობდა საგანგებო სამუშაოების მიმდინარეობას ტახტოქის დამხმარე მეურნეობაში, სადაც ვამოყოფილი იყო მუშახელი, სათესლე მასალა, სამუშაო იარაღი.

მიუხედავად ომით გამოწვეული სიძნელებისა, მახარაძის აბრე-შუმის ფაბრიკა გადაჭარბებით ასრულებდა საწარმოო-საფინანსო გეგმებს. მაგალითად, 1943 წლის პირველი-მეორე კვარტალის გეგმა 102 პროცენტით შესრულდა. ნათლად ჩანდა კომუნისტებისა და კომკავშირელების ავანგარდული როლი, მაგრამ ზოგჯერ მაინც ჰქონდა ადგილი შეფერხებებს—შრომის დისციპლინის შესუსტებას, რისთვისაც საჭირო იყო ყურადღების გამახვილება. სექტემბრის თვის სამუშაო გეგმის შესრულება შეფერხდა, რაც ომის დროს ყოველად დაუშვებელი იყო. მიღებულ იქნა ზომები ჩამორჩენის სალიკვიდაციოდ.

სსრკ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1941 წლის 26 ივნისის ბრძანებულების შესაბამისად პარტიის მახარაძის რაიკომის ბიურომ 1943 წლის 7 თებერვალს მიიღო დადგენილება ომის დროს რიგითი და უმცროსი შემადგენლობის სამხედრო მოსამსახურეთა ოჯახებისათვის დახმარების აღმოჩენის შესახებ. ამ საკითხზე იმსჯელა ფაბრიკის პარტიულმა ორგანიზაციამ და დაავალა საფაბრიკო კომიტეტს განსაკუთრებული ყურადღება მიექცია წითელი არმიის შემართა ოჯახების მიერ შემოტანილი განცხადებებისათვის, დახმარებოდა საბოსტნე მიწების შერჩევაში, კომუნალურ მომსახურებაში. ფაბრიკის ღირექციასა და პარტიუროს დაევალით შეესწავლიათ მათი საყოფაცხოვრებო პირობები და აღმოეჩინათ სათანადო დახმარება. კომკავშირის კომიტეტს წინადადება მიეცა ადგილობრივი ძალებით მოემზადებინა საღამო-წარმოდგენა და მთელი შემოსავალი გამოეყენებინა წითელი არმიის ოჯახების დასახმარებლად.

ფაბრიკაში წარმატებით მიმდინარეობდა მეორე სახელმწიფო სესხის რეალიზაცია. გამოიყო სესხის გავრცელების დამხმარე კომისია, საამქროთა მიხედვით შეიქმნა სესხზე ხელისმომწერთა დამხმარე ბრიგადები, გაფართოვდა სააგიტაციო-პროპაგანდისტული მუშაობა. ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეებმა ერთსულოვნად დაუჭირეს მხარი სახელმწიფო სესხის გავრცელებას.

ომმა სიძნელები წარმოშვა აგრეთვე საყოველთაო-სავალდებუ-

ლო სწავლების კანონების გატარებაში. ომით გამოწვეული ეკონომიკური სიძნელეებისა და ოჯახიდან მარჩენალი მამაკაცის ფრონტზე წასვლის გამო ახალგაზრდები მასობრივად ებმებოდნენ შრომით საქმიანობაში. ამიტომ ისინი თანდათან ჩამოშორდნენ სკოლას. ამ საკითხზე პარტიის მახარაძის რაიკომის დადგენილებათა საფუძველზე აბრეშუმის ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის კრებამ აღნიშნა, რომ ფაბრიკასთან არსებულ მუშა ახალგაზრდობის სკოლაში სწავლება ვერ დგას სათანადო სიმაღლეზე. ფაბრიკაში მომუშავე ახალგაზრდების დიდი ნაწილი სავალდებულო სწავლების გარეშე დარჩა. ნაცვლად 80 მსმენელისა, სკოლაში გაერთიანებული იყო 29. კრების გადაწყვეტილებით ფაბრიკის მუშათა კომიტეტს (თავრე ა. კვაჭანტირაძე) დაევალა 15 დღის ვადაში დაეზუსტებინა სკოლის გარეთ დარჩენილი მუშა ახალგაზრდების სია, სათანადო ზომები მიეღო მათ ჩასაბმელად სავალდებულო სწავლებაში; რაიონის განათლების განყოფილებას (გამგე ლ. ჩხაიძე) ეთხოვა მეტი კონტროლი, ხელმძღვანელობა და დახმარება აღმოეჩინა მოზრდილთა სკოლის მოსწავლეებში დისციპლინის განმტკიცების საქმეში. ფაბრიკის ღირექციის განკარგულებით მოსწავლეები სამუშაოდან თავისუფალი იყვნენ ერთი საათით ადრე, სკოლა უზრუნველყოფილ იქნა გათბობა-განათებით. ამ ღონისძიებათა გამო განმტკიცდა სასკოლო დისციპლინა, ბრძოლა გამოეცხადა უმიზეზოდ გაკვეთილების გაცდენებს. სკოლას ჩამოცილებული ბევრი ახალგაზრდა სწავლას დაუბრუნდა და ფაბრიკაში მუშაობასთან ერთად ეუფლებოდა ცოდნასაც. მოწინავე ახალგაზრდების ხარჯზე იზრდებოდა კომკავშირის ორგანიზაციის რიგები.

სსრ კავშირის თავდაცვის სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარის ი. ბ. სტალინის ისტორიულმა მოხსენებამ 1943 წლის 6 ნოემბერს ქ. მოსკოვის პარტიული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საზეიმო სხდომაზე მთელ საბჭოთა ხალხთან ერთად მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეთა წინაშე დააყენა ამოცანა— გადაესინჯათ როგორ ასრულებდნენ ისინი საწარმოო დავალებებს და თავისი წვლილი შეეტანათ მტრის საბოლოო განადგურებაში. ფაბრიკაში მიიღეს გადაწყვეტილება იმის შესახებ, რომ კიდევ უფრო აემადლებინათ კომუნისტის ავანგარდული როლი, არ დაემვათ ნედლეულის გადახარჯვა, ზუსტად შეესრულებინათ ტექნიკური წესები, ახალი ვალდებულებანი აიღეს ფაბრიკის სტახანოველებმა. სათანადო ყურადღება ექცეოდა აგრეთვე ტექნიკური აღჭურვილობის

წესრიგში მოყვანას, რადგანაც ტექნიკური შეფერხებანი გავლენას ახდენდა გეგმების შესრულებაზე.

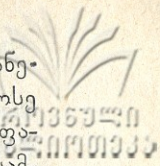
დიდ სამაჟლო ომში წარმატებების მოპოვებას ხელს უწყობდა მძლავრი სოციალისტური შეჯიბრება, რომელშიც ფართოდ იყვნენ ჩაბმულნი ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეები. მათ მხარი დაუჭირეს მოსკოვის ი. ბ. სტალინის სახელობის ავტოსაშენი ქარხნის კოლექტივის მომართვას დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVII წლისთავის სახელობის სოციალისტური შეჯიბრის გაშლის შესახებ და დიდი ენთუზიაზმით ჩაებნენ ამ შეჯიბრებაში. მახარაძის რაიონის მშრომელებმა, კერძოდ, აბრეშუმის ფაბრიკის თანამშრომლებმა აიღეს გადიდებული ვალდებულებანი.

1943 წლის 22 სექტემბერს ფაბრიკის პარტიულმა ორგანიზაციამ განიხილა საქვაბე განყოფილებისა და ელსადგურის მუშაობის საკითხები. აღინიშნა, რომ გაჭიანურებული რემონტისა და შრომის დისციპლინის შესუსტების შედეგად ადგილი ჰქონდა მოცდენებს. ყურადღება გამახვილდა აგრეთვე ტექნიკური სწავლების საკითხებზე. გადაწყდა, რომ გადამზადებულიყო 90 მუშა, სტახანოველთა გამოცდილების სკოლებში—75 მუშა, კვალიფიკაციის ამაღლების სკოლებში—15. ამ ღონისძიების შესასრულებლად ახლადმიღებული მუშები გააერთიანეს ტექმინიმუმის წრეებში. ფაბრიკის დირექტორმა ტექნიკურ ნაწილში ვ. მუჯირმა სათანადო დახმარება გაუწია ტექწრეებს ლექტორთა კადრებით უზრუნველყოფაში.

ომის მიძიმე წლებში ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის ხელმძღვანელობით კარგად მუშაობდა სახალხო კონტროლის კომისია. ფაბრიკას გეგმების შესრულების მაღალი შედეგი ჰქონდა. გაუმჯობესდა მზა ნაწარმის ხარისხი, კეთდებოდა ეკონომია ნედლეულის ხარჯვისა და ნაწეწის შემცირების საქმეში. 1944 წლის პირველ ნახევარში ფაბრიკამ 6 თვის დავალება 102,9 პროცენტით შეასრულა.

შრომის ნაყოფიერების ზრდა და პროდუქციის თვითღრებულების შემცირება აუცილებელი პირობა იყო წარმოების წინაშე დასახულ ამოცანათა განხორციელებისათვის ბრძოლაში. ნედლეულის დაზოგვა, ხარისხის გაუმჯობესება, შრომის დისციპლინის ამაღლება, მანქანა-დანადგარების კაპიტალური და მიმდინარე შეკეთებათა გრაფიკის დაცვა დიდად უწყობდა ხელს საწარმოო გეგმების შესრულებას.

გამოცოცხლდა რაციონალიზატორთა ბიუროს მუშაობა. ფაბრი-

კის მთავარი მექანიკისა და ენერგეტიკის განყოფილებას ხელმძღვანელობდა ამავე ფაბრიკის ყოფილი მუშა ინჟინერ-მექანიკოსი მოსკო სურგულაძე. ამ განყოფილების უნარიანი, რიტმული მუშაობით ფაბრიკა მოწინავეთა რიგებში იდგა. ამ ბიუროს მუშაკებმა (ილია სამსონია, პარმენ ქუტიძე, სერგო გობრონიძე, ნოდარ ჭეიშვილი, ალექსანდრე ქართველიშვილი, შალვა სურგულაძე, მამია ჭეფხოძე და სხვ.) საამქროებში დანერგეს მთელი რიგი რაციონალიზატორული წინადადებანი, რომლებმაც სახელმწიფოს მისცეს მნიშვნელოვანი ეკონომია.

მ. სურგულაძის წინადადებით დაიდგა აბრეშუმის ნარჩენების საშრობი კამერები, რომლებსაც ახასიათებდათ მაღალი წარმადობა (ჭუპრი იგზავნებოდა მეღიების გამოსაკვებად). მოეწყო ნახშირის მექანიზებული შეზიდვა საქვავებ განყოფილებაში, წყლის ავტომატური მიწოდება ძაფსაღებ-საგრეს წარმოებაში, აბრეშუმის შულების მექანიზებული ტრანსპორტირება საკონტროლო განყოფილებაში. რაციონალიზატორის წინადადებით შეიქმნა ნარჩენების სარეცხი მანქანა, რითაც გაუმჯობესდა შრომის პირობები, ამაღლდა წარმოების კულტურა, აბრეშუმის ფაბრიკაში სამამულო ომის ფრონტებიდან დაბრუნდნენ და საწარმოო გეგმების შესრულებაში. აქტიურად მონაწილეობდნენ მიხეილ დარჩია და ფაბრიკის ყოფილი მუშები. მ. დარჩია ღარიბი გლეხის ოჯახში დაიბადა. 1943 წელს აბრეშუმის ფაბრიკის მუშა-ახალგაზრდობის სკოლიდან დიდ სამამულო ომში გაიწვიეს. იქვე მიიღეს ლენინურ კომკავშირში. იყო გენერალ პ. ჩანჩიბაძის ღვიზიის აქტიური წევრი. 1944 წლის მარტში მძიმე ავადმყოფობის გამო სამხედრო სამსახურიდან გაათავისუფლეს, იმავე წლის ოქტომბერში მუშაობა დაიწყო მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეს ფაბრიკაში და თავდადებული შრომით სათანადო წვლილი შეიტანა მტერზე გამარჯვებაში. მშობლიურ წარმოებას დაუბრუნდა აგრეთვე ფაბრიკასთან არსებულ მუშა ახალგაზრდობის სკოლის კურსდამთავრებული ყანი ვაშალომიძე.

საბჭოთა კავშირის დიდი სამამულო ომის გადამწყვეტ ეტაპზე აბრეშუმის ფაბრიკის დირექტორი იყო შ. ვასაძე, მთავარი ინჟინერი — ვ. მუჯირი, პარტბიუროს მდივანი — სურგულაძე, კომკავშირის კომიტეტის მდივანი — თ. კვერელიძე, საფაბრიკო კომიტეტის თავმჯდომარე — ა. კვაჭანტირაძე, მთავარი მექანიკოსი — დ. ჭეიშვილი, საგრეხი საამქროს უფროსი — ლ. შარაშიძე, ცვლის უფროსი — ა. ლოწინაძე, ძაფსაღები საამქროს წარმოების უფროსი — ო. დოლიძე.

მ. დარჩიამ და სამამულო ომის სხვა მონაწილემ ფაბრიკაში მუშაობა იმ დროს დაიწყეს, როცა დიდი სამამულო ომი დასასრულს უახლოვდებოდა, საწარმოო მთლიანად მუშაობდა სამხედრო დანიშნულების ასორტიმენტების გამოშვებაზე. ზურგის მშრომელთა ლოზუნგი იყო: „ყველაფერი ფრონტისათვის, ყველაფერი მტერზე გამარჯვებისათვის“. ფაბრიკა მაშინ სამ ცვლად მუშაობდა და განიცდიდა მუშახელის ნაკლებობას, მიუხედავად ამისა ფაბრიკას ჩავარდნები არ ჰქონდა, რადგან მისმა თითოეულმა მუშაკმა იცოდა, რომ ყოველი კილოგრამი ძაფი მტერზე გამოზნული ყუმბარა იყო, მართალია, საგრეხი საამქროს დაზგები ძალზე მოძველებული იყო, მაგრამ მომუშავენი ენერჯიას არ იშურებდნენ და თავდადებული შრომით ავსებდნენ წარმოების ამ ხარვეზს.

და აი, დადგა ბედნიერი, ნანატრი დღე—1945 წლის 9 მაისი. ჩვენმა ქვეყანამ იზეიმა ისტორიული გამარჯვება.

1950 წელს ფაბრიკის დირექციამ მ. დარჩია და გ. კობალავა გაგზავნა მოსკოვში კვალიფიკაციის ამაღლების რვა თვიან კურსებზე. კურსების დამთავრების შემდეგ მათ მიიღეს საგრეხი წარმოების ოსტატი-ტექნოლოგის კვალიფიკაცია. მომდევნო წელს მ. კობალავა დაინიშნა საგრეხ საამქროში ცვლის უფროსის თანამდებობაზე.

გაუმჯობესდა ფაბრიკის ტექნიკური აღჭურვილობა. საგრეხ საამქროში ძველი დაზგები შეიცვალა სამამულო წარმოების მაღალ მწარმოებლური მანქანებით, რომლებსაც ჰქონდა დიდი წარმადობა, უშვებდა უკეთესი ხარისხის პროდუქციას.

გავიდა წლები, ფაბრიკის დირექტორად დაინიშნა ს. გრძელიძე, მთავარ ინჟინრად—ი. ბერიშვილი, პარტიული ბიუროს მდივანი გახდა დ. კიდურაძე, კომკავშირის კომიტეტის მდივანი—მ. დოლიძე, საფაბრიკო კომიტეტის თავმჯდომარე—გ. ჭანტურიშვილი. მ. დარჩია მუშაობდა საამქროს კომკავშირის ორგანიზაციის მდივნად და ფაბრიკის კომკავშირის კომიტეტის მდივნის მოადგილედ. 1951 წელს იგი მიიღეს ლენინური პარტიის რიგებში. მუშაობდა საამქროს პარტიული ორგანიზაციის მდივნად, არჩეული იყო ფაბრიკის პარტიული ბიუროს წევრად.

ფაბრიკის საგრეხი საამქრო გაფართოვდა, მას მიემატა ერთი კორპუსი, სადაც ამჟამად მოთავსებულია ფაფის საწყობი, მექანიკური განყოფილება და დაზგები. საგრეხ საამქროს თავდადებული მუ-

შაობისათვის შემდგომში მიენიჭა კომუნისტური შრომის საამქროს სახელწოდება.

მახარადის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრები ფაბრიკიდან სოციალისტური სამშობლოს დამცველთა რიგებში ჩადგა 56 კაცი. ბევრი მათგანი ფრონტის მოწინავე ხაზზე იბრძოდა ფაშისტური ურჩხული-საგან მშობლიური მიწის დასაცავად, მათ ღირსეულად მოიხადეს ეკლი სამშობლოს წინაშე, დაჯილდოებულ იქნენ საბჭოთა მთავრობის ორდენებითა და მედლებით, გამარჯვებულნი დაუბრუნდნენ მშობლიურ რაიონს და ისევ აქტიურად ჩაებნენ შრომის ფერხულში.

დიდი სამამულო ომის ვეტერანთა შორის უწინარეს ყოვლისა შეიძლება დავასახელოთ შემდეგი: აბოლონ რაყდენის ძე კვაჭანტირაძე, მიხეილ ივანეს ძე მალაზონია, ივანე გერასიმეს ძე ჩერენეკო, ტიტე მიხეილის ძე მეგრელიძე, ბეჟან ვასილის ძე ვაშალომიძე, სერგო ამბროსის ძე ზაქარიაძე, ალექსი აბრამის ძე ხეჩოიანი, ანუშევან ეგიშის ძე ავაკიანი, სერგო ალექსანდრეს ძე მარტიროსიანი, იოსებ ეგიშის ძე ავაკიანი, ლადო ანტონის ძე ჯაში, გალაქტიონ დავითის ძე სურგულაძე, ნუნუ ახმედის ასული მუჟანაძე, ვასილ ეფიშის ძე ლევენცი, არტემ კარაპეტის ძე ჩარჩიანი, სარა შაქროს ასული ბაქრაძე, ვახტანგ ვასილის ძე ქავყარაძე, ალექსანდრე პორფილეს ძე მიმინოშვილ, ივანე პანტელემონის ძე მიხაილოვი და სხვები.

დიდ სამამულო ომში ბევრი ახალგაზრდის ნათელი ცხოვრება შეეწირა სამშობლოს თავისუფლებისათვის სამართლიან ბრძოლას, ბევრია შინმრუსველი ვაჟკაცი, მოხუცი დედა თუ მეუღლე, რომ ელოდება დღენიადავ, ისევ ცოცხალთა შორის რომ ეგულება და მათი დაბრუნების სადღეგრძელოს სვამს.

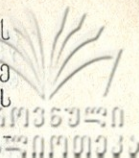
ბევრი მამაცთა სიკვდილით დაეცა ბრძოლის ველზე და ასახელა სამშობლო მხარე, მშობელი დედა, ის კოლექტივი, რომლის მოწინავე წევრიც იყო და ყოველთვის მისი ღირსებისათვის რომ იღვწოდა, შრომობდა და სწავლობდა. პარტიულ და კომკავშირულ ორგანიზაციებში აღზრდილებმა სამშობლოს თავდადების სასწაულები გვიჩვენეს და გმირის სიკვდილით დაეცნენ სამშობლოს კეთილდღეობისათვის ბრძოლაში, მათ შორის იყვნენ აბრეშუმის ფაბრიკის მოწინავე კომუნისტები გერმანე მიქაბერიძე, მიხეილ და იაკობ სიხარულიძეები, არონ ცინცაძე, ნიკოლოზ ცომაია, ალექსანდრე ჭეიშვილი, გიორგი სალუქვაძე, აკაკი მიქელაშვილი, ბენო კუკულაძე, მიხეილ დოლიძე, მოსე მალაზონია, კოტე კეკელიძე, ვლადიმერ სურგულაძე, დავით

დუმბაძე, მიხეილ მეგრელიშვილი, არსენ კალანდაძე, აკაკი ნაკაშიძე, ვალერიან სირაძე, კალისტრატე ნიკოლაიშვილი, ავქსენტი კილაძე, შალვა კალანდაძე, ივანე შშივილობაძე, ივანე დარჩია, მიხეილ შინჩუკი, ძმები მიხეილ და გერასიმე გოლიაძეები და სხვები.

დიდი მსხვერპლი გაიღო საბჭოთა ხალხმა თავსმოხვეული ომის გამო. ომმა დროებით შეაჩერა საბჭოთა ხალხის მშვიდობიანი სოციალისტური აღმშენებლობა. „ყველაფერი ფრონტისათვის, ყველაფერი მტერზე გამარჯვებისათვის“, ამ ლოზუნგით შრომობდნენ ზურგის მშრომელები, ფაბრიკა-ქარხნების მუშა-მოსამსახურეები, ფრონტელთა ოჯახები და მოსწავლე ახალგაზრდები, რომლებიც ენერგიას არ იშურებდნენ იმისათვის, რომ მიუხედავად საწარმოებში მუშახელის ნაკლებობისა, მაინც გადაჭარბებით შეესრულებინათ გეგმა-ვალდებულებები, რაც შეიძლება დაეჩქარებინათ მტერზე გამარჯვება, მშვიდობიან მშენებლობაზე გადასვლა. საბჭოთა ხალხს სწამდა, რომ ომი გამარჯვებით დამთავრდებოდა, ამავე დროს ისიც იცოდნენ, რომ ამისათვის ენერგიის დიდი დაძაბვა იყო საჭირო.

აბრეშუმის ფაბრიკის კოლექტივს გეგმა-ვალდებულებათა შესრულებაში შეფობას უწევდნენ საწარმო-დაწესებულებები, მოსწავლე-ახალგაზრდები, რომლებიც ხშირად ეხმარებოდნენ ფაბრიკის მუშებს დაზვებზე მუშაობაში, აგრეთვე სხვადასხვა დამხმარე სამუშაოებზე, ვაჟკაცური შემართებით ძლევდნენ დაბრკოლებებს. დიდი სამამულო ომის დროს ფაბრიკის შრომითი კოლექტივი ყველაფერს აკეთებდა ზურგისა და ფრონტის ერთიანობის განსამტკიცებლად. მაღალი იყო საბჭოთა ადამიანის მორალური სახე, საბჭოთა პატრიოტიზმისა და პროლეტარული ინტერნაციონალიზმის სულისკვეთებით აღზრდილნი მთელ ენერგიას ახმარდნენ მტერზე გამარჯვების მოპოვებას.

აბრეშუმის ფაბრიკის დირექცია და პარტიული ორგანიზაცია სათანადო ყურადღებას უთმობდნენ მიღებულ დადგენილებათა შესრულების შემოწმებას. 1945 წლის 26 ივნისს ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის კრებაზე მოისმინეს საქართველოს კპ(ბ) ცენტრალური კომიტეტის 18 მაისისა და 1944 წლის 1 სექტემბრის დადგენილებათა შესრულების შედეგები. გ. ქურიძის მოხსენებაში ხაზგასმით აღინიშნა, რომ ნაკლოვანებები ფაბრიკას გააჩნია ჯერ კიდევ პროლეტარული თვითღირებულების შემცირებისა და ხარისხის გაუმჯობესების დარგში, რაც იმითაც იყო გამოწვეული, რომ ზოგიერთი ბრიგადა არა-

დამაკმაყოფილებლად მუშაობდა, ხოლო ბრიგადირი გულგრილობას იჩენდა ნედლეულის რაციონალურად ხარჯვაში. სათანადო დონეზე არ იდგა მანქანა-დანადგარების მოვლა-პატრონობის საქმე, ფაბრიკის №3 ახალგაზრდულ-კომკავშირული ბრიგადის ხელმძღვანელი ი. ქველაურიძე ითხოვდა ბრიგადის შევსებას ახალგაზრდა მუშებით, ხოლო კ. თუთაიშვილი, ნ. ბარამიძე და ლ. შარაშიძე მხარს უჭერდნენ ბრიგადირების პასუხისმგებლობის ამალგებას, პარტიული კრების დადგენილების შესრულების პერიოდულად შემოწმებას, ბრძოლის გაძლიერებას ნაკლოვანებათა აღმოსაფხვრელად.

ორატორები დაბალი ხარისხის პროდუქციისა და ნედლეულის გადახარჯვის მიზეზად ასახელებდნენ აგრეთვე სოფლად უხარისხო ნედლეულზე მუშაობას, ხოლო საგრეს საამქროში ნაწეწის ზრდის ერთ-ერთ მიზეზად მიიჩნევდნენ ძაფსაღებ საამქროში ძაფის ასორტიმენტის განმსაზღვრელი ერთეულის — „დენიოს“ დაუცველობას, რის გამოც მზადდებოდა ძალზე ხმელი და შეწებილი „გრეჟა“. სიტუვაში გამოსულ გ. როგავას აზრით, საჭირო იყო ბრიგადირებს მეტი კონტროლი გაეწიათ მხარშველებისა და ძაფის ამომღებლებისათვის. შეწებილი ძაფის მიზეზი იმაშიც იყო, რომ წყალგამტარი მილებიდან იპარებოდა ორთქლი, რაც დროულად შეკეთებას მოითხოვდა.

ფაბრიკის დირექტორის შ. ვასაძის აზრით, 1945 წლის ხუთი თვის შედეგები გასულ წელთან შედარებით, მიუხედავად უკეთესი პირობებისა, გაუარესდა. მიზეზად დირექტორმა დაასახელა საქმისადმი ზოგიერთი ბრიგადირისა და მიმაგრებული პირის უპასუხისმგებლო დამოკიდებულება, ბოლშევიკური სიფხიზლისა და კომუნისტების ავანგარდული როლის ერთგვარი მოდუნება. პარტიული კომიტეტის მდივანმა ნ. სურგულაძემ აღნიშნა, რომ არ იყვნენ ბრიგადირები მართალნი, როცა ჩამორჩენას უმთავრესად უხარისხო ნედლეულს აბრალებდნენ. მათ მეტი კონტროლი უნდა გაეწიათ მუშების საქმიანობისათვის. ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის კრებაზე საკითხის საქმიანმა განხილვამ და მიღებულმა დადგენილებამ სათანადო შედეგი გამოიღო—მნიშვნელოვნად ამაღლდა შრომის ნაყოფიერება. გაიზარდა ხარისხიანი ნედლეულის დამზადება¹. აბრეშუმის ფაბრიკის საერთო პროდუქციის მაჩვენებლები უკვე შეადგენდა 19,365 ათას მანეთს. ნატურალური სახით ხამი აბრეშუმის ძაფი აღ-

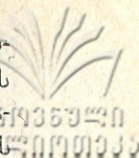
¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 44, ფურც. 24—29.

წევდა 209,7 ტონას, ნაგრები აბრეშუმისა—151,6 ტონას, სასაქონლო ხამი აბრეშუმისა კი 58,1 ტონას. პირველი ხარისხის ხამი აბრეშუმის ძაფის ხვედრითი წონა იყო 12,4 პროცენტი, შრომის ნაყოფიერება ერთ მომუშავეზე შეადგენდა 224,78 მანეთს.

სსრ კავშირის დიდ სამამულო ომში განსაკუთრებული ძალით გამოვლინდა გამარჯვებული სოციალიზმის ქვეყნის საზოგადოებრივი და სახელმწიფოებრივი წყობილების უძლეველობა. მრავალეროვანი საბჭოთა ხალხის სიმტკიცე და ერთიანობა, სოციალისტური სამშობლოსადმი უანგარო სიყვარული და ერთგულება. ომის მიძიმე წლებში კომუნისტური პარტია და საბჭოთა მთავრობა მზრუნველობას არ აკლებდნენ მშრომელ მასებს, ოჯახებს, რომელთა შვილები სამამულო ომის ფრონტზე გამირულად ერკინებოდნენ მტერს და სამშობლოს დაცვისათვის ბრძოლაში სასწაულებს ახდენდნენ. ომის დროს განმტკიცდა ფრონტისა და ზურგის ერთიანობა, ზურგის მშრომელებმა თავდადებული შრომით ღირსეული წვლილი შეიტანეს მტერზე გამარჯვებაში.

აბრეშუმის ფაბრიკა ომისუჩედეგო კერიოდში

სსრ კავშირის დიდი სამამულო ომის დამთავრების შემდეგ მთელი საბჭოთა ხალხი, მათ შორის მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურენი მშვიდობიან შრომას დაუბრუნდნენ, შეიცვალა ფაბრიკის მუშათა ეროვნული შემადგენლობა. აქ მომუშავე ევაკუირებულ მუშათა ერთი ნაწილი სამშობლოში დაბრუნდა, ნაწილი კი მახარაძეში განაგრძობდა ცხოვრებას. ფაბრიკის დირექცია, პარტიული, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციები ყოველ ღონეს ხმარობდნენ იმისათვის, რომ მოძმე ეროვნების მუშებისათვის შეექმნათ შრომისა და ცხოვრების ხელსაყრელი პირობები. ომის შემდგომ წლებში ფაბრიკის მუშათა შემადგენლობაში ადგილი ჰქონდა რაოდენობრივი და თვისებრივი ხასიათის ცვლილებებს, მაღლდებოდა მუშათა პროფესიული ოსტატობა, რაც ხელს უწყობდა შრომის ნაყოფიერების ზრდას, აუმჯობესებდა მათ ეკონომიკურ მდგომარეობას. მუშათა კანონიერი მოთხოვნელების დაკმაყოფილება იყო სტიმული, რაც განაპირობებდა მუშების დიდი ხნით საქმიანობას საწარმოში, ხელს უშლიდა მუშათა ხშირ დენადობას.

მუშათა პირობები ომის შემდგომ წლებშიც რთული იყო. ხელფასი საშუალოდ 50—60 მანეთს აღწევდა, მაგრამ ომის სიძნელების დაძლევისა და მიყენებული ჭრილობების მოშუშების შედეგად მუშათა მდგომარეობა თანდათან გაუმჯობესდა, ხოლო ფულის კურსის შეცვლის გამო ხელფასი გაიზარდა, გამომუშავების ნორმებიც შეიცვალა.

ფაბრიკის კოლექტივი განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა არმიიდან დემობილიზებულთა სამუშაოზე მიღების ორგანიზაციას, მათთვის შესაფერისი შრომითი და საყოფაცხოვრებო პირობების შექმნას. ასევე ყურადღებით ექცეოდნენ აგრეთვე შინმოუსვლელთა და ომის ინვალიდთა ოჯახებს, ზრუნავდნენ მათთვის დახმარების გასაწევად.

1946 წლის ივნისში მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის თანამშრომელთა კრებაზე მოხსენებით გამოვიდა ჩვენი ქვეყნის აბრეშუმის მრეწველობის მუშაკთა პროფკავშირის ცენტრალური კომიტეტის ხელმძღვანელი მუშაკი ა. მასლენიკოვა. იგი აღნიშნავდა, რომ პროფკავშირების სრულიად საკავშირო საბჭოს გადაწყვეტილებით მუშებს უუმჯობესდებოდათ მატერიალური და საყოფაცხოვრებო პირობები. საწარმოებთან იქმნებოდა მუშათა მომარაგების განყოფილებები. დიდი ყურადღება ეთმობოდა ინდივიდუალურ და კოლექტიურ მეურნეობებს, საბავშვო ბაღისა და ბაგის აღსაზრდელთა კონტინგენტის გაფართოებას, დასასვენებელი სახლების და სანატორიუმების ქსელის გადიდებას.

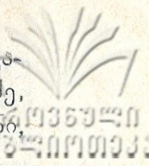
ამ ღონისძიებათა განხორციელების მიზნით დათვალიერებულ იქნა ფაბრიკის დამხმარე და ინდივიდუალური მეურნეობა, რომელმაც სტუმრებზე საუცხოო შთაბეჭდილება მოახდინა. აბრეშუმის მრეწველობის მუშაკთა პროფკავშირების წარმომადგენელი კმაყოფილებით აღნიშნავდა ფაბრიკისა და მთელი კოლექტივის მუშაობის გაცნობით მიღებულ დადებით შთაბეჭდილებას, ამავე დროს მიუთითებდა საბრძოლო ამოცანებზე, რომლებიც ფაბრიკის კოლექტივის წინაშე იდგა, მაგალითად, მუშათა მომარაგების განყოფილების სუსტი მუშაობა, საცხოვრებელი ბინების არათანაბარი განაწილება და სხვ.

ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაცია სათანადო ყურადღებას უთმობდა პოლიტიკური განათლების ქსელის მუშაობის გაუმჯობესებას, მნიშვნელოვნად გაფართოვდა პარტიის ისტორიისა და ლენინის

ბიოგრაფიის შემსწავლელი წრეების მუშაობა, ამდღა მეცადინეობებზე მსმენელთა დასწრების მაჩვენებელი, ათვისების ხარისხი, სწავლებაში ჩაებნენ ახლადმიღებული მუშებიც. 1947 წელს ფაბრიკაში მიღებული 180 მუშიდან ინდივიდუალური სწავლებაში შეიქმნა 68 მუშას, ტექნიკური მინიმუმი—46. საწარმოში შეიქმნა ხუთი წრე, რომელშიც, გაერთიანდა 170 კაცი. მინიმალურად შემცირდა მუშათა დენადობა, მუშებს ეწეოდათ ფულადი დახმარება, ზრუნავდნენ მათი საცხოვრებელი ბინების მოწყობაზე.

ფაბრიკის შრომით კოლექტივში დიდი აღფრთოვანება გამოიწვია ლენინგრადის მრეწველობის მუშა-მოსამსახურეთა მიმართვამ საბჭოთა კავშირის მრეწველობის ყველა მუშაკისადმი — ოთხ წელში შევასრულეთ ომის შემდგომი ხუთწლიანი გეგმა და მოსკოვის საინსტრუმენტო ქარხნის კოლექტივს გამოცდილებათა გაცნობამ სოციალისტური შეჯიბრების ახალი წესის შესახებ. ამასთან დაკავშირებით ფაბრიკის სტახანოველებმა იმსჯელეს მუშაობის შემდეგ ომი გაუმჯობესების პრაქტიკულ ამოცანებზე და აღნიშნეს, რომ ფაბრიკის სტახანოველის ც. ლლონტის მუშაობის მეთოდის გაცნობის შედეგად ფაბრიკაში წარმატებით საქმიანობდა სამდაზგოსანთა ბრიგადა (ჯიქია, ხუხუნაშვილი, ანთიძე, კამარეცკოვა), რომლებმაც ვალდებულება აიღეს სამი დაზვის ნორმა შეესრულებინათ 130 პროცენტით. საგრეხი საამქროს სტახანოველი მუშები (ლ. კალანდაძე, თ. ცხიძე და ლ. ბელოუსოვა) 50 ჯარადან 100-ზე გადავიდნენ და საგრძნობლად გაზარდეს შრომის ნაყოფიერება. ფაბრიკის დირექციის დადგენილებით ც. ლლონტის დაზგასთან გაკეთდა საპატიო დაფა, სადაც აღინიშნებოდა სტახანოველის ყოველდღიური მუშაობის შედეგები.

ომის შემდგომი მშვიდობიანი მშენებლობის ხუთწლიანი გეგმის ძირითადი ამოცანა იყო ომის მძიმე შედეგების ლიკვიდაცია, სახალხო მეურნეობის ომამდელი დონის აღდგენა და შემდგომი განვითარება. აბრეშუმის ფაბრიკის კოლექტივმა ერთსულოვნად დაუჭირა მხარი საყოველთაო სახალხო მოძრაობას — „ხუთწლედით ოთხ წელიწადში“. განსაკუთრებით აქტიურობდნენ ძაფსაღები საამქროს სამდაზგოსანი მუშები—მარიამ გუიტი, ლიზა მახარაძე, ნადია ბოროგლიოვა, ეკატერინე გოგუაძე, მარიამ კალტირინა, გალინა სტარასტენკო, ნინო ძიმისტარაშვილი, ციციხო ბაბულეიშვილი, ანა მოტრენკო, ფედოსია ტარანენკო, ნადია პრიტულიაკი, დინა ტრეგუბოვა. ამათ გარდა, შეიძლება დავასახელოთ სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამარ-

ჯვებულები წარჩინებული მუშები — ს. ბერიძე, შ. გირკელიძე, შ. ვასაძე, მ. სურგულაძე, ა. იაკუტინა, ნ. მეგრელიძე, ი. ყელაურაძე, შ. ლლონტი, მ. ცერცვაძე, ა. სიკორსკაია, კ. მერზეცი, ა. ჩინოიანი, ე. დავიდოვა, მ. რუდენკო, თ. კალანდაძე და სხვ.

ფაბრიკის დირექცია და პარტიული კომიტეტი კვლავ დროულად ამოწმებდა მიღებულ დადგენილებათა შესრულების შედეგებს. ლენინგრადელთა ზემოაღნიშნული მოწოდების საპასუხოდ. განხორციელდა სოციალისტური შეჯიბრების გაშლისა და აღებულ ვალდებულებათა შესრულების შემოწმება. ნათელი გახდა, რომ ფაბრიკას გააჩნდა მნიშვნელოვანი წარმატებები: სოციალისტურ შეჯიბრებაში ჩამყალიბდა იყო 543 კაცი, სრულდებოდა სოციალისტური შეჯიბრებით ნაკისრი ვალდებულებები და გამარჯვებულთა დაჯილდოება. ამასთან საჭირო იყო მეტი თვალსაჩინოება, საპატიო დაფის შემოღება, რაც უფრო გაზრდიდა მუშათა დაინტერესებას. უნდა გაძლიერებულიყო ლექციური პროპაგანდა და ჯგუფური კონსულტაციები, საკ. კპ (ბ) ისტორიის შემსწავლელ წრეებში მეცადინეობის დონის ამაღლება.

სოციალისტური შეჯიბრებისა და სტახანოვური მოძრაობის ფართოდ გაშლის საფუძველზე გადაჭარბებით შესრულდა ფაბრიკის საწარმოო გეგმები, ამაღლდა შრომის ნაყოფიერება, გაიზარდა მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასი. მაგალითად, თუ 1940 წელს მუშის საშუალო თვიური ხელფასი იყო 271 მანეთი, 1947 წელს იგი უკვე აღწევდა 677 მანეთს.

გაიზარდა ფაბრიკის საამქროთა და დაზგა-დანადგარების რაოდენობა. ფაბრიკის დამხმარე საამქრო იყო საქვაბე საამქრო, სადაც მუშაობდა სამი საორთქლე ქვაბი. საქვაბე საამქროსთან მიყვანილ იქნა მთავარი მაგისტრალი და რკინიგზის ჩიხი, რითაც ხდებოდა საწვავი მასალის — ნახშირის მიზიდვა. პარკის სახარისხებელ საამქროში, რომელიც ძაფსახვევი საამქროდან 100—120 მეტრით იყო დაცილებული მუშაობდა პარკის დამხარისხებელი მანქანა „დრამბილა“. ნარჩენების გადასამუშავებელ საამქროში მუშაობდა ჭეჭყის სახარში ლითონის ქვაბები, ნარჩენების საშრობი მოწყობილობა — „სიმპლექსი“, ნარჩენების გასაწური და შესაფუთი მოწყობილობანი, ლაბორატორია და სხვ.

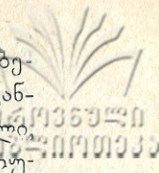
1951 წლის იანვრისათვის მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხ ფაბრიკაში მომუშავეთა რაოდენობა უმთავრესი პროფესიების მიხედვით ასეთი იყო: ძაფის ამომღები — 228 კაცი, პარკის მხარშვე-

ლი — 121, ძაფის გამკინძველი — 64, მგრეხავი — 56, გადასხვევი — 52, პარკის დამხარისხებელი — 44, ბრიგადირები — 23, ინჟინერ-ტექნიკური პერსონალი — 24, სხვადასხვა პროფესიის მომუშავენი — 240 კაცი, მამასადამე, ომის შემდგომ მუშათა რარდენობა განსაზღვრავს მართო რიცხოზრვიად, არამედ თვისოზრვიადაც.

50-იანი წლების დასაწყისისათვის ფაბრიკის განკარგულებაში იყო შემდეგი შენობები და საცხოვრებელი ბინები: ძაფსაღები კორპუსი № 1, № 2, რომელთა ფართობები შეადგენდა 627 და 1323 კვმ-ს, ძაფსაგრეხი კორპუსი 2-სართულიანი — 537 კვმ, მექანიკური სახელოსნო — 195 კვმ, სპევაზე განყოფილება — 275 კვმ, ელსადგური — 416 კვმ, პარკის საწყობი — 580 კვმ, პარკის საწყობი № 2 — 550 კვმ, საღურგლო სახელოსნო — 112 კვმ და სხვანაგებობანი, სულ — 5029,2 კვმ. საერთო საცხოვრებელს ეკავა 10 შენობა 257 ოთახით, ბინების საერთო ფართობი შეადგენდა 3972 კვმ. მთლიანად საფაბრიკო შენობებისა და საერთო საცხოვრებელი ბინების ფართობი აღწევდა 9607,4 კვმ.

ფაბრიკის მშენებლობის დაწყებიდან საბუღალტრო აღრიცხვას მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმო. ამ საქმეს დიდი ღვაწლი დადო კირილე ჭელიძემ, ვალიკო ღლონტიმა, ალექსანდრე თოიძემ, სევერიანე ჩავლიეშივილმა და სხვებმა. 1929 წელს ფაბრიკის მთავარ ბუღალტრად დაწინაურდა ვალერიან ღლონტი (ამჟამად ფაბრიკის პენსიონერთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე). მისი ინიციატივით გაიხსნა დაზვის მუშებისაგან შემდგარი საანგარიშო კურსები. აქ გამოიწვრთნენ საანგარიშო დარგის მუშაკები მიხეილ სიხარულიძე, ნიკოლოზ ცომაია (ორთავე სამამულო ომიდან შინმოუსვლელი), სოფიო გოგოლიევილი, ტუშა ურუშაძე, მარიამ ვადაჭკორია, მარგარიტა კობალავა, ალექსანდრე კონტრიძე, დიმიტრი ბურაკოვი, გრიგოლ არობელიძე, ნიკოლოზ ჩხარტიევილი, დავით მეგრელაძე (შემდეგ საგრეხი სამაქროს უფროსი), შალვა გოგუაძე, კონსტანტინე კეკელიძე (სამამულო ომიდან შინმოუსვლელი), ლუბა ფიფია. მარგარიტა თოთიბაძე, დავით კალანდაძე და სხვები.

აბრეშუმის ფაბრიკის ექსპლუატაციაში გაშვების დღიდან დიდი ყურადღება ეთმობოდა საწარმოს სწორ დაგეგმას, სტატისტიკურ აღრიცხვას, ნორმირებას, ხელფასის ტარიფიკაციას. ფაბრიკის ამუშავეების დრო — 1926 წელი, სწორედ ის პერიოდი იყო, როდესაც მუშავდებოდა სახალხო მეურნეობის პირველი საკონტროლო ციფრები. ამ რთულ უბანზე საგეგმო-ეკონომიკურ განყოფილებაში წლე-

ბის მანძილზე წარმატებით მუშაობდნენ გენო ქურიძე, არტემ ბე-
დია, შალვა ურუშაძე, სერგო მეგრელიშვილი; სტატისტიკურ გან-
ყოფილებაში — ქრისტეფორე გორგოშიძე, ნიკოლოზ ხინგელი,
ნიკოლოზ ჩხარტიშვილი, არონ ცინცაძე (სამამულო ომიდან შინმოუ-
სკელი). ვასილ ლომინაძე და სხვები.

შრომის ნორმირებას და ტარიფიკაციის გატარებას პრაქტიკუ-
ლად ხელმძღვანელობდნენ გენო ქურიძე და ფაბრიკაში აღზრდილი
ყოფილი დაზვის მუშა, ამჟამად კადრების განყოფილების გამგე
სოსო თუმანიშვილი. მათ მხარში ედგნენ დაზვის ყოფილი მუშები
ჟენია ორმოცაძე, გიორგი სალუქვაძე (სამამულო ომიდან შინმოუსკე-
ლელი), ჟენია თოთიბაძე, დარეჯან ჭანიშვილი და სხვები.

განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია ნიჭიერი მუშაკის გენო
ქურიძის საქმიანობა. მან მთელი ენერგია მოახმარა ფაბრიკაში კად-
რების აღზრდას, გეგმიანობის, ნორმირებისა და ტარიფიკაციის სწო-
რად გატარებას.

ფაბრიკის საგეგმო განყოფილებას წლების მანძილზე სათავეში
ედგა ნიჭიერი მუშაკი, დიდი სამამულო ომის მონაწილე, უმაღლესი
განათლების მქონე გიორგი დობორჯინიძე. 1951 წლიდან ამ განყო-
ფილებაში მუშაობს ფაბრიკის ძველი მუშაკი მარგარიტა პაპკოია,
რომელმაც საინტერესო ცნობები მოგვაწოდა აბრეშუმის ფაბრიკაში
მისი მეუღლის ზურაბ ჭანიშვილის დიდი ოჯახის წევრთა მუშაობის
შესახებ¹.

სახალხო მეურნეობის მეოთხე ხუთწლიანი გეგმის შესრულე-
ბის შედეგად ფაბრიკის საერთო პროდუქცია აღწევდა 17,282 მა-

¹ ევგენი თომას ძე ჭანიშვილი აბრეშუმის ფაბრიკის ერთ-ერთი პირველი მშე-
ნებელი იყო. იგი საწარმოში რამდენიმე წელს მუშაობდა. 1926 წელს სამუშაოდ
მოიყვანა უფროსი და მელინკი, რომელიც ცოლად გაყვა ფაბრიკის მუშის შუქრი
შარაშიძეს. მელინკის და დარეჯანი ფაბრიკაში მუშაობდა 1932 წლიდან. ნიჭიერი
და შრომისმოყვარე ქალი საპასუხისმგებლო სამუშაოზე დაწინაურდა, მუშათა კო-
მიტეტის თავმჯდომარე გახდა. ფაბრიკაში მუშაობს მისი რძალი ზინა და ძმის-
შვილისშვილი მელინკი ჭანიშვილები. 1951 წლის დასაწყისში კომკავშირული საგ-
ზურით ფაბრიკაში სამუშაოდ მოვიდა აგრეთვე მელინკის, დარეჯანისა და ევგენის
ძმისშვილი ზურაბ ჭანიშვილი, რომელიც ძაფსაღები საამქროს ქვეოსტატად მუშა-
ობდა, ხოლო თბილისის პოლიტექნიკური ტექნიკუმის დამთავრების შემდეგ დაი-
წინა ძაფსაღები საამქროს ცვლის უფროსად. იგი კვალიფიკაციას იმაღლებდა
მოსკოვის სტანდარტიზაციისა და ხარისხის ინსტიტუტში, 70-იან წლებში (1975
წლის ოქტომბრამდე) ხელმძღვანელობდა ფაბრიკის ძაფსაღებ წარმოებას.

ნეთს. ნატურალური პროდუქციიდან ხამი აბრეშუმის ძაფი იყო 71,1 ტონა, ნაგრეხი აბრეშუმისა—209,3 ტონა, სასაქონლო ხამი აბრეშუმის ძაფი—80,8 ტონა. შრომის ნაყოფიერება ერთ მუშაზე შეადგენდა 22,213 მანეთს.

მეხუთე ხუთწლეულში ფაბრიკამ გამოუშვა, 26,797 მანეთის საერთო პროდუქცია, ნატურალური ხამი აბრეშუმის ძაფი შეადგენდა 494,5 ტონას, ნაგრეხი—438 ტონას. შრომის ნაყოფიერება ერთ მუშაზე 27,448 მანეთამდე გადიდა. მეექვსე ხუთწლეულის სამი წლის მანძილზე ფაბრიკის საერთო პროდუქციის ღირებულება აღწევდა 16,620 ათას მანეთს, ნატურალური პროდუქციიდან ხამი აბრეშუმის ძაფმა შეადგინა 239,2 ტონა, ნაგრეხისამ—220,1 ტონა.

ფაბრიკის ხელმძღვანელი კადრები

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის ახლადფეხადგმული წარმოება მუშაობის პროცესში ბევრ წინააღმდეგობას აწყდებოდა, მაგრამ ხელმძღვანელობის უნარიანი და შემოქმედებითი მუშაობით ყოველთვის ხერხდებოდა არსებულ ნაკლოვანებათა გამოსწორება.

აბრეშუმის ფაბრიკა ნამდვილად ითვლებოდა კადრების სამკვლელოდ. აქ წლების მანძილზე მუშაობდნენ და იწრთობოდნენ ათეულობით უბრალო ადამიანები, რომლებსაც შემდეგ პასუხსაგებ სამუშაოებზე აწინაურებდნენ.

1926—1928 წლებში ფაბრიკის დირექტორი იყო ილარიონ კალანდაძე, სპეციალობით ზეინკალ-მემანქანე, ნიჭიერი და კარგი სამეურნეო მუშაკი. მას ჰქონდა გამოგონება და რაციონალიზატორული წინადადება—ძაფსაღები დაზგების მოდერნიზაციაზე, რომელიც ფაბრიკას ათასობით მანეთის ეკონომიას აძლევდა და აუმჯობესებდა მუშათა შრომის პირობებს. მომდევნო სამ წელს ფაბრიკას ხელმძღვანელობდა კომუნისტი მიხაკო შათაქიძე—ძველი კომკავშირელი, ფაბრიკაში აღზრდილი, რომელიც კარგი მუშაობისათვის ჯერ ცვლის უფროსად და ტექნიკურ დირექტორად, ხოლო შემდეგ წარმოების დირექტორად დააწინაურეს. 1931 წელს იგი აირჩიეს პარტიის მახარაძის რაიკომის მეორე მდივნად. ფაბრიკის დირექტორის პოსტზე იგი შეცვალა ალექსანდრე მგელაძემ, რომელიც საქმის მკოდნე, უნარიანი და კარგი ორგანიზატორი იყო.

1933—1935 წლებში ენერგიული მუშაობით გამოირჩეოდა ფაბრიკის დირექტორი ივანე მეგრელიშვილი, ვეტერანი კომკავშირელი 1919 წლიდან, კომუნისტური პარტიის წევრი 1926 წლიდან. დირექტორად დანიშვნამდე მუშაობდა ფაბრიკის პარტიუროს მდივნად (გარდაიცვალა 1943 წელს). ი. მეგრელიშვილი შეცვალა ონორა დოლიძემ, რომელიც დაზვის მუშიდან დაწინაურდა ჯერ ინსტრუქტორად, შემდეგ კი ცვლის უფროსად. 1936 წელს იგი ინიშნება მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის დირექტორად. ამ თანამდებობაზე ო. დოლიძე ენერგიას არ ზოგავდა ფაბრიკის კეთილდღეობისათვის. დირექტორად მუშაობდა 1937 წლის ივლისამდე.

1940—1952 წლებში ფაბრიკის კოლექტივს სათავეში ედგა შალვა ვასაძე — ძველი ბოლშევიკი, გამოცდილი საბჭოთა და სამეურნეო მუშაკი. მისი ხელმძღვანელობის პერიოდში ფაბრიკა სახელმწიფო გეგმებს დიდი გადაჭარბებით ასრულებდა, ხშირად ღებულობდა მთავრობისა და პროფესიული კავშირების ჯილდოებს. 1952—1957 წლებში ფაბრიკას ხელმძღვანელობდა სერგო გრძელიძე, რომელიც აგრეთვე უზრუნველყოფდა საწარმოო გეგმების გადაჭარბებით შესრულებას.

სოციალისტური მშენებლობის წლებში ფაბრიკას ჰყავდა გამოცდილი პარტიული ხელმძღვანელები, რომელთა ენერგიული მუშაობით კომუნისტების გვერდით შემოკრებილი იყო უპარტიო აქტივისტი მუშები, სპეციალისტები, რომლებმაც სახელოვანი ფურცლები ჩაწერეს საქართველოს აბრეშუმის მრეწველობის ისტორიაში.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის დაარსებისას პარტიული ორგანიზაციის მდივნად არჩეულ იქნა ძველი ბოლშევიკი ბესარიონ რუსიძე. ამ კეთილშობილმა ადამიანმა ენერგია არ დაიშურა ფაბრიკის შემდგომი წინსვლისა და პარტიული კადრების აღზრდისათვის. მომდევნო წლებში ფაბრიკის პარტიულ ორგანიზაციას ხელმძღვანელობდნენ ივანე მშვიდლობაძე და აფრასიონ ჯიბუტი, საქმის მცოდნე და უნარიანი მუშაკები, ივანე უჯმაჯურიძე — ყოფილი დაზვის მუშა, სპეტაკი და პრინციპული მუშაკი, რომელიც შემდგომში დაწინაურდა პასუხსაგებ პარტიულ სამუშაოზე.

ომის შემდგომ წლებში პარტიული ბიუროს მდივნად მუშაობისას ორგანიზაციული ნიჭითა და საქმისადმი გულისხმიერი დამოკიდებულებით გამოირჩეოდნენ მ. ბერიძე—ძაფსაღები საამქროს ყო-

ფილი მუშა, ფაბრიკაში აღზრდილი, შემდეგ დააწინაურეს პარტიის მახარაძის რაიკომის ინსტრუქტორად; ა. დარჩია — ფაბრიკის მშენებლობის ძველი მუშა, შემდეგ ცვლის უფროსი, საამქროს ხელმძღვანელი, ტექნიკური დირექტორი და ბოლოს, პარტიული კომიტეტის მდივანი; თამარ ჩანტლაძე — დაზვის მუშიდან იგი დაწინაურდა პარტიული კომიტეტის მდივანად; ნოე სურგულაძე — ძველი კომკავშირელი, სპეციალობით ინჟინერი, ენერგიული მუშაკი, წლების მანძილზე მუშაობდა პარტიული ბიუროს მდივანად, გარდაიცვალა 1973 წელს; დარია კიდურაძე — დაზვის ყოფილი მუშა, ჯერ კომკავშირის კომიტეტის, შემდეგ კი პარტიული ბიუროს მდივანი, ბოლოს მუშაობდა რაიკომპკავშირში; დიმიტრი, გოგიბერიძე — ძველი კომკავშირელი, სამამულო ომის მონაწილე, კარგი ავტორიტეტით სარგებლობდა ფაბრიკის კოლექტივში. ამჟამად იგი ნასაკირალის საბჭოთა მეურნეობის პარტიული კომიტეტის, მდივანია; სერგო სარიშვილი — ყოფილი დაზვის მუშა, წლების განმავლობაში იყო ჯერ ცვლისა და საამქროს უფროსი, ფაბრიკის მუშათა კომიტეტის თავმჯდომარე, შემდეგ კი პარტიული ბიუროს მდივანი. ს. სარიშვილი კომკავშირული მოძრაობის ვეტერანთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილეა. ასევე ნაყოფიერი იყო სერგო მეგრელიშვილის საქმიანობა. დაზვის ყოფილი მუშა, დიდი ხნის მანძილზე მუშაობდა ფაბრიკის კომკავშირული ორგანიზაციის მდივანად, საფაბრიკო კომიტეტის თავმჯდომარედ, პარტიული ბიუროს მდივანად და ფაბრიკის დირექტორის მოადგილედ. 1935 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკური ფაკულტეტი. 1934—1935 წწ. მუშაობდა მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის საგვემო განყოფილების გამგედ. 1935 წელს დაინიშნა ფაბრიკასთან არსებულ მუშაფაკის დირექტორად, 1937 წლიდან შეთავსებით საფეიქრო ინსტიტუტის სასწავლო პუნქტის გამგედ. 1955 წლამდე ემსახურებოდა კადრების აღზრდას. არის დიდი სამამულო ომის მონაწილე, მიღებული აქვს მთავრობის ჯილდოები, ამჟამად პენსიონერი.

აბრეშუმის ფაბრიკას არ აკლდა უნარიანი ინჟინრები, 50-იანი წლებიდან ფაბრიკის ტექნიკურ მხარეს ხელმძღვანელობდა მთავარი ინჟინერი ირაკლი მახარაძე, რომელიც გამოირჩეოდა საქმისადმი სერიოზული მიდგომით, და ინიციატივით და დასახული ამოცანის შესრულებისათვის ბრძოლით. მის გარშემო შემოკრებილი იყო ფაბრიკაში აღზრდილი ტექნიკური პერსონალი — ინჟინრები ნ. გირკელიძე,

საკონტროლო განყოფილება

ივანე ჯავახიშვილის ქ. 100. ტელ. 10000

ძაფსაღები სამუქრო

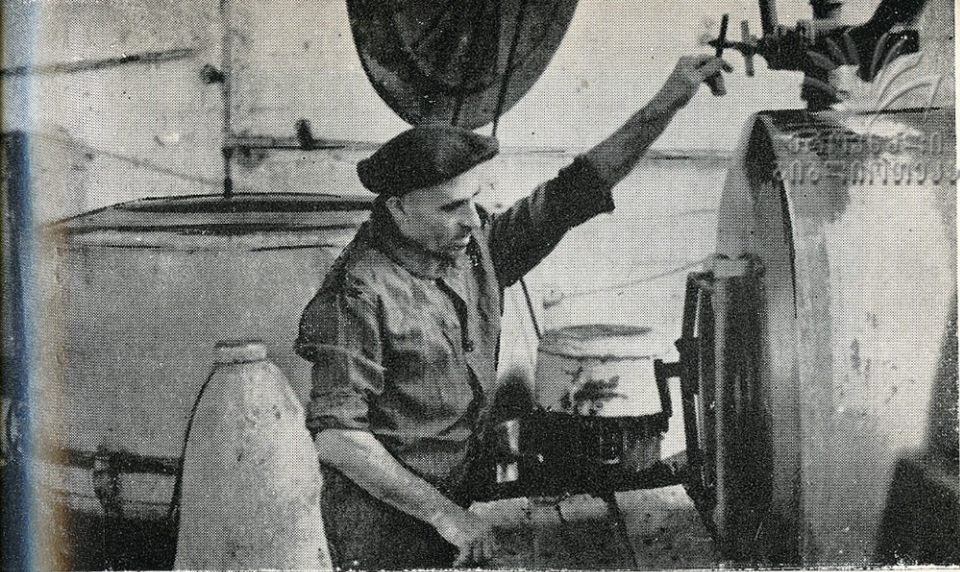

ფაბრიკის ინტერნაციონალური კოლექტივის მოწინავე მუშათა ჯგუფი

სახალხო უნივერსიტეტის ლექტორთა ჯგუფი

ნარჩენების სამუშაო

ავტომატური სამუშაო

აბრეშუმ-შალეულის და სატრიოტაჟო მშენებლობის მუშათა პროფკავშირის ა/კ დამკველთა პირველი შეკრება. 6/XI-31 წ.

მოწინავე მუშათა ერთი ჯგუფი ფაბრიკის ეზოში. შუაში ჩნეინრები: კ. დოლიძე, ლ. ბაბაევი და ა. დარჩია

მუშფაკის ერთი გამოშვება

შუაში ლ. ბაბაევი — ფაბრიკის დირექტორი ტექნიკურ ნაწილში, ა. მგელაძე — ფაბრიკის დირექტორი, ზ. სიმონიშვილი — კულტურის განყოფილების გამგე, ნ. წეროძე — მუშფაკის დირექტორი, ე. თავართქილაძე — ფაბრიკის დირექტორის მოადგილე შრომის დარგში, ი. მეგრელიშვილი — ფაბრიკის პარტბიუროს მდივანი, შ. ურუშაძე — ეკონომისტი, ი. უჯმაჯურიძე, დ. დოლიძე, გ. ქურიძე, ლ. ლომაძე და სხვები

ოზურგეთის აბრეშუმის ფაბრიკის ბაღის პირველი ჯგუფი. 1927 წელი

ფაბრიკის ვეტერანთა ერთი ჯგუფი

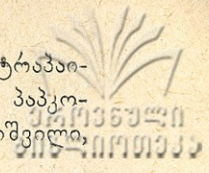

ძაფსაღები საამქრო

ქვემოთაა მოცემულია მხოლოდ მაკრატული მარკეტისა და მხოლოდ

ძაფსაღები საამქრო. ი. ყელაურაძის კომუნისტური შრომის ბრიგადა.

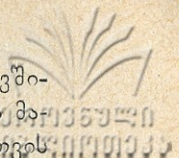
ს. ზაქარიაძე, ფ. კვაშალი, ქ. ნიკოლაიშვილი, გ. კახაძე, ვ. ტრაპაიძე, აგრეთვე ი. ყელაურაძე, ნ. ძიძიშვილი, ყ. ვაშალომიძე, მ. პაპკოვა, მ. მალაზონია, მ. გიუტაშვილი, ე. კობალავა, ც. ბაბუღიანი, გ. ცერცვაძე, ქ. ჯინჭარაძე და სხვები.

სხვადასხვა დროს საფაბრიკო კომიტეტის ხელმძღვანელობაში მუშაობდნენ ძველი ბოლშევიკები — ქეთევან აბაშიძე და მაკარ ქილიფთარი, ძველი კომკავშირელი არჩილ ცინცაძე, თეოდინა გიორგაძე, ვლადიმერ ლომაძე, შოთა მიმინოშვილი, უმანკო ჭეიშვილი, გიორგი გორდელაძე, ილია დოლიძე (პერსონალური პენსიონერი), კარლო აფხაზავა, ალიოშა დარჩია (შემდგომში გაზეთ „ლენინის დროშას“ რედაქტორი), ერმილე დოლიძე, მიხეილ ცქიფურიშვილი, იოსებ მასხულია (შემდგომში გაზეთ „ლენინის დროშას“ პასუხისმგებელი მდივანი, შემდეგ რაიფინგანის განყოფილების გამგე), აპოლონ კვაჭანტირაძე (დიდი სამამულო ომის მონაწილე, შემდეგ ფაბრიკის კლუბის გამგე), ვარლამ ჭანტურიშვილი, რომელიც 1929 წლიდან მუშაობდა ფაბრიკაში ჯერ ტექნიკურ მუშაკად, შემდეგ კი საფინანსო დარგის ხელმძღვანელად, 17 წელი იმუშავა მან საფაბრიკო კომიტეტის თავმჯდომარედ, კარგი ავტორიტეტი დაიმსახურა საწარმოს მთელ კოლექტივში.

სოციალისტური მშენებლობის წლებში ფაბრიკის კომკავშირის ორგანიზაციას ხელმძღვანელობდნენ: დავით სურგულაძე—ძველი კომკავშირელი, სამაზრო კომიტეტისა და ფაბრიკის კოლექტივის მიერ კარგი დახასიათებით გაიგზავნა უმაღლეს სასწავლებელში; გრიგოლ დარჩია—დაზგის ყოფილი მუშა, რომელმაც სახელოვანი გზა განვლო, იყო ფაბრიკის 500-კაციანი კომკავშირული ორგანიზაციის ბიუროს მდივანი, შემდეგ კი საქართველოს კომკავშირის ლანჩხუთის რაიკომის პირველი მდივანი, კომკავშირის გურიის კომიტეტის საორგანიზაციო განყოფილების გამგე. მუშაობდა პასუხსაგებ პარტიულ და სამეურნეო თანამდებობაზე; გრიგოლ დოლიძე — დაზგის მუშა, სამაზრო კომიტეტის პასუხისმგებელი მუშაკი, უნარიანი და საქმის მცოდნე, უანგარო მუშაკი, ვეტერანი კომკავშირელი, ამჟამად მუშაობს რაიკომპკავშირის ხაზით მთისპირში; აკაკი დოლიძე—ფაბრიკის მშენებლობის დაწყებიდან მუშა-მშენებელთა კომკავშირული ორგანიზაციის მდივანი, დაზგის ყოფილი მუშა, სამქროს ინსტრუქტორი, ცვლის უფროსი, კომკავშირის მახარადის რაიკომის საორგანიზაციო განყოფილების გამგე. ფაბრიკის კოლექტივის რეკომენდა-

4. ზ. ხინთიბიძე

ციით გაიგზავნა წითელ დირექტორთა სკოლაში, რომლის დამთავრების შემდეგ მუშაობდა ფაბრიკაში. ძაფსაღები საამქროს უფროსად, შემდეგ კი ჩაის ფაბრიკის დირექტორად, კოლმეურნობის თავმჯდომარედ, ქარხნის დირექტორად, ამყვამდ მუშაობს მახარაძის ხილბოსტნეულის რაიონული ორგანიზაციის მმართველის მოადგილედ; კარლო აფხაზავა, — ჯერ დაზვის მუშა, შემდეგ ფაბრიკის კომკავშირული ორგანიზაციის ბიუროს მდივანი, მახარაძის მტს-ის მუშათა კომიტეტის თავმჯდომარე, დაამთავრა წითელ დირექტორთა სკოლა. მუშაობდა ლანჩხუთის რაიბრეშუმის ხელმძღვანელად. წლების მანძილზე ხელმძღვანელობდა ამიერკავკასიის „ზაგოტევისრიოს“ ტრესტს, იყო საქართველოს ცეკავშირის პასუხისმგებელი მუშაკი, გარდაიცვალა 1965 წელს; შალვა ლომაძე დაზვის მუშა, კომკავშირის ბიუროს მდივანი, შემდეგ კი ცვლისა და საგრეხი საამქროს უფროსი, საამქროს პარტიული ორგანიზაციის ბიუროს მდივანი, ვეტერანი კომკავშირელი. უკანასკნელ წლებში მუშაობს მახარაძის პურკომბინატში შრომისა და კადრების განყოფილების გამგედ, ხელმძღვანელობს იმავე დაწესებულების პარტიულ ორგანიზაციას; აკაკი ქარცივაძე — დაზვის ყოფილი მუშა, უნარიანი ხელმძღვანელი, ფაბრიკის კომკავშირული ორგანიზაციის ბიუროს მდივანი, აქტიური და ენერგიული მუშაკი; ვალერიან შარაშიძე — წლების მანძილზე ხელმძღვანელობდა ფაბრიკის კომკავშირულ ორგანიზაციას. ვეტერანი კომკავშირელი, არის სამამულო ომის აქტიური მონაწილე; პარმენ გოთუა — წლების მანძილზე ხელმძღვანელობდა ფაბრიკისა და მუშფაკის კომკავშირულ ორგანიზაციას, შემდგომში მუშაობდა კომკავშირის მახარაძის რაიკომში, ქალაქის ფინგანის გამგედ. რაიშემსალაროს გამგედ, ნავომრის სოფლის გამგეობის თავმჯდომარედ, ამყვამდ მუშაობს შემოქმედის სასოფლო გამგეობის თავმჯდომარედ. არის დიდი სამამულო ომის აქტიური მონაწილე; ალექსანდრე კალანდაძე — დაზვის ყოფილი მუშა, კომკავშირის კომიტეტის მდივანი. მუშფაკის დამთავრების შემდეგ სწავლა განაგრძო ფაბრიკასთან არსებულ საფეიქრო ინსტიტუტში, მუშაობდა ამავე ფაბრიკასთან არსებულ საფაბრიკო-საქარხნო სკოლაში უფროს ოსტატად, დირექტორის მოადგილედ, შემდგომში რაიკომპკავშირის დამზადების კანტორის დირექტორად, ნასაკირალის გამგეობის თავმჯდომარის მოადგილედ და პარტორგანიზაციის მდივნად, რაიკავშირის საწარმოების გამგედ და სხვადასხვა თანამდებობაზე, არის სამამულო ომის მონაწილე და ომის ინვალიდი, მიღებული აქვს მთავრობის ჯილდოები; აკაკი მიქელა-

შვილი—წლების მანძილზე ხელმძღვანელობდა ფაბრიკის კომკავშირის კომიტეტს. ომის გამოცხადებისთანავე წავიდა ფრონტზე და მამაცთა სიკვდილით დაეცა სამშობლოს განთავისუფლებისათვის ბრძოლაში,

ფაბრიკის დაარსებიდან სხვადასხვა დროს ტექნიკურ ნაწილში დირექტორებად (მთავარ ინჟინრებად) მუშაობდნენ ლაზარე ბაბაევი, დიმიტრი დოლიძე, ალექსანდრე დარჩია, ილია ბაქრაძე, გიორგი როგავა და სხვ. განსაკუთრებით აღსანიშნავია გიორგი როგავას საქმიანობა. 1932 წელს იგი კომკავშირული საგზურით გაიგზავნა აბრეშუმის ფაბრიკაში, სადაც განვლო საინტერესო გზა დაზგის მუშიდან მთავარ ინჟინრამდე. 1935 წელს იყო ძაფის ამომღები საამქროს ინსტრუქტორი, ხოლო 1937 წლიდან კადრების განყოფილების გამგედ დააწინაურეს, სამამულო ომის წლებში ტექნიკური კონტროლის განყოფილების გამგეა, შემდეგ კი დირექტორის მოადგილე. კომკავშირელია 1930 წლიდან, კომუნისტური პარტიის წევრი 1938 წლიდან. სამსახურებრივ მოვალეობის შესრულებასთან ერთად აქტიურად მონაწილეობს ფაბრიკის ცხოვრებაში. წლების მანძილზე არჩეული იყო პარტიული ორგანიზაციის მდივნად ჯერ ფაბრიკაში, შემდეგ კი რაისამრეწველო კომბინატსა და მადროთა სამმართველოში, იყო საქართველოს კპ(ბ) მახარაძის რაიკომთან არსებული პარტიული კომისიის წევრი. მიღებული აქვს მთავრობის ჯილდოები, სიგელები.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის საექსპლუატაციოდ გადაცემისას მთავარი ინჟინრის მოვალეობას ასრულებდა სპირიდონ ჩომახიძე, მისივე რეკომენდაციით მთავარი ინჟინრის თანამდებობაზე დანიშნეს თბილისელი სპეციალისტი ლაზარე ბაბაევი. ფაბრიკის პირველი ტექნიკური დირექტორის ლ. ბაბაევის ენერგიული მუშაობით აღიზარდა მრავალი ნიჭიერი სპეციალისტი, რომლებმაც ღირსეული წვლილი შეიტანეს ფაბრიკის წარმადობის განვითარებაში. მათ შორის პირველნი იყვნენ ონორა დოლიძე, ელენე თავართქილაძე, სოლომონიდა მენაბდე, ვასილ დოლიძე, ანდრო ლომინაძე, ლუბა შარაშიძე, ნინო მახარაძე, შალვა ლომაძე, ვალერიან თუთაიშვილი, თეოდონა მენაბდე, თამარ სიხარულიძე, ეკატერინე ბერქენიშვილი, დარეჯან მიქელაიშვილი, ილია დოლიძე, ალექსანდრა და ეთერ ჩანტლაძეები.

უბრალო, მაგრამ შრომითი ენთუზიაზმით აღსავსეა მუშის ეთერ

ჩანტლაძის განვლილი გზა. დაიბადა 1914 წელს ჩოხატაურის რაიონის სოფელ ერკეთში, მრავალშვილიანი გლეხის ოჯახში. სწავლობდა სოფლის სკოლაში. შვიდი კლასის დამთავრების შემდეგ შევიდა კომკავშირის რიგებში, მამამ ეს გაიგო, განრისხდა და სკოლაში არ გაუშვა. იგი ოჯახიდან გაიქცა და მუშაობა დაიწყო აბრეშუმის ფაბრიკაში. 1928 წლიდან მუშაობდა პარკის ამომხვევად დაზგაზე, მძიმე იყო შრომის პირობები, არ იყო ვენტილაცია, ორთქლი აძნელებდა სუნთქვას. დიდი გაჭირვება იყო სამრეწველო საქონელზე, ჩითის ქსოვილებსა და ფეხსაცმელებს ანაწილებდნენ ფაბრიკაში. პურს ბარათებით უნაწილებდნენ. სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამარჯვებული მუშები ჯილდოს სახით ხშირად იღებდნენ ჩითის საკაბეს, გიტარას, საკერავ მანქანასა და სხვა ნივთებს. ამ დროს დირექტორი იყო ილარიონ კალანდაძე. დაზგის მუშებს ურიგებდნენ ათი კაპიკის პურს. ასეთ მძიმე პირობებში ფაბრიკის მთავარი ინჟინერი ლ. ბაბაევი მთელი გატაცებით ასწავლიდა პარკის დამუშავების ტექნოლოგიას. ცვლის უფროსი იყო ელენე თავართქილაძე. რომლის მეთვალყურეობით ე. ჩანტლაძე ჩამოყალიბდა როგორც მუშა, მანვე გადასცა ჩანტლაძეს პირველი ჯილდო, რომელიც კარგი და ნაყოფიერი მუშაობისათვის დააჯილდოვა კომკავშირის მახარაძის რაიკომმა. ე. ჩანტლაძე კომკავშირელი გახდა 1927 წელს, პარტიის წევრია 1932 წლიდან. მუყაითი შრომით დამსახურებული ავტორიტეტით სარგებლობდა მშრომელთა ფართო მასებში. დიდი სამამულო ომის დამთავრების შემდეგ ეთერი ერთხანს საფაბრიკო-საქარხნო სკოლაში მუშაობდა, ხოლო შემდეგ კვლავ ფაბრიკას დაუბრუნდა და ხელმძღვანელობდა კომუნისტური შრომის ახალგაზრდულ ბრიგადას, რომლის პროდუქცია მომხმარებელში დიდი მოწონებით სარგებლობდა.

**მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკა განვითარებული
სოციალისტური საზოგადოების პერიოდში**

ა) აბრეშუმის ფაბრიკა უნიფიკაციამდე

50-იანი წლების დამლევსა და 60-იანი წლების დასაწყისში საბჭოთა კავშირის ისტორიაში დაიწყო განვითარების ახალი ეტაპი, დადგა მომწიფებული სოციალიზმის პერიოდი. თვისებრივად გაიზარდა

და წარმოების მასშტაბები, შეიქმნა საერთო-სახალხო სახელმწიფო, არსებითად ამაღლდა საბჭოთა მუშათა კლასის, კოლმეურნე გლეხობისა და სახალხო ინტელიგენციის ეკონომიკური და კულტურული ცხოვრების დონე, კომუნიზმის მშენებლობის უმნიშვნელოვანეს ამოცანათა გადაწყვეტა ახალი ისტორიული ერთობის — საბჭოთა ხალხის შემოქმედებითი შრომისა და ბრძოლის უშუალო პლაცდარში გახდა, მთელი ჩვენი ქვეყნისა და მათ შორის საბჭოთა საქართველოს შრომითი კოლექტივების წინაშე წარმოების შემდგომი განვითარების დიდად პასუხსაგები ამოცანები დადგა.

განვითარებული სოციალიზმის პერიოდში მახარადის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის შრომითი კოლექტივი საწარმოო-საფინანსო გეგმებს გადაჭარბებით ასრულებდა და რესპუბლიკის მსუბუქი მრეწველობის აბრეშუმის ფაბრიკებს შორის კვლავ მოწინავეთა რიგებში იდგა. 1958 წელს ფაბრიკის დირექტორად საქართველოს კომპარტიის მახარადის რაიკომის წარდგინებით დაინიშნა დიმიტრი ჭეიშვილი — გამოცდილი სამეურნეო მუშაკი, კარგი ორგანიზატორი, დიდი სამამულო ომის მონაწილე, სოციალისტური შრომის გმირი. იგი ფაბრიკას ხელმძღვანელობდა 1968 წლამდე. იმავე ათწლეულში დირექტორის მოადგილედ მუშაობდა მთავარი ინჟინერი ირაკლი მახარაძე, პარტიული ორგანიზაციის მდივანად ე. ლლონტი, ა. მიმინოშვილი, დ. გოგინბერიძე; კომკავშირული ორგანიზაციის მდივანი იყო ნ. გოგუაძე, საფაბრიკო კომიტეტის თავმჯდომარე — ფ. ცქვიტინიძე, საგეგმო განყოფილების ხელმძღვანელები — გ. დობორჯინიძე, ნ. ძიძიშვილი, საბუღალტრო აღრიცხვისა — მ. რუსიეშვილი, რ. მა-მალაძე.

წარმოების გულისხმიერი ხელმძღვანელობის შედეგად მნიშვნელოვნად გაიზარდა გამოშვებული პროდუქციის რაოდენობა. 1959 წელს ნაგრეხი ძაფის გამოშვება 1927 წელთან შედარებით ათჯერ და უფრო მეტად გადიდდა. კომუნიზმის უშუალო მშენებლობის დაწყებისათვის ფაბრიკა თვენახევარში უშვებდა იმდენ პროდუქციას, რამდენსაც იგი ამზადებდა მთელი 1927 წლის მანძილზე. გაფართოვდა საგრეხი საამქრო, მოძველებული დაზგების ნაცვლად დაიდგა ავტომატური ძაფსაღები მანქანები. 1961 წლიდან ექსპლუატაციაში შევიდა აბრეშუმის საქსოვი საამქრო. 1965 წელს ფაბრიკის მიერ დამზადებული პროდუქციის რაოდენობრივი მაჩვენებელი 1958 წელთან შედარებით მნიშვნელოვნად გადიდდა. 1940—1959 წლებში აბრე-

შუმის ფაბრიკის საერთო პროდუქციის მოცულობა 31 ათას მანეთით გადიოდა და მიაღწია 55 ათას მანეთს. ნატურალური პროდუქციის მიხედვით ხამი აბრეშუმის ძაფი 49,4 ტონიდან, ხოლო ნაჭრები აბრეშუმისა—32,5 ტონიდან შესაბამისად გაიზარდა 81,9 და 90,0 ტონამდე. მუშათა კონტინგენტი იმავე პერიოდში 678-დან გადიოდა 912-მდე. 1961 წელს აბრეშუმის ფაბრიკამ საერთო პროდუქციის გამოშვების გეგმა შეასრულა 129,9 პროცენტით, შრომის ნაყოფიერება გაიზარდა 10,4 პროცენტით, პროდუქციის თვითღირებულება შემცირდა ერთი პროცენტით¹.

აბრეშუმის ფაბრიკის შრომითმა კოლექტივებმა მიიღეს გადაწყვეტილება შეიღწიან გეგმის ვადაზე ადრე და გადაჭარბებით შესრულების შესახებ. მშრომელთა სიტყვა საქმედ იქცა. ჯერ კიდევ 1959—1960 წლებში ზეგეგმური მოგებით ფაბრიკამ შეიღწილედის ფონდში შეიტანა 2 მილიონზე მეტი მანეთი. ბევრი კომუნისტური შრომის დამკვრელი გახდა. ყოველთვიურ გეგმებს 120—130 პროცენტით ასრულებდა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი ლამარა კალანდაძე; ბრიგადებმა, რომლებსაც ი. ყელაურაძე და ე. ჩანტლაძე ხელმძღვანელობდნენ, დაიმსახურეს კომუნისტური შრომის ბრიგადის საპატიო სახელი². მაღალ საწარმოო მაჩვენებლებს მიაღწიეს კომუნისტური შრომის იმ უბანზე, რომელსაც დ. სვანიძე ხელმძღვანელობდა, აგრეთვე კომუნისტური შრომის ბრიგადაში, რომელსაც ქვეოსტატი ე. ჩანტლაძე თავკაცობდა. ცნობილი ნოვატორის ვ. გაგანოვას მეთოდით მუშაობდა ქვეოსტატ გ. ცერცვაძის ბრიგადა, რომელმაც 1961 წლის საწარმოო დავალებანი შეასრულა 106,8 პროცენტით, ძაფის ხარისხის მაჩვენებელი აამაღლა 8,3 პროცენტით.

ძაფის გადამხვევი ოსტატი ლამარა კალანდაძე პროფესიის საუკეთესოდ დაუფლების შედეგად მომსახურეობას უწევდა 100 ჯარას, მაშინ როდესაც ნორმად დაწესებული იყო 65 ჯარა. კარგი შრომითი მაჩვენებლები მოიპოვეს აგრეთვე ძაფის ამომხვევებმა ლ. იზოტოვამ, თ. მუჯირმა და ძაფის გამკინძავმა ც. ბაბუღიანი. რომლებმაც გადაჭარბებით გაანაღდეს გეგმა-ვალდებულებანი.

1957—1964 წლებში მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკა იტალიასა

1 ვ. თოხაძე, აღმავლობის გზით. თბ., 1963, გვ. 41.

2 ვ. თოხაძე, მახარაძის რაიონი შეიღწილედში. თბ., 1961, გვ. 79—80.

და იაპონიაში აგზავნიდა ჩვეულებრივი № 429 ხამი აბრეშუმის ძაფს, რომელიც თავისი ხარისხობრივი მაჩვენებლებით იდგა მსოფლიო სტანდარტის დონეზე. მომდევნო წლებში ფაბრიკას მიეცა განსაკუთრებული დავალება—შეეცვალა იაპონიიდან შემოზიდული უმაღლესი ხარისხის სპეცდანიშნულების სხვადასხვა ასორტიმენტის აბრეშუმის ძაფი და აეთვისებინა მისი გამოშვება ადგილობრივი ნედლეულის ბაზაზე. ფაბრიკის დირექციამ და მთელმა კოლექტივმა ღირსეულად გაართვეს თავი ამ რთულ და მეტად პასუხსაგებ სამუშაოს და წარმატებით აითვისეს სპეცდანიშნულების პროდუქციის ასორტიმენტის წარმოება.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის ძაფსაღები წარმოება საბჭოთა კავშირის საფეიქრო მრეწველობის შესაბამისი პროდუქციის საერთო რაოდენობაში ორ პროცენტს შეადგენს. გამოშვებული პროდუქციის ხარისხი სავსებით პასუხობს მასზე წაყენებულ მოთხოვნას, რასაც ადასტურებს ისიც, რომ ფაბრიკას ამ ხნის მანძილზე არ ქონია არც ერთი რეკლამაცია.

ფაბრიკა თავისი პროდუქციით ამარაგებს მოსკოვის, რახმანოვის, კირუაჩის აბრეშუმის კომბინატებს, პავლოვი-პოსადის საქსოვსა და უსტინსკის საგრეხ ფაბრიკებს, უკრაინისა და ბელორუსიის საფეიქრო საწარმოებს, თბილისისა და ქუთაისის აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანებებს. მეორადი დამუშავების პროდუქცია იგზავნება იაპონიაში, იტალიაში, ჩეხოსლოვაკიაში, შვეიცარიაში და გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში. ყველგან მაღლობის გრძნობით მოიხსენიება მახარაძელი ფეიქრების თავდადებული შრომით შექმნილი პროდუქცია.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის პროდუქცია საჭიროა არა მარტო თხელი, მკვრივი, მსუბუქი ელასტიკური, ლამაზი და გარეგნულად ელვარე აბრეშუმის ქსოვილების დასამზადებლად, არამედ იგი ჩვენი სამშობლოს მშვიდობისა და ძლიერების განმტკიცების საქმეში ურთულესი სამრეწველო ტექნიკისათვის აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს.

ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმის სრულად და საბოლოოდ გამარჯვებისათვის (1958 წ.) საქართველოს აბრეშუმის მრეწველობაში გაერთიანებული იყო შემდეგი მსხვილი საწარმო: მახარაძის, სამტრედიის, წულუკიძის და თელავის ძაფსაღები ფაბრიკები, ქუთაისის

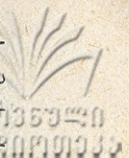
აბრეშუმის კომბინატი, თბილისის აბრეშუმის საქსოვი ფაბრიკა და ერთი საფეიქრო ლაბორატორია¹.

შვიდწლიანი გეგმის შესაბამისად გათვალისწინებული იყო შახარაძის ძაფსაღებ-საგრეხ და თელავის ძაფსაღები ფაბრიკების გაფართოება, საფეიქრო საამქროების გახსნა, სადაც დაიდგებოდა ას-ასი დაზგა, რის შედეგადაც ეს ფაბრიკები წლიურად დამატებით გამოიმუშავებდნენ 2,6 მილიონ ტონა ხამი აბრეშუმის ქსოვილს. იზრდებოდა საწარმოთა ძირითადი ფონდების ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მაჩვენებლები, მიმდინარეობდა წარმოების სიმძლავრეთა მნიშვნელოვანი რეკონსტრუქცია-განახლება როგორც წულუკიძეში, ისე მახარაძეში. განხორციელდა წარმოების პროცესების კომპლექსური მექანიზაციისა და ავტომატიზაციის ღონისძიებანი. ყოველივე ეს ხელს უწყობდა შრომის ნაყოფიერების შემდგომ გადიდებას და პროდუქციის თვითღირებულების შემცირებას, უზრუნველყოფდა აბრეშუმის მრეწველობის სწრაფ განვითარებას.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის დირექციამ, პარტიულმა, პროფკავშირულმა და კომკავშირულმა ორგანიზაციებმა მთელ იწყინერტქენიკურ პერსონალთან ერთად დიდი მუშაობა გასწიეს 1962 წლის საწარმოო-საფინანსო გეგმების შესასრულებლად. საგრძნობლად ამაღლდა პარტიული ორგანიზაციის ორგანიზატორული მუშაობის დონე, თითოეული მუშაკის პასუხისმგებლობა გაპიროვნებული დავალების შესრულების საქმეში. იდეოლოგიური მუშაობის გაუმჯობესებამ უზრუნველყო მშრომელთა მობილიზაცია-დარაზმვა სახელმწიფო დავალებათა შესრულებისათვის ბრძოლაში. პროდუქციის გამომუშავების წლიური გეგმა გადაჭარბებით შესრულდა, შემცირდა ნაწარმის თვითღირებულებაც, პირველი ხარისხის პროდუქციის გამოშვებამ მაღალ დონეს მიაღწია, შვიდწლედის რესპუბლიკურ ფონდში შეტანილ იქნა მილიონი მანეთი.

ფართოდ გაიშალა საგამომგონებლო და რაციონალიზატორული მოძრაობა. ვ. გაგანოვას პატრიოტული თაოსნობის საპასუხოდ მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის მოწინავე მუშებმა იკისრეს გადაჭარბებით შეესრულებინათ ვალდებულებანი და ქმედითი დახმარება გაეწიათ ჩამორჩენილათვის. აქ განსაკუთრებით გამოირჩეოდა კომუნი-

¹ „სსრკ სახალხო მეურნეობის განვითარების 1959—65 წწ. საკონტროლო ციფრები“, თბ., 1959, გვ. 56.

სტუდიის შრომის უბანი (უფროსი დ. სვანიძე), აგრეთვე საგრეხი წარმოების უბნები (უფროსები ი. მუჯირი და ე. ვაშალომიძე, ცვლის უფროსები ნ. კახადავეი და მ. დარჩია). მათთან ერთად კარგი მუშაობით საწარმოს ასეულობით მუშამ ისახელა თავი. მათ შორის იყვნენ ც. ბაბულეიშვილი, ლ. კალანდაძე, ვ. ზახლებნაია, ც. რობაქიძე და სხვები.

აწარმოო დავალებების წარმატებით განადღებაში დიდი როლი შეასრულა კარგად გაშლილმა სოციალისტურმა შეჯიბრებამ, რომლის შედეგები სისტემატურად ჯამდებოდა და იხილებოდა მუშა-მოსამსახურეთა საერთო კრებებზე. ამ მიღწევებთან ერთად ადგილი ჰქონდა ნაკლოვანებებსაც: ჯერ კიდევ არასაკმარის იყო გამოყენებული წარმოების რეზერვები, მოისუსტებდა შრომის დისციპლინა, ადგილი ჰქონდა უმიზეზოდ გაცდენებს, სრულყოფილად არ ეწყობოდა მოწინავეთა გამოცდილების გაზიარება-განზოგადება. ფაბრიკის კომუნისტებისა და მთელი შრომითი კოლექტივის საბრძოლო ამოცანა იყო წარმოების ეკონომიკის საკითხების ღრმად შესწავლა და მთელი კოლექტივის დარაზმვა 1963 წლის სამეურნეო ამოცანების წარმატებით შესრულებისათვის, უწინარეს ყოვლისა შრომის ორგანიზაციის შემდგომი გაუმჯობესება, შრომის დისციპლინის განმტკიცება, სამუშაო დროის რაციონალური გამოყენება, ყოველდღიური გეგმების შესრულება.

ფაბრიკის პარტიულმა ორგანიზაციამ თავის მუშაობაში სათანადოდ გაითვალისწინა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1962 წლის ნოემბრის პლენუმის გადაწყვეტილებანი და მიიღო დადგენილება პარტიული კონტროლის კომისიების მუშაობის გაუმჯობესებისათვის. ფაბრიკაში შეიქმნა სახელმწიფო და პარტიული კონტროლის კომიტეტის ხელშემწყობი ჯგუფი და საგუშაგოები. გაიზარდა კომუნისტებისა და კომკავშირელების როლი საწარმოს შრომითი კოლექტივის ცხოვრებაში. მეტი ყურადღება დაეთმო კომკავშირული და პროფკავშირული ორგანიზაციებისადმი ხელმძღვანელობას, რის გამოც მშრომელთა შორის, ასევე ახალგაზრდობაში უფრო ფართოდ გაიშალა სოციალისტური შეჯიბრება. 1963 წლის მარტო პირველ კვარტალში ფაბრიკის კომკავშირის ორგანიზაცია შეივსო 28 ახალგაზრდა მოწინავე მუშით. პარტიაში შესასვლელად რეკომენდაცია მიეცა ცხრა ახალგაზრდას, ხოლო პარტიის წევრობის კანდიდატი ათი ახალგაზრდა მუშა მიღებულ იქნა პარტიის რიგებში.

გადაჭარბებით შესრულდა საწარმოო-საფინანსო გეგმაც. 1963 წლის მარტო პირველ კვარტალში ფაბრიკის კოლექტივმა გამოუშვა 2,3 მილიონი მანეთის საერთო პროდუქცია, აქედან სამრეწველო-საბრუნველო-საფინანსო-საგარეო-სადაც პირველი ნაწილის პროდუქცია აღწევდა 68,9 პროცენტს და 3 პროცენტით აღმატებოდა გეგმურ მაჩვენებელს; ნაგრენი აბრეშუმის ძაფი იყო 16,9 ათასი კგ, აქ პირველი ხარისხისა იყო 93,2 პროცენტი, შრომის ნაყოფიერება გაიზარდა 5,6 პროცენტით, პროდუქციის რეალიზაციის გეგმაც გადაჭარბებით შესრულდა.

საწარმოო გეგმის შესრულებაში დიდი დამსახურება მიუძღვით საგრენი საამქროს მოწინავე მუშაკებს დ. მეგრელიძეს, ნ. კახადაევასა და მ. დარჩიას. ძაფსაღები საამქროდან—დ. სვანიძეს, ი. ყულაურაძესა და ე. ვაშლომიძეს, ბრიგადირებს—მ. ჭანტურიშვილსა და ლ. ვადაჭკორიას.

მიუხედავად წარმატებებისა, კვლავ შეინიშნებოდა ნაკლოვანებანი, ჯერ კიდევ ადგილი ჰქონდა მუშათა დენადობას, შრომის დისციპლინის დარღვევის ცალკეულ შემთხვევებს, სამუშაოზე დაგვიანებით გამოცხადებას. ფაბრიკის ზოგიერთი ხელმძღვანელი მუშაკი არასაკმარის იბრძოდა ამ ხარვეზების აღსაკვეთად, რიგ შემთხვევაში ადგილი ჰქონდა მინდობილი საქმის შესრულებისადმი უდარდელ და დაუდევარ დამოკიდებულებას, საჭირო იყო ამ ნაკლოვანების გამოსწორება.

60-იან წლების დასაწყისში მთელ ჩვენს ქვეყანაში გაფართოვდა მოძრაობა კომუნისტური შრომის ჩვევების დაუფლებისათვის. ამ მოძრაობაში კვლავ აქტიურად მონაწილეობდა მასხარაძის აბრეშუმის ძაფსაღევე-საგრენი ფაბრიკის შრომითი კოლექტივი, სადაც საპატიო ვახტზე იდგა კომკავშირელი ახალგაზრდობა. 1963 წლისათვის კომუნისტური შრომის დამკვრელი იყო 11 ახალგაზრდა; ხოლო ამ საპატიო წოდებისათვის იბრძოდა 23. განსაკუთრებით სამაგალითო იყო კომუნისტური შრომის დამკვრელების ნ. ჯოგილიძის, ი. ჯამისა და ც. გოგუაძის მუშაობა. ისინი გეგმებს სისტემატურად გადაჭარბებით ასრულებდნენ და მაგალითის მიმცემი იყვნენ სხვა ახალგაზრდა მუშაკებისათვის. ფაბრიკის ახალგაზრდა მუშების დიდი ნაწილი ჩაება კომუნისტური შრომისათვის გაჩაღებულ მოძრაობაში. მათ იკისრეს გადიდებული ვალდებულებები და სათანადო წვლილიც შეიტანეს საწარმოო გეგმების შესრულებაში.

1963 წლის დასაწყისისათვის კომუნისტური შრომის საამქროს სახელწოდება მიენიჭა აბრეშუმის ფაბრიკის საგრეხ საამქროს, სადაც მუშაობდა 200-მდე მუშა, მათ შორის იყო 75 ახალგაზრდა, რომელთა უმრავლესობა თავდადებით შრომობდა და ყოფა-ცხოვრებაში კარგ მაგალითს გვიჩვენებდა.

კომუნისტური შრომა და სანიმუშო ყოფაცხოვრება კომუნისტური საზოგადოების მაღალი თვისებებია. სკკპ ცენტრალურმა კომიტეტმა საბჭოთა ხალხის ყურადღება გაამახვილა კომუნისტური შრომის ჩვევების გამომუშავების, დანერგვისა და შემდგომი გაფართოების საჭიროებაზე. ამ მიზნით 1963 წელს სკკპ ცენტრალურმა კომიტეტმა სრულიად საკავშირო პროფკავშირთა საბჭოსა და ახალგაზრდობის ლენინური კომუნისტური კავშირის ცენტრალურ კომიტეტთან ერთად მოსკოვში ჩაატარა კომუნისტური შრომის კოლექტივების დამკვრელთა შეკრება. აქ მოწინავე მუშებმა ერთმანეთს გაუზიარეს გამოცდილებანი. ამ შეკრებამ ხელი შეუწყო კომუნისტური შრომის ჩვევების დაუფლებისათვის წარმოებული მოძრაობის გაფართოებას მთელს ჩვენს ქვეყანაში, მათ შორის მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის შრომითს კოლექტივში. სკკპ XXII ყრილობის გადაწყვეტილებათა განხორციელებისათვის ბრძოლის პროცესში კომუნისტური შრომის ჩვევების დამკვიდრებისათვის გაშლილ მოძრაობაში მონაწილეობდა აბრეშუმის ფაბრიკის 600-ზე მეტი მშრომელი, მათ შორის იყო ოთხი ბრიგადა (ბრიგადირები მ. ჭანტურიშვილი, ზ. ჭანიშვილი, მ. მალაზონია და ნ. მეგრელაძე), ერთი ძაფსაღები უბანი (ხელმძღვანელი დ. სვანიძე), ერთი საგრეხი საამქრო (ხელმძღვანელი დ. მეგრელაძე). 86 მოწინავე მუშას მიენიჭა კომუნისტური შრომის დამკვრელის საპატიო სახელი, ხოლო 125 მუშა იბრძოდა კომუნისტური შრომის დამკვრელის საპატიო წოდებისათვის. ამ წოდების მოპოვებისათვის ბრძოლაში ჩაბმული იყვნენ აგრეთვე ძაფსაღები უბნის ის მუშები, რომლებსაც ი. ყელაურაძე ხელმძღვანელობდა. ამ უბნის მუშაკთა სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ ისინი საწარმოო-საგეგმო დავალებებს უფრო ადრე ასრულებდნენ, ვიდრე ძაფსაღების წარმოების სხვა უბნის მშრომელები.

კომუნისტური შრომის დაუფლებისათვის მოძრაობის გაფართოება იმას მოწმობდა, რომ იქმნებოდა პირობები ახლო მომავალში

მთელი ფაბრიკის ჩასაბმელად კომუნისტური შრომის დაშვების კოლექტივის მაღალი წოდებისათვის. ფაბრიკის მუშათა დიდი ნაწილი ჩაბმული იყო ტექნიკურ სწავლებაში, 200-ზე მეტ მუშას ჩაბარებული ჰქონდა ტექნიკური სწავლებაში. პარტიული და კომკავშირული ორგანიზაციების ქსელში იდეურ-თეორიული ცოდნის დონეს იმალებდა 300-მდე კომუნისტი, კომკავშირელი და უპარტიო აქტივისტი.

აბრეშუმის საწარმოს საფაბრიკო კომიტეტმა ღირეცისა და პარტიულ ბიუროსთან ერთად შეაჯამა სოციალისტური შეჯიბრებით ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულების შედეგები და მოწინავეებს გადასცა ფასიანი საჩუქრები, ვიმპლები; მოეწყო მოწინავე ადამიანთა ფოტო-გამოფენა. მშრომელთა შორის სისტემატურად ტარდებოდა საუბრები, ლექცია-მოსხენებები, აგიტატორები მუშა-მოსამსახურეებს განუმარტავდნენ პარტიისა და მთავრობის გადაწყვეტილებებს ჩვენი ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის დარგში; ხაზგასმით აღნიშნავდნენ, რომ კადრების შერჩევას, აღზრდასა და დაწინაურებას დიდი მზრუნველობით ეკიდებოდა ლენინური პარტიის ცენტრალური კომიტეტი. ამ კადრების მუშაობასა და უნარზე ბევრად იყო დამოკიდებული სამრეწველო საწარმოების, კერძოდ, აბრეშუმის ფაბრიკის წარმატებები. ყოველივე ეს ხელს უწყობდა აბრეშუმის ფაბრიკის კოლექტივის დარაზმვას საწარმოო გეგმების გადაჭარბებით შესრულებისათვის ბრძოლაში.

1963 წლის ნოემბრისათვის მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკაში სულ იყო 1080 მუშა-მოსამსახურე, მათ შორის—943 მუშა. წარმოებიდან მოუწყვეტლივ უმაღლეს სასწავლებელში სწავლობდა 56 მუშა-მოსამსახურე, საშუალო ტექნიკურ სასწავლებელში—46. სისტემატურად მიმდინარეობდა ტექნიკური კადრების გადამზადება. აღნიშნულ წელს მომზადდა 358 მუშა-მოსამსახურე. ინჟინერ-ტექნიკური პერსონალის უმრავლესობა იმალებდა ტექნიკური ცოდნის დონეს და კარგად ესმოდა დაკისრებული მოვალეობა, მათ შორის იყვნენ ფაბრიკის მთავარი ინჟინერი ი. მახარაძე, მთავარი მექანიკოსი მ. სურგულაძე, უბნის უფროსი ს. ზაქარიაძე, საგრეხი საამქროს უფროსი დ. მეგრელაძე, ლაბორატორიის გამგე გ. კახაძე, სალბობი განყოფილების უფროსი მ. მეგრელიშვილი და სხვები.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1963 წლის დეკემბრის პლენუმის გადაწყვეტილებებისა და ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის ამო-

ცანების განხილვის დროს ფაბრიკის დირექტორი დ. ჰეიშვილი ვრცლად შეეხო საკითხს იმის შესახებ, თუ როგორ გაამხვილა პარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა ყურადღება ქიმიური მრეწველობის შემდგომი განვითარებისა და ქიმიური პროდუქტებისა და მასალების სახალხო მეურნეობაში ფართოდ გამოყენების პრობლემებზე. ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა პარტიის პროგრამის შესაბამისად შემოუშვა ქიმიური მრეწველობის განვითარების დაჩქარების კონკრეტული ღონისძიებანი, მიუთითა მინერალური სასუქების, პლასტიკური და სინთეზური მასალების წარმოების ფართოდ გამოყენების აუცილებლობაზე სახალხო მეურნეობაში.

პარტიის ცენტრალური კომიტეტის დეკემბრის პლენუმის გადაწყვეტილებათა განხორციელება, ამბობდა ფაბრიკის მთავარი ინჟინერი ი. მახარაძე, დიდად შეუწყობდა ხელს ჩვენი ქვეყნის ქიმიზაციის საქმეს, რაც სახალხო მეურნეობის ყველა დარგის განვითარების საფუძველია. ქიმიური მრეწველობის ნაწარმს ფაბრიკაში განსაკუთრებით ფართოდ იყენებდა საგრეხი საამქრო. გამოიკვცა, რომ კარგი და ეფექტიანი მუშაობით ნარჩენების საამქროს პროდუქცია ქიმიური შენაერთების საფუძველზე შეიძლებოდა საბოლოოდ ადგილზე დამუშავებულიყო, რასაც წარმოების პერსპექტივისათვის დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. პარტიის ცენტრალური კომიტეტის დეკემბრის პლენუმის დოკუმენტების შუქზე ფაბრიკის ყველა მშრომელისათვის ნათელი გახდა ქიმიური ინდუსტრიის განვითარების უდიდესი მნიშვნელობა მთელი ჩვენი ქვეყნის სახალხო მეურნეობის შემდგომი აღმავლობისათვის¹.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის კოლექტივმა გარკვეული წარმატებებით დაამთავრა 1964 წელი. საერთო-სასაქონლო პროდუქციის გამოშვების გეგმა შესრულდა 102.3 პროცენტით, გეგმის ზევით გამოშვებულ იქნა 200 ათასი მანეთის პროდუქცია. მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა პროდუქციის ხარისხი. მიღწეულ იქნა მნიშვნელოვანი ეკონომია კრების გამოშვებაში. ელექტროენერჯისა და სათბობის გამოყენებაში.

ფაბრიკის შრომით კოლექტივში ფართო გამოხმაურება პოვა მოსკოვისა და ლენინგრადის საწარმოთა თაოსნობამ — „გამოვუშო მსოფლიო სტანდარტიზაციის შესაბამისი პროდუქცია“. ჩვენი ქვე-

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 78, ფურც. 1—63.

ყნის უმსხვილესი სამრეწველო ცენტრების მუშათა კლასის თაოსნობის პასუხად შემდგომ გაფართოვდა სოციალისტური შეჯიბრება, ამალდა კომუნისტების ავანგარდული როლი საწარმოო გეგმების შესრულებისათვის ბრძოლის საქმეში, გაფართოვდა მასობრივ-პოლიტიკური მუშაობა.

ამ საერთო შრომის ფერხულში იყო ჩაბმული მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის კოლექტივი. მაგრამ პროდუქციის ხარისხი, მიუხედავად მოპოვებული წარმატებებისა, ვერ აკმაყოფილებდა იმ საწარმოების გაზრდილ მოთხოვნებს, რომლებიც პროდუქციას მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკიდან იღებდნენ. ადგილი ჰქონდა ტექნოლოგიური რეჟიმის დარღვევის ფაქტებს, რაც უმთავრესად საამქროების ინჟინერ-ტექნიკური პერსონალის მხრივ სუსტი ხელმძღვანელობისა და კონტროლის შედეგი იყო. ერთგვარად მოდუნდა პასუხისმგებლობა გამოშვებული პროდუქციის ხარისხზე, სათანადო ყურადღება არ ექცეოდა ტექნიკური ხელმძღვანელობის შემდგომ გაძლიერებას.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1965 წლის მარტისა და სექტემბრის პლენუმებმა განაზოგადეს ჩვენი ქვეყნის სოფლის მეურნეობისა და მრეწველობის ჩამორჩენის მიზეზები და დასახეს სახალხო მეურნეობის შემდგომი მძლავრი აღმავლობის კონკრეტული ღონისძიებანი. გაძლიერდა მრეწველობისადმი პარტიული ხელმძღვანელობა, თანდათან განხორციელდა მრეწველობის მართვის რეორგანიზაციის ფართო პროგრამა, მეტი ყურადღება დაეთმო მატერიალური და მორალური სტიმულების შეხამებას და ფართოდ გამოყენებას, მშრომელი მასების შრომითი აქტივობის შემდგომ გაძლიერებას.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1965 წლის მარტის პლენუმის შედეგების განხილვისას ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის ბიუროს მდივანი ა. მიმინოშვილი თანამშრომელთა ყურადღებას ამახვილებდა ფაბრიკის კოლექტივის რაიონის კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობებისათვის დახმარებისა და შეფობის გაწევის აუცილებლობაზე, მიუთითებდა, რომ მარტის პლენუმის გადაწყვეტილების პასუხად მახარაძელი ფეიქრები ვალდებულებას იღებდნენ 1965 წელს მოეკრიფათ 200 ტონა ჩაის მწვანე ფოთოლი, მათ შორის 150 ტონა ნასაკირალის ჩაის საბჭოთა მეურნეობაში¹. ფაბრიკის კოლექტივმა გულდასმით იმსჯელა პარტიის ცენტრალური კომიტეტის 1965

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 82, ფურც. 1—33.

წლის სექტემბრის პლენუმის შედეგებზე და დასახა ღონისძიებანი საწარმოს მუშაობის შემდგომი გაუმჯობესებისათვის.

ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის კრებამ განიხილა 1965 წელს სოციალისტური შეჯიბრებით ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულების შედეგები და მიმდინარე წლის ამოცანები. აღინიშნა, რომ მიუხედავად მუშაობაში შექმნილი სერიოზული სიძნელეებისა, რაც მუშახელის ნაკლებობითაც იყო გამოწვეული, ფაბრიკამ ძირითადად უზრუნველყო სამეურნეო წლის ძირითადი მაჩვენებლების შესრულება. საერთო-სასაქონლო პროდუქციის გამოშვების დავალება შესრულდა 105,9 პროცენტით. მოსკოვისა და ლენინგრადის სამრეწველო საწარმოთა ზემოაღნიშნული თაოსნობის პასუხად მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა გამოშვებული პროდუქციის ხარისხი. მიღწეულ იქნა ნედლეულის საგრძნობი ეკონომია, სახელმწიფოს მიეცა 199 ათასი მანეთის მოგება.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეებმა შეასრულეს შეიღწლევის ამოცანები. თავდადებული შრომით გამოირჩეოდნენ ფაბრიკის მოწინავე მუშები ქ. მსხალაძე, გ. მამალაძე, მ. კილაძე, ი. გერკივიანი, ე. სერდენაია, ა. სიკორსკაია, ფ. მასლენიკოვა, ე. ცომაია, ნ. გიუტაშვილი, თ. თომასიანი, ა. კოსტორნოვა, დ. სიხარულიძე, ნ. გოგუაძე, ლ. არაქელიანი, ა. რამიშვილი, მ. ჭანტურაშვილი, გ. ცერცვაძე, გ. ახახაძე, ე. დარჩია, ე. სიხარულიძე, ე. ჩხარტიშვილი, ჩ. ძველაია, ე. მიქელაძე, ყ. ორაგველიძე, ქ. ლალიძე, ზ. ლომაძე, ე. სტურუა, ც. ზაქარიაძე, მ. სარჯველაძე, შ. ლომაძე, ი. სიხარულიძე, ც. ჩაფლიშვილი, ლ. სადრაძე, ა. ელიზბარიანი, თ. სამშურიანი, მ. დარჩია. მოწინავეთა რიგებში ჩადგნენ საპატიო ნიშნის ორდენოსანი თ. ქათამიძე, მედალოსანი გ. გაბრელიანი, ნ. კეჭეყმაძე, ვ. ლევენცი, თ. ლომინიშვილი და მრავალი სხვა, რომელთა კეთილსინდისიერი მუშაობით ფაბრიკა გეგმებს გადაჭარბებით ასრულებდა და მოწინავეთა რიგებში იდგა.

მიღწევები გაცილებით მეტი იქნებოდა, რომ ვოლუნტარიზმისა და სუბიექტივიზმის ერთგვარი გამოვლინების გამო მუშაობაში ადგილი არ ჰქონოდა არსებითი ხასიათის ნაკლოვანებებს, რომელმაც შვიღწლედში სერიოზული სიძნელეების წინაშე დააყენა მთელი ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკა, რამაც გავლენა იქონია მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის წარმოების შემდგომ განვითარებაზედაც. დაგეგმვის საქმეში გაჭიანურებულმა, ზოგჯერ გაუმართლებელმა დავალებებმა,

აბრეშუმის წარმოებაში შექმნეს ეკონომიკურ-ფინანსური გარღვევები და სხვა ხასიათის სიძნელეები. ძაფსაღებ წარმოებაში აღვილი ჰქონდა მუშახელის დენადობას. ნაკლოვანებები იყო მუშა-მოსამსახურეთა საყოფაცხოვრებო პირობებით უზრუნველყოფაშიც. სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1964 წლის ოქტომბრისა და მომდევნო პლენუმების გადაწყვეტილებათა შედეგად ფაბრიკა ვოლუნტარიზმითა და სუბიექტივიზმით შექმნილ ნაკლოვანებათა გამოსწორების გზას დაადგა, აბრეშუმის ფაბრიკასაც შეექმნა მუშაობის უფრო ხელსაყრელი პირობები.

ბ) ფაბრიკა მერვე და მაცხრა ხუთწლეულის მანძილზე

სკკპ XXIII ყრილობამ (1966 წლის მარტი) შეაჯამა სახალხო მეურნეობის განვითარების შედეგები და დასახა მერვე ხუთწლედის უმთავრესი ამოცანები. ახალ ხუთწლედმა დიდი ამოცანები დააკისრა სახალხო მეურნეობის წაშყვან დარგს—მრეწველობას შემდგომი განვითარების, კერძოდ აბრეშუმის წარმოების გაფართოების დარგში.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის მშრომელები მთელ ქართველ ხალხთან ერთად აღფრთოვანებით შეხვდნენ ყრილობის გადაწყვეტილებებს და ერთსულოვნად დადგნენ ყრილობის დიად მიზანდასახულობათა შესრულებისათვის ბრძოლის ვახტზე. საბჭოთა საქართველოს ლენინის მეორე ორდენით დაჯილდოებით ფრთაშესხმული მახარაძელი ფეიქრები ახალი ენერგიით ჩაებნენ მერვე ხუთწლედის განხორციელებისათვის გაჩაღებულ საკავშირო სოციალისტურ შეჯიბრებაში.

სკკპ XXIII ყრილობის შედეგებისა და აბრეშუმის ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის წინაშე მდგომი ამოცანების განხილვისას აღინიშნა, რომ მერვე ხუთწლედის პირველი წლის ორი კვარტალის დავალებები წარმატებით იქნა შესრულებული. ნაგრეხი ძაფის გამოშვების გეგმა 103,7 პროცენტით შესრულდა, გამოიმუშავებული პროდუქცია იდგა სახელმწიფო სტანდარტების დონეზე.

მერვე ხუთწლედის პირველსავე წლებში შედარებით გაუმჯობესდა პარტიის რაიონული კომიტეტის ხელმძღვანელობა ფაბრიკის

პირველადი პარტიული ორგანიზაციებისადმი რამაც დადებითი შედეგები გამოიღო, ამადღა პარტიული ორგანიზაციის პოლიტიკური და ორგანიზატორული მუშაობის დონე, განხორციელდა სკკპ საწესდებო მოთხოვნების შესაბამისი მტკიცე ხელმძღვანელობა, მუშაობის პრაქტიკაში თანდათან დაინერგა ცალკეული კომუნისტის ანგარიშის მოსმენა პარტიულ კრებებსა და ბიუროს სხდომებზე. მრავალფეროვანი გახდა იდეოლოგიური მუშაობის ფორმები და მეთოდები, პოლიტიკური განათლების სკოლების მუშაობა, სადაც გაერთიანებული იყო ფაბრიკის კომუნისტებისა და კომკავშირელების დიდი უმრავლესობა.

სათანადო ყურადღება დაეთმო ბრძოლას პროდუქციის მაღალი ხარისხისათვის, ფულადი და სხვა საწარმოო სახსრების მომჭირნობისათვის, პროდუქციის თვითღირებულების შემცირებისათვის.

ფაბრიკის პარტიულ ორგანიზაციაში გაერთიანებული 170-ზე მეტი კომუნისტი თანამიმდევრულად ატარებდა ცხოვრებაში ზემდგომი პარტიული ორგანოების დადგენილებებს, რის შედეგადაც მიღწეულ იქნა მნიშვნელოვანი წარმატებები როგორც ორგანიზაციულ, ისე ფაბრიკის სამეურნეო საქმიანობაში, გაუმჯობესდა კადრებთან მუშაობა, მოგვარდა მათი წარმოების გადამწყვეტ უბნებზე სწორად განაწილების საქმე. კომუნისტთა დიდი ნაწილი გადამწყვეტ უბნებზე მუშაობდა. მაგალითად, ძაფსაღების ორივე ცვლაში 40-მდე კომუნისტი საქმიანობდა. სკკპ რიგებში კომკავშირული ორგანიზაციის ბიუროს რეკომენდაციით იღებდნენ მოწინავე ახალგაზრდა მუშებს, რომლებიც მაგალითს იძლეოდნენ შრომასა და პირად ცხოვრებაში, პარტიული ბიურო ხელმძღვანელობდა და ეხმარებოდა ახალგაზრდა მუშებს, რომელთა შორის თავდადებული შრომით გამოირჩეოდნენ კომუნისტები ქვეოსტატები ვ. ღლონტი და ა. მამეიშვილი, რგოლის ხელმძღვანელები გ. მამალაძე და ლ. ჩხაიძე, კომკავშირელები ნ. გოგუაძე, ა. რამიშვილი, კ. კალანდარიშვილი და სხვები. ახალგაზრდა მუშებთან ტარდებოდა ლექცია-საუბრები პარტიისა და ლენინური კომკავშირის სახელოვანი ისტორიის ცალკეულ საკითხებზე. ფაბრიკაში მოქმედ სემინარში გაერთიანებული იყო 25 მსმენელი, სამ პოლიტსკოლაში—125 კაცი¹.

ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის მუშაობის სამოქმედო პრო-

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ. 85, ფურც. 1—70.

გრამა გახდა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1965 წლის მარტისა და სექტემბრის პლენუმებისა და პარტიის XXIII ყრილობის გადაწყვეტილებანი. საქართველოს კომპარტიის მახარაძის რაიონული აქტივის კრებაზე აღინიშნა, რომ აბრეშუმის ფაბრიკის პარტიული, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციები ფართო მუშაობას ეწეოდნენ დამნაშავეობათა წინააღმდეგ; სათანადოდ მუშაობდა საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის რაზმეულები, შრომისა და საწარმოო დისციპლინის დამრღვევების ფაქტებს იხილავდნენ ამხანაგური სასამართლოები, ტარდებოდა ლექცია-მხსენებები სამართალმცოდნეობის აქტუალურ საკითხებზე.

ფაბრიკის დირექციისა და პარტიული ორგანიზაციის მიერ გატარებულმა ღონისძიებებმა მნიშვნელოვნად შეუწყვეს ხელი საწარმოში შრომის დისციპლინის განმტკიცებას, შემცირდა არასაბატიო მიზეზებით გაცდენები, სამუშაო დროის უყარათო გამოყენება, მეტი ყურადღება მიექცა უსაფრთხოების ტექნიკის წესების დაცვას, ფაბრიკაში დიდი მუშაობა გაიშალა დაგეგმვასა და ეკონომიკური სტიმულირების ახალ მეთოდზე გადასვლასთან დაკავშირებით.

1966 წელს სოციალისტური შეჯიბრით ნაკისრ ვალდებულებათა ცხრა თვის შესრულების შედეგების შემოწმების შემდეგ საფაბრიკო კომიტეტთან არსებულმა მულმივიმოქმედმა საწარმოო კომისიამ გარდამავალი წითელი დროშა მიაკუთვნა საგრეს სამქროს (უფროსი დ. მეგრელაძე), ცვლათა შორის—ძაფსალების წარმოების „ბ“ ცვლას (უფროსი ყ. ვაშალომიძე), ნედლეულის მაქსიმალური მომჭირნეობისათვის — მ. მალაზონიას, რომელმაც უზრუნველყო 284 კგ პარკის ეკონომია, გ. გოგატაძეს—185 კგ. და გ. კილაძეს—171 კგ.

საუკეთესო ხარისხისათვის გამართულ სოციალისტურ შეჯიბრებაში გარდამავალი დროშა მიეკუთვნა ა. რამიშვილს—მის გამოშვებულ პროდუქციაში საუკეთესო ხარისხისა იყო 69,9 პროცენტი, ასევე მ. ჭანტურიშვილს — რგოლებს შორის საუკეთესო ხაში ძაფის ამოხვევისათვის, მ. თოიძეს — 80,6 პროცენტი, ა. გრიგორიანს — 75, თ. მეულნიკოვას — 73,5, პ. ჩხაიძეს—74,3 პროცენტი და სხვ. საგრესი სამქროდან გარდამავალი დროშა მიეკუთვნა თ. ქათამაძეს საუკეთესო საწარმოო მაჩვენებლების მიღწევისათვის.

დაგეგმვისა და ეკონომიკური სტიმულირების ახალ სისტემაზე მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკა 1967 წლის იანვრიდან გადავიდა. საწარმოში დამყარდა უმკაცრესი დისციპლინა, გაუმჯობესდა მუშა-

მოსამსახურეთა ეკონომიკური მდგომარეობა, გადიდა მუშის ხელ-
ფასი.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის შრომითმა კოლექტივმა ფაბრი-
კის თოდ აღნიშნა დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 50-ე
წლისთავი. პარტიული ორგანიზაციის ხელმძღვანელობით ფაბრიკის
კოლექტივი ჩაება მოსკოვის ოლქის უსტინსკის საგრეხი ფაბრიკის
თანამშრომლებთან სოციალისტურ შეჯიბრებაში დიდი ოქტომბრის
რევოლუციის ნახევარსაუკუნოვანი იუბილის ღირსეულად აღნი-
შენისათვის და წარმატებით გაანაღდა საოქტომბრო ვალდებულებანი.

საქართველოს კომპარტიის მახარაძის რაიკომი პერიოდულად
იხილავდა აბრეშუმის ფაბრიკის საწარმოო დავალებების შესრულე-
ბის მიმდინარეობის საკითხებს. რაიკომი ხაზგასმით აღნიშნავდა მა-
ხარაძელი ფეიქრების წარმატებებს, ამავე დროს მიუთითებდა სასა-
ქონლო ნაწილის გეგმის შესრულების მოკრძალებულ მაჩვენებლებ-
ზე. მუშახელის სიმცირეზე, დანადგარების სრულად გამოუყენებლო-
ბაზე. ფაბრიკის პარტიულმა ორგანიზაციამ განიხილა პარტიის მახა-
რაძის რაიკომის 1968 წლის მაისის პლენუმის შედეგები და აბრეშუ-
მის ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის ამოცანები. მოხსენებით გა-
მოვიდა რაიკომის მდივანი ნ. მდინარაძე. ფაბრიკის პარტორგანიზა-
ციის კრებებზე განხილულ იქნა აგრეთვე საქართველოს კომპარტიის
ცენტრალური კომიტეტის 1968 წლის 14 მაისის დადგენილება რეს-
პუბლიკაში სოციალისტური საკუთრების დაცვის უზრუნველყოფისა
და გაფლანგვა-დატაცების აღმოფხვრისათვის პარტიული ორგანიზა-
ციების ამოცანების შესახებ, პარტიის მახარაძის რაიკომის დადგე-
ნილება „ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის ბიუროს ანგარიშის
გამო გაწეული მუშაობის შესახებ“¹.

1968 წლის გეგმა აბრეშუმის ფაბრიკამ ვადამდე გაანაღდა. დი-
დი გადაჭარბებით შესრულდა ხამი აბრეშუმის ძაფის გამო-
შვების ვალდებულებანიც. კომუნისტური შრომის საგრეხმა სა-
ამქრომ და, საერთოდ, ფაბრიკის მთელმა კოლექტივმა სათანა-
ოდო ყურადღება დაუთმეს პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობე-
ლებასა და თვითღირებულების შემდგომ შემცირებას, ტექნიკურ სი-
აზღეთა დანერგვას, ხამი აბრეშუმისა და ნაგრეხი ძაფის სასაქონლო
ნაწილის რაოდენობრივ ზრდას, შრომის დისციპლინის განმტკიცებას.

¹ მლისფა, ფ. 8240, საქ, 86, ფურც. 1—30.

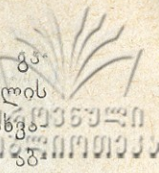
სკკპ რიგებში საანგარიშო პერიოდში მიიღეს 18 მოწინავე მუშა, მაგრამ ჯერ კიდევ სუსტი იყო ახალმიღებულებთან მუშაობა. წარმოებაში შრომისა და სახელმწიფო დისციპლინის განმტკიცების საქმე. ამის გამო ფაბრიკიდან წავიდა 150 მუშა. დღის წესრიგში ისევ დღა მუშათა სამუშაოზე დამაგრების საკითხი.

მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის ახალგაზრდობამ მაღალი შრომითი მაჩვენებლებით იხეიმა ლენინური კომკავშირის 50 წლისთავი, გაჩაღდა სოციალისტური შეჯიბრება ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავის ღირსეულად შესახვედრად. მაგრამ შრომითი აღმავლობის პროცესში გამოვლინდა ისიც, რომ ჯერ კიდევ მოისუსტებდა კომკავშირელებთან აღმზრდელობითი მუშაობა. ფაბრიკის დირექცია, პარტიული და კომკავშირული ორგანიზაციები ზოგჯერ გვერდს უვლიდნენ ზოგიერთი ახალგაზრდის მიერ შრომისადმი არაკეთილსინდისიერი დამოკიდებულების ფაქტებს და არ ატარებდნენ შესაბამის ღონისძიებებს¹.

ფაბრიკის კოლექტივმა, რომელიც ჩაბმული იყო ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავის ღირსეულად შეხვედრისათვის გაშლილ სოციალისტურ შეჯიბრებაში, დიდი ყურადღება დაუთმო ბელადის ცხოვრების და მოღვაწეობის მასალების შესწავლას, მოეწყო შესაბამისი სტენდები და ფოტო-გამოფენები, ამაღლდა პოლიტიკური სწავლების დონე, ფაბრიკის ახალგაზრდა კომუნისტებში ფართოდ გავრცელდა თ. ტულუშის თაოსნობა, საიუბილეო მზადების დოკუმენტებში ლენინის თეორიული მემკვიდრეობის სანიმუშოდ შესწავლის შესახებ.

საქართველოს მსუბუქი მრეწველობის სამინისტრომ და რესპუბლიკის პროფსაბჭომ 1969 წლის პირველ ნახევარში სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამარჯვებისათვის მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკა დააჯილდოვა გარდამავალი დროშით და პირველი ფულადი პრემიით. ფაბრიკის კოლექტივმა დაიმსახურა აგრეთვე სსრ კავშირის მსუბუქი მრეწველობის სამინისტროს, საკავშირო საფეიქრო და მსუბუქი მრეწველობის მუშაკთა პროფკავშირის ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი დროშა და პირველი ფულადი პრემია, 1969 წლის მეორე და მესამე კვარტალში საკავშირო-სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამარჯვებისათვის.

¹ იხ. მლისფა, ფ. 8240, საქ, 86, ფურც. 31—80.

1969 წლის წლიური და საერთო-სასაქონლო პროდუქციის გამოშვების გეგმა ფაბრიკამ შეასრულა 11 დეკემბრისათვის და წლის ბოლომდე იმუშავა 1970 წლის ანგარიშში. წინა წლებისაგან განსხვავებით ფაბრიკამ მნიშვნელოვანი გადაჭარბებით შეასრულა ხაში აბრეშუმის ძაფის ამოღების სახელმწიფო გეგმა, რაც უმთავრესად იმით იყო მიღწეული, რომ საგრანობლად შემცირდა დაზგების გაცდენა და მუშახელის დენადობა, მუშათა საშუალო ხელფასი 110 მანეთამდე გადიდდა. ამ დროისათვის კომუნისტური შრომის დამკვერელის საპატიო წოდებას ატარებდა ფაბრიკის ათი რგოლი, ოთხი ბრიგადა, საგრეხი საამქრო, ნარჩენების ლაბორატორია და დამახარისხებელი განყოფილება. კომუნისტური შრომის დამკვერელის სამკერდე ნიშანს ატარებდა 285 მუშა-მოსამსახურე.

ფაბრიკის კოლექტივისათვის ნათელი იყო, რომ მოპოვებული წარმატებანი ვერ იქნებოდა შენარჩუნებული თუ არ გაიშლებოდა ბრძოლა აბრეშუმის პარკის, ხაში აბრეშუმის ძაფის, ელექტროენერგიის, საწვავისა და სხვა მასალის ეკონომიკურად მოხმარებისათვის. საჭირო იყო სამუშაო დროის რაციონალური გამოყენება, შრომის სწორი ორგანიზაცია და დისციპლინის განმტკიცება, წარმოების მაღალი კულტურისა და ფაბრიკის რიტმული მუშაობის უზრუნველყოფა.

დიდი ლენინის დაბადების 100 წლისთავისათვის ნაკისრი ვალდებულებებისა და საწარმოო-საფინანსო გეგმების გადაჭარბებით შესრულებისათვის აბრეშუმის ფაბრიკამ მიიღო მაღალი შეფასება და მთავრობის ჯილდოები. სსრ კავშირის მსუბუქი მრეწველობის სამინისტრომ, ჩვენი ქვეყნის საფეიქრო და მსუბუქი მრეწველობის მუშაკთა პროფკავშირის ცენტრალურმა კომიტეტმა 1970 წლის პირველ ნახევარში სოციალისტურ შეჯიბრებაში მიღწეული წარმატებებისათვის აბრეშუმის ფაბრიკის შრომითი კოლექტივი კვლავ დააჯილდოვა გარდამავალი დროით და პირველი ფულადი პრემიით. მაღალი საწარმოო და შრომის პირობების გაუმჯობესების საკითხებზე მიძღვნილ საკავშირო დათვალიერებაში აქტიური მონაწილეობისათვის და ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავის აღსანიშნავად 1970 წლის მარტში აბრეშუმის ფაბრიკა დაჯილდოვდა სსრ კავშირის მსუბუქი მრეწველობის სამინისტროს, საკავშირო საფეიქრო და მსუბუქი მრეწველობის მუშაკთა პროფკავშირის ცენტრალური კომიტეტისა და საკავშირო მსუბუქი მრეწველობის სამეცნიერო-ტექნიკური საბჭოს

სამმართველოს საპატიო სიგელით. აგრეთვე ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავთან დაკავშირებით გაშლილ სოციალისტურ შეჯიბრებაში მაღალი საწარმოო მაჩვენებლების მიღწევებისათვის სკკპ ცენტრალურმა კომიტეტმა, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭომ და საკავშირო პროფსაბჭომ ფაბრიკა ლენინური საიუბილეო საპატიო სიგელით დააჯილდოეს.

მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრები ფაბრიკის კოლექტივმა გადაჭარბებით შეასრულა მერვე ხუთწლედით დასახული ამოცანები. ხუთწლედში ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურებმა ნაცვლად გეგმით გათვალისწინებული 35,8 მილიონი მანეთისა, გამოუშვეს 37,7 მილიონი მანეთის პროდუქცია. 1970 წლის სახელმწიფო გეგმა 11 თვეში 107 პროცენტით შესრულდა, დაზოგილ იქნა დიდძალი მატერიალური და ფულადი სახსრები.

სკკპ XXIV ყრილობამ შეაჯამა ჩვენი ქვეყნის სახალხო მეურნეობის განვითარების მერვე ხუთწლედის შედეგები და დასახა საბჭოთა ხალხის შემდგომი ეკონომიკური და კულტურული განვითარების გრანდიოზული ამოცანები. მეცხრე ხუთწლედი მნიშვნელოვანი ეტაპი იყო ჩვენს ქვეყანაში კომუნისმის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შექმნაში, განვითარებული სოციალიზმის შემდგომი სრულყოფის საქმეში.

სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების მეცხრე ხუთწლიანი გეგმის შესაბამისად შემუშავდა საბჭოთა საქართველოს სამეურნეო და კულტურული განვითარების ხუთწლიანი გეგმის ძირითადი მაჩვენებლები. ახალი ხუთწლედი ახალ ამოცანებს აყენებდა საქართველოს საფეიქრო მრეწველობის, მათ შორის მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეთა წინაშე. ფაბრიკის მშრომელებმა ერთსულოვნად მოიწონეს სკკპ XXIV ყრილობის დირექტივები ჩვენი ქვეყნის სახალხო მეურნეობის შემდგომი განვითარების შესახებ. მათ ხაზგასმით აღნიშნეს ფაბრიკის პროდუქციის წარმოებარეალიზაციის, პროდუქციის ხარისხის ამაღლებისა და შრომის მეცნიერული ორგანიზაციისათვის ბრძოლის შემდგომი გაძლიერების აუცილებლობის შესახებ.

მეცხრე ხუთწლედში ფაბრიკაში დამკვიდრდა წარმოების ახლებურად მართვა-დაგეგმვისა და მატერიალური სტიმულირების სისტემა. საგრძნობლად ამაღლდა წარმოების კულტურა, გამოშვებული პროდუქციის ხარისხმა მიაღწია მსოფლიო სტანდარტის დონეს. ათ-

ვისებულ იქნა ახალი ასორტიმენტის პროდუქციის წარმოება, მეტი ყურადღება დაეთმო მოწინავეთა გამოცდილების დანერგვას, ტექნიკური პროგრესის განხორციელებას. განმტკიცდა მუშა-მოსამსახურეთა შრომისა და მატერიალური ცხოვრების პირობები. მიუხედავად ამისა, ჯერ კიდევ შეიმჩნეოდა შრომატევად სამუშაოთა შედარებით დაბალი დონე, მეტი გულისხმიერება იყო საჭირო მშრომელთა ინტერნაციონალური სულისკვეთებით აღზრდის, შრომის დისციპლინის შემდგომი განმტკიცებისა და მუშათა დენადობის შეწყვეტისათვის. აბრეშუმის ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეთა კრებამ განიხილა სკკპ XXIV ყრილობის შედეგები და ფაბრიკის მწარმოებლურობის შემდგომი განვითარების ამოცანები. გამოიკვია, რომ მეცხრე ხუთწლედის პირველ ნახევარში სასაქონლო პროდუქციის გეგმა ფაბრიკამ შეასრულა 107,7, ხოლო პროდუქციის რეალიზაციისა—110,7 პროცენტით. მუშის საშუალო თვიურმა გამომუშავებამ მიაღწია 123 მანეთს¹. ფაბრიკის შრომითი კოლექტივი ახალი ძალით ჩაება სრულიად საკავშირო სოციალისტურ შეჯიბრებაში, რომელიც გაიშალა სსრ კავშირის შექმნის 50 წლისთავის აღსანიშნავად.

მაგრამ ჩვენი მუშათა კლასის შრომითს და პოლიტიკურ აქტივობას გარკვეულ ზიანს აყენებდა ვოლუნტარიზმისა და სუბიექტივიზმის გამოვლინებანი, რასაც ადგილი ჰქონდა რესპუბლიკის ცხოვრებაში. მრეწველობისა და მთელი სახალხო მეურნეობისადმი პარტიული ხელმძღვანელობის შესუსტება რესპუბლიკის ეკონომიკის განვითარების დაბალი ტემპები საერთო-საკავშირო დონესთან შედარებით და სხვა ნეგატიური მოვლენები ამძიმებდა საზოგადოებრივ-მორალურ კლიმატს, რომლის გაჯანსაღებისათვის აუცილებელი იყო შესაბამის ღონისძიებათა განხორციელება.

სკკპ ცენტრალურმა კომიტეტმა ვაანალიზა თბილისის, არსებითად კი მთელი საქართველოს პარტიული ორგანიზაციის მუშაობაში არსებული ნაკლოვანებანი და 1972 წლის 22 თებერვალს მიიღო დადგენილება პარტიის თბილისის საქალაქო კომიტეტის ორგანიზატორული და პოლიტიკური მუშაობის შესახებ. ეს დადგენილება უმნიშვნელოვანესი ნიშანსვეტი გახდა საქართველოს პარტიული ორგანიზაციისა და რესპუბლიკის მშრომელთა ცხოვრებაში. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ახალმა ხელმძღვანელობამ

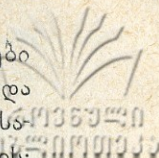
¹ იხ. მლისფა, ფ. 8240, საქ. 91, ფურც. 1—70.

ზემოაღნიშნული დადგენილების შესაბამისად, დასახა რესპუბლიკის ეკონომიკური ჩამორჩენილობის ლიკვიდაციისა და საზოგადოებრივ-მორალური კლიმატის გაუმჯობესების კონკრეტული ღონისძიებანი.

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის 1972 წლის ნოემბრისა და შემდგომი პლენუმების გადაწყვეტილებები საფუძვლად დაედო რესპუბლიკის ყველა საწარმო-დაწესებულების, მათ შორის მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის პარტიული, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციების მუშაობას მეცხრე ხუთწლედის დაეაღებათა გადაჭარბებით შესრულებისათვის ბრძოლაში. სათანადო ყურადღება დაეთმო აგრეთვე მშრომელთა კეთილდღეობის გაუმჯობესების საქმეს. 1972 წელს გრიბოდოვის ქუჩაზე აშენდა ხუთსართულიანი საცხოვრებელი ბინა, გაუმჯობესდა მუშათა სასადილოს მუშაობა, გაიზარდა მუშის საშუალო ხელფასი. მაგალითად, თუ 1966 წელს ერთი მუშის საშუალო თვიური ხელფასი შეადგენდა 82,67 მანეთს, 1970 წელს იგი 119,81 მანეთამდე, ხოლო მეცხრე ხუთწლედის დასასრულს 136,9 მანეთამდე გადიდა, ე. ი. მუშათა ხელფასი აღნიშნულ პერიოდში 65,5 პროცენტით გაიზარდა.

ფაბრიკის ღირექცია და პარტიული ორგანიზაცია სამეურნეო საქმიანობის უკეთ წარმართვის მიზნით ფართოდ ნერგავდა მუშაობის მოწინავე ფორმებსა და მეთოდებს, რომლებიც აჩვენებდნენ წარმოების განვითარების ტემპებს, ხელს უწყობდნენ ხუთწლედის ვალდებულებათა შესრულებას. ფაბრიკის შრომითი კოლექტივი მთელი მონდომებით, პასუხისმგებლობითა და შემართებით მუშაობდა, რათა ღირსეული წვლილი შეეტანა ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკისა და კულტურის აღმავლობის, ხალხის მატერიალური კეთილდღეობის შემდგომი გაუმჯობესების საქმეში.

მეცხრე ხუთწლედის მანძილზე აბრეშუმის ფაბრიკაში წარმოების ზრდის საშუალო ტემპმა 13 პროცენტს მიაღწია. მნიშვნელოვნად განვითარდა და სტაბილური გახდა ძირითადი პროდუქციისა და ახალი სახეობის პროდუქციის წარმოება, შესრულდა სამრეწველო საწარმოს სასაქონლო პროდუქციის რეალიზაციის, საერთო პროდუქციისა და ნატურალური პროდუქციის გამოშვების გეგმები. 1973 წელს ფაბრიკამ გამოუშვა 74 ტონა ხამი აბრეშუმის ძაფი, სამრეწველო პერსონალის რაოდენობა აღწევდა 920 კაცს.

მეცხრე ხუთწლედის გადამწყვეტ წელს ფაბრიკის ძაფსაღები წარმოების დამხმარე საამქროებსა და განყოფილებაში შედიოდა პარკის დამახარისხებელი საამქრო, საკონტროლო განყოფილება, საწარმოო ლაბორატორია, სასაწყობო მეურნეობა ხმელი პარკისათვის; საგრეხი საამქროს საწარმოო განყოფილებაში — სათბობი განყოფილება, მზა პროდუქციის საწყობი, ფაბრიკის დამხმარე საწარმოო განყოფილებებში — საქვაბე განყოფილება, ელექტროენერჯის ქვესადგური, მექანიკური განყოფილება, სადურგლო, სახარატო და სხვ. ფაბრიკას ემსახურებოდა 350 ადგილიანი კლუბი, 250 ადგილიანი სასადილო, საწარმოს ტერიტორიაზე გაშენებულია კეთილმოწყობილი ბაღი, ფაბრიკაში დადგმულია სატელეფონო კომუტატორი, ფაბრიკის საამქროები, განყოფილებები და ტერიტორია რადიოფიცირებულია. ფაბრიკაში სულ დასაქმებული იყო 920 თანამშრომელი, მათ შორის იყო 800 მუშა.

ცალკეულ საამქროებში მუშახელი ასე იყო განაწილებული: ძაფსაღებ საამქროში—490 მუშა, ძაფსაღების ავტომატურ უბანზე—60, საგრეხ საამქროში—105, დამახარისხებელ საამქროში—50, ნარჩენების უბანში—15, საქვაბე განყოფილებაში—14, ელექტრომეურნეობაში—6, მექანიკურ სახელოსნოში—27, ლაბორატორიაში—17, ინჟინერ-ტექნიკური პერსონალი — 27, მოსამსახურეები — 26, ბავშვთა ბაღში—36, ბავშვთა ბავაში—31 მუშა. მათ შორის მამაკაცი იყო 14,9 პროცენტი, ქალი—85,1 პროცენტი. მუშა-მოსამსახურეთა შორის უმაღლესი განათლება ჰქონდა 16 კაცს, საშუალო სპეციალური—36, პროფესიულ-ტექნიკური—35, საშუალო განათლება—310, არასრული საშუალო განათლება—443 კაცს. მუშათა კონტინგენტიდან უმაღლეს სასწავლებელში სწავლობდა შვიდი ახალგაზრდა, ზოგადსაგანმანათლებლო საშუალო სკოლაში—25 მოსწავლე. მოხუცებულობით პენსიაში გასული კვლავ მუშაობდა 72, შრომისა და ომის ინვალიდი პენსიონერი იყო 18 კაცი. 29 წლის ასაკამდე ახალგაზრდა იყო 204.

ფაბრიკაში ეროვნების მიხედვით მუშაობდნენ: ქართველი ქალი — 397 (50,4 პროცენტი), კაცი — 101 (74,0), რუსი ქალი — 186 (27,7), კაცი—14 (10,5), სომეხი ქალი—176 (22,4), კაცი 17(12, 7), უკრაინელი ქალი — 16 (2,0), კაცი 1(0,6), სხვა ეროვნების ქალი 12 (1,5), კაცი—3(2,2), სულ ქალი—787, კაცი—136.

ფაბრიკაში ყოველდღიურად მუშაობდა ორი ცვლა, ცვლის მუშაობის ხანგრძლიობაა შვიდი საათი. მუშაობის დაწყების დროა დილის 6 საათი, სამუშაოს დამთავრებისა—სალამოს 22 საათი და 45 წუთი. შესვენების დრო ცვლაში შეადგენდა 45 წუთს.

ფაბრიკა მუშაობდა ქვანახშირის საწვავზე.

მეცხრე ხუთწლედის უკანასკნელ წლებში ფაბრიკის ძაფსაღები საამქრო მუშაობდა მსოფლიო სტანდარტის დონის ხამი აბრეშუმის ძაფის გამოშვებაზე, ხოლო საგრეხი საამქრო №№ 429/4, 429/5 და 643/2 ნაგრეხი ძაფის გამოშვებაზე.

ფაბრიკაში სოციალისტურ შეჯიბრებაში ჩაბმული იყო 850-ზე მეტი მუშა-მოსამსახურე, მათ შორის, 22 მუშა მზია არათანაშვილის მიმდევარია საგრეხ და საკონტროლო განყოფილებებში. ძაფსაღები წარმოების 25 მუშა სმირნოვას თაოსნობის მიმდევარია. ფაბრიკის საპატიო წიგნში შეტანილია 32 მუშა, საპატიო დაფაზე—35, საგრეხი საამქრო ატარებს კომუნისტური შრომის საამქროს სახელწოდებას. ძაფსაღებ საამქროში კომუნისტური შრომის სახელწოდება მინიჭებული აქვს ოთხ ბრიგადასა და ექვს რგოლს. კომუნისტური შრომის დამკვრელის სახელწოდება—222 მუშას. ფაბრიკაში მუშაობს შრომის 16 ვეტერანი, რომელთა უწყვეტი საწარმოო სტაჟი აღემატება 30 წელს. მათი დამსახურება მშობლიური კოლექტივის წინაშე აღნიშნულია ორდენებითა და მედლებით.

საწარმოში ძირითადი პროდუქციებია: ძაფსაღებ საამქროში—პარკის მხვეველი, პარკის მხარშველი, ძაფის გამკინძველი, შულოს მკერავი, პარკის გამხარისხებელი, მეავტომატე, მიმწოდებელი; საგრეხ საამქროში — გადამხვევი, მაორფებელი, მგრეხავი, კრეპის გადამხვევი, შულოს მჩიჩნავი.

ინტერესს მოკლებული არ იქნება მოვიყვანოთ მონაცემები მუშის საშუალო თვიური გამომუშავებისა ცალკეული პროდუქციების მიხედვით: ძაფსაღებ საამქროში პარკის მხვეველის გამომუშავებული ხელფასი თვეში შეადგენს—134 მანეთს, პარკის მხარშველის—133, ძაფის გამკინძველის—132, შულოს მკერავის—98, პარკის გამხარისხებლის—97, მეავტომატის—135, პარკის მიმწოდებლის—120, პარკის მხარშველისა—132 მანეთს; საგრეხ საამქროში—ძაფის გადამხვევის შრომითი ანაზღაურება აღწევს 122 მანეთს, მაორფებლის—118,

მგრეხავის—125, კრების გადამხვევის—124, შულოს მჩიქნავისა—98 მანეთს; დაწყებითი მოწაფის საშუალო გამომუშავება დახსალბსა და საგრეხ საამქროებში შეადგენს 60—70 მანეთს.

მუშათა გადამზადებასა და კვალიფიკაციის ამაღლებას ემსახურება ლექტორთა ჯგუფი, რომელშიც გაერთინებულია 12 ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკი. გადამზადებული და კვალიფიცირებული მუშები-სათვის შექმნილია თანრიგების მინიჭებისა და გამოცდების ჩამტარებელი საკვალიფიკაციო შეიდაციანი კომისია, სასწავლო-მეთოდური საბჭო—რვა კაცის შემადგენლობით.

ფაბრიკის საამქროების მიხედვით გამოყოფილი კვალიფიციური მუშები ახლადმიღებულ მუშებს გადასცემენ მუშაობის მოწინავე მეთოდების დაუფლების ხელოვნებას. მიმაგრების ხანგრძლივობა დახსალბს საამქროში შეადგენს არანაკლებ 2 თვეს, საგრეხ საამქროში—3, დანარჩენ დამხმარე საამქროებში—2 თვეს.

მუშა მის მიერ არჩეულ პროფესიას ეუფლება ინდივიდუალური წესით, შრომითი ხელშეკრულების გაფორმების საფუძველზე. განსაზღვრული ვადის გავლის შემდეგ პროფესიის ათვისების დონეს ამოწმებს საკვალიფიკაციო კომისია, ფორმდება სათანადო აქტი, იწერება ბრძანება ახლადმიღებულის მუშათა შემადგენლობაში ჩასარიცხვად. ფაბრიკის განყოფილებებში მუშა შეიძლება დაეუფლოს პარკის ამოხვევის, პარკის მხარშველის, ძაფის გამკინძველის, პარკის დამხარისხებლის, ძაფის გადამხვევის, მგრეხავისა და სხვა პროფესიას.

საგულისხმოა, რომ ახალგაზრდა მუშას პროფესიის დაუფლები-სათვის სწავლის პირველ თვეში ეძლევა 40 მანეთი და მის მიერ გამომუშავებული პროდუქციის ღირებულების 100 პროცენტი, მეორე თვეში კი 40 მანეთი და გამომუშავებული პროდუქციის ღირებულების 75 პროცენტი.

წარმოების ეფექტიანობის ზრდის რეზერვებს, როგორც ცნობილია, გამოავლენს და უნარიანად გამოიყენებს უწინარეს ყოვლისა ის მუშა-მოსამსახურე, რომელიც კარგად ერკვევა ეკონომიკის საკითხებში, პარტიის სოციალურ-ეკონომიკურ პოლიტიკაში, კოლექტივის წინაშე დაყენებულ კონკრეტულ ამოცანებში. ამ მიზნით ფაბრიკის ღირექცია და პარტიული კომიტეტი განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს მუშა-მოსამსახურეთა ეკონომიკური განათლების, კომუნისტური შრომის სკოლების, მუშათა კვალიფიკაციის ამაღლების კურ-

სებისა და ჯგუფების მუშაობას. მეცხრე ხუთწლედის დასასრულს ფაბრიკაში 14 ეროვნების მშრომელი დიდი წარმატებით მონაწილეობდა საწარმოო გეგმებისა და სოციალისტური შეჯიბრებით ნაკლის ვალდებულებათა შესრულებისათვის ბრძოლაში.

აბრეშუმის ფაბრიკის დირექცია, პარტიული, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციები ერთობლივ ღონისძიებებს ატარებდნენ მრავალეროვანი საწარმოს კოლექტივის შეკავშირებისათვის, სწორედ ამიტომ, რომ სხვადასხვა ეროვნების მუშა ფაბრიკაში თავს ისე გრძნობს, როგორც მშობლიურ მხარეში, საკუთარ ოჯახში. ქართველი ციციხო ბაბულეიშვილი, სომეხი ლუბა ამირხანიანი, უკრაინელი ანასტასია შაპრანი, ბელორუსი ესენია კარპენკო, აზერბაიჯანელი შუშა გუსეინოვა, უზბეკი პოლინა კისიდი და სხვები, როგორც ერთი ოჯახის წევრები, ერთსულოვნად იბრძვიან ფაბრიკის საერთო წარმატებების მოსაპოვებლად.

სოციალისტური შეჯიბრება და მშრომელი მასების აქტივობა გახდა იმ დიდი წარმატებების საფუძველი, რომელსაც ფაბრიკამ მიაღწია მეცხრე ხუთწლედის უკანასკნელ წლებში. დღეს ფაბრიკაში არ მოიპოვება ისეთი სამეჭრო, ცვლა და უბანი, რომელსაც არ ჰყავდეს შრომის მოწინავენი, თავიანთი საქმეებით რომ ადიდებენ და ასახელებენ მშობლიურ კოლექტივს. სოციალისტური შეჯიბრების საფუძველზე მუშათა მასების შემოქმედებითი აქტივობის ზრდა აბრეშუმის ფაბრიკის შემდგომი წინსვლა-განვითარების წყაროა. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის უმნიშვნელოვანეს გადაწყვეტილებათა პასუხად მახარადის აბრეშუმის ფაბრიკის არც ერთ მუშა-მოსამსახურეს არ სურს შეურიგდეს მუშაობაში არსებულ ნაკლოვანებებს, იგი ყოველთვის მზადაა გეგმა-ვალდებულებების გადაჭარბებით შესრულებისათვის. სოციალისტური შეჯიბრება აძლევს მშრომელის საქმიანობას მეტ სიცოცხლესა და შინაარსს, მჩქეფარებასა და ხალისს, უნარსა და ლაზათს.

სოციალისტური შეჯიბრების ეფექტიანობასა და ქმედითობას დიდად ამაღლებს შრომით პაექრობაში გამარჯვებულთა მატერიალური და მორალური წახალისება. შეჯიბრებაში გამარჯვებული საწარმოების, ბრიგადებისა და ცალკეული მუშებისათვის აბრეშუმის ფაბრიკის დირექციას და საფაბრიკო კომიტეტს დაწესებული აქვთ გარდამავალი დროშები, სიგელები და ფულადი პრემიები, რომელთა გადაცემა ხდება საზეიმო ვითარებაში.

საქართველოს კომპარტიის შექმნის 50 წლისთავის აღსანიშნავად გაჩაღებულ სოციალისტურ შეჯიბრებაში მიღწეული მაღალი მაჩვენებლებისათვის 1971 წელს აბრეშუმის ფაბრიკის კოლექტივი დაჯილდოვდა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის, რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოსა და პროფკავშირთა რესპუბლიკური საბჭოს საიუბილეო საპატიო სიგელით, ხოლო საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების გამარჯვებისა და საქართველოს კომუნისტური პარტიის შექმნის 50 წლისთავთან დაკავშირებით 1972 წელს პარტიის მახარაძის რაიკომის, რაისაბჭოს აღმასკომისა და პროფკავშირების რაიონული საბჭოს სამახსოვრო დროშით. სსრ კავშირის შექმნის 50 წლისთავის აღსანიშნავად გაშლილ სოციალისტურ შეჯიბრებაში მაღალი მაჩვენებლების მიღწევისათვის იმავე წელს ფაბრიკას გადაეცა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის, რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოსა და პროფკავშირთა რესპუბლიკური საბჭოს საიუბილეო სიგელი.

შრომის მაღალი კულტურისა და მუშა-მოსამსახურეთა შემოქმედებითი აქტივობის გამოსახულებაა გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა მოძრაობის გაფართოება. ხუთწლედში ფაბრიკაში გათვალისწინებული იყო 56 რაციონალიზატორული წინადადების დაწერვა, მიღებულ ეკონომიას უნდა შეედგინა 116 მანეთი. გეგმა გადაჭარბებით შესრულდა, წლიური ეკონომიკური ეფექტი უკვე აღწევდა 211 ათას მანეთს. რაციონალიზატორთათვის განსაკუთრებით ნაყოფიერი იყო 1973 წელი. რაციონალიზატორების გ. კახაძისა და ფ. კვაშალის წინადადება, რომლის წლიური პირობითი ეკონომია 159 ათასი მანეთია, წარდგენილ იქნა საქართველოს მინისტრთა საბჭოსა და პროფკავშირთა რესპუბლიკური საბჭოს მიერ გამოცხადებულ კონკურსზე. ეს წინადადება მიიღეს ყველაზე ეფექტიან რაციონალიზატორულ წინადადებად, რომელიც ხელს შეუწყობდა წარმოების შემდგომ ტექნიკურ სრულყოფას, შრომის ნაყოფიერების ამაღლებასა და გამოშვებული პროდუქციის თვითღირებულების შემცირებას. გ. კახაძისა და ფ. კვაშალის რაციონალიზატორულმა წინადადებას კონკურსში პირველი ადგილი დაიკავა, ავტორები პირველი ფულადი პრემიით დაჯილდოვდნენ. ასევე პირველი ფულადი პრემიით დაჯილდოვდა რაციონალიზატორულ წინადადებათა კომპლექსუ-

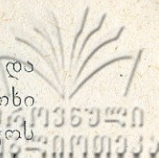
რი ბრიგადა მ. სურგულაძის, ზ. ჭანიშვილის და პ. ქუტიძის შემადგენლობით.

აბრეშუმის ფაბრიკის ძაფსაღებმა წარმოებამ 1974 წელს რესპუბლიკის საინჟინერო-ტექნიკური წინადადებების დანერგვის შედეგად დაზოგილი ნედლეულის, მასალების, საწვავის და ელექტროენერგიის ხარჯზე ექვს დღეს იმუშავა და სახელმწიფოს 172 ათასი მანეთის პროდუქცია მისცა.

მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკა თავიდანვე გახდა კვალიფიციური სამეურნეო კადრების სამჭედლო. მრავალმა აღამიანმა, რომელმაც ამ საწარმოში რიგით მუშაკად დაიწყო შრომა, საწარმოო პროცესებში დახელოვნების, სწავლისა და მუყაითი საქმიანობის შედეგად რაიონსა და მის ფარგლებს გარეთაც გამოიჩინა თავი, როგორც სახალხო მეურნეობის კარგმა ხელმძღვანელმა და სპეციალისტმა.

მეცხრე ხუთწლედში საწარმოს კოლექტივი სახელოვნად აგრძელებდა დამკვიდრებულ ტრადიციებს. საერთო წარმატებებში დიდია მოწინავე მუშების პირადი წვლილი. მათ შორის უწინარეს ყოვლისა აღსანიშნავია ის მუშები, რომლებიც მთელი 30 წლის განმავლობაში თავდადებით შრომობდნენ ფაბრიკის საწარმო-საფინანსო გეგმების შესრულებისათვის. ესენი არიან: ი. ყელაურაძე—ცვლის უფროსი; მ. მალაზონია — ქვეოსტატი; მ. პავლოვი—ძაფსაღები საამქროს ყოფილი ქვეოსტატი, ამჟამად ძაფის ამომხვევი, სამამულო ომის ინვალიდი; მ. ცერცვაძე, ე. ჩანტლაძე, ლ. რამიშვილი და კ. რამიშვილი. აქვე უნდა ითქვას იმ პენსიონერთა შესახებაც, რომლებიც მიუხედავად ხანდაზმულობისა, ამჟამადაც ახალგაზრდული შემართებით მუშაობენ ფაბრიკაში: ე. გოგუაძე, პ. ქუტიძე, თ. სამსონია, ლ. დავითულიანი, გ. ცერცვაძე, ჟ. მუჯირი, ნ. სიხარულიძე, მ. სამსონია, ს. კალანდაძე, ნ. ანთიძე, გ. კალანდაძე, ა. სოკორსკაია, შ. კუნჭულია, ქ. მუდავაძე, ე. როდაკი, ვ. კრიკალაპოვა, თ. მუჯირი, ქ. ბაბილოძე, თ. მორჩილაძე, ტ. გრიგორიანი, ო. ოლჩაკი, ვ. მუჯირი, მ. დავითულიანი და ჟ. ცერცვაძე.

მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკაში წლების მანძილზე მუშაობდნენ და დღესაც ენერგიულად მუშაობენ სოციალის-

ტური შრომის გმირები დიმიტრი ჭეიშვილი¹, რაისა მიხაილოვა² და ალექსანდრა ბოლქვაძე³. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს ოთხი მოწვევის დეპუტატი, სოფიო ჯიქია, რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს მეექვსე მოწვევის დეპუტატები მაგლონია მეგრელიშვილი⁴, ლამარა კალანდაძე⁵ და ციალა გოგუაძე⁶; ოქტომბრის რევოლუციის ორდენის კავალრები ანა ქაჯოიანი, აპოლონ კვაჭანტირაძე; შრომის წითელი დროშის ორდენოსანი მუშები თამარ ქათამიძე, ვალენტინა დობროვოლსკაია, ზინა ტრაპაიძე, მერი ჩავლეიშვილი; საპატიო ნიშნის ორდენოსნები ტუფა კვაჭანტირაძე, ცუცა რობაქიძე, ფატი კვაშალი, სერგო გობრონიძე; შრომის დიდების მესამე ხარისხის კავალრები ნათელა ბელთაძე, ზინა ხუხრიანსკაია და ზინა პაპკოვა; წითელი ვარსკვლავის ორდენოსანი ივანე ჩერჩენკო.

აბრეშუმის ფაბრიკის კომუნისტური შრომის პირველ-ორ ბრი-

¹ დიმიტრი ჭეიშვილი დაიბადა 1907 წელს, პარტიის წევრია 1930 წლიდან. სამამულო ომიდან დაბრუნების შემდეგ იყო მახარაძის რაიონმსკომის თავმჯდომარე. 1948 წელს მიენიჭა სოციალისტური შრომის გმირის წოდება.

² რაისა მიხაილოვა დაიბადა 1929 წელს, აქვს რვა კლასის განათლება. ფაბრიკაში მუშაობს 1952 წლის სექტემბრიდან. ჩაის უხვი მოსავლის მიღებისათვის 1951 წელს მიენიჭა სოციალისტური შრომის გმირის წოდება.

³ ალექსანდრა ბოლქვაძე დაიბადა 1930 წელს. აქვს რვა კლასის განათლება, პარტიის წევრია. ფაბრიკაში მუშაობს 1962 წლიდან. 1966 წლის 12 აპრილს მიეკუთვნა კომუნისტური შრომის დამკვერღის წოდება. 1950 წელს ჩაის უხვი მოსავლის მიღებისათვის მიენიჭა სოციალისტური შრომის გმირის წოდება. იყო საქართველოს კომპარტიის XXV ყრილობის დელეგატი.

⁴ მაგლონია მეგრელიშვილი ფაბრიკაში მუშაობს 1950 წლიდან. 1953 წელს დაამთავრა მსუბუქი მრეწველობის თბილისის ტექნიკუმის დაუსწრებელი განყოფილება, 1961 წლიდან საგრეხის ქვეოსტატია, ხოლო 1972 წლიდან ამავე საამქროს ცვლის უფროსი. იყო სკკპ XXIV ყრილობის დელეგატი, 1972 წლიდან არის საქართველოს უმაღლესი სასამართლოს სახალხო მსაჯული. 1971 წელს დააჯილდოეს ლენინის ორდენით. 1970 წლიდან საგრეხი საამქროს პარტიული ბიუროს მდივანი და ფაბრიკის პარტიული კომიტეტის წევრია.

⁵ ლამარა კალანდაძე 1946 წლიდან მუშაობს ძაფის ვადამხვევად. 1956 წ. არჩეული იყო საქ. სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად, 1973 წლიდან ფაბრიკის ვადამხვევი განყოფილების ინსტრუქტორია.

⁶ გოგუაძე ციალა აბრეშუმის ფაბრიკაში მუშაობდა დაიწყო 1952 წელს საწარმოო ლაბორატორიაში ლაბორანტად. 1966 წელს გადაიყვანეს მ/საამქროში მქსპერიმენტალური დაზგების ქვეოსტატად, ამჟამად მუშაობს ლაბორატორიაში ლაბორანტად. როგორც ენერგიული მუშა 1971 წელს აირჩიეს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად. 1974 წ. სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამარჯვებისათვის დააჯილდოვეს მედლით.

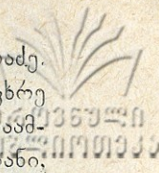
გვარი, სახელი	შემოქმედნი წინადადებ- ათა რაოდენობა	ფაბრიკაში მიღებული ეკონომია ათას მანეთ- ობით	მათ შორის (ათას მანეთობით)	
			კოლექტიური	ინდივიდუალური
კახაძე გუგული ¹	29	402,8	248,7	154,1
სურგულაძე მოსე ²	27	78,9	65,3	13,6
გობრონიძე სერგო ³	22	91,2	90,2	1,0
პეიშვილი ნოდარი	16	20,7	16,3	14,4
ხაბეიშვილი ნური	15	23,4	19,3	4,1
სურგულაძე შალვა ⁴	12	17,8		17,8
ჩიჩუა სიმონ	12	13,5	13,5	—
ქუტიძე პარმენ	11	10,5	10,5	
საჯაია ბიჭიკო	6	0,3		0,3
კვაშალი ფატი	6	162,7	162,7	—
ზეგეკო პავლე	5	5,8	5,8	—
სამსონია ილია	5	11,7	11,7	

¹ გუგული კახაძემ ფაბრიკაში მუშაობა დაიწყო 1955 წელს უფროს ლაბორანტად, შემდეგ მუშაობდა ლაბორატორიის გამგედ, საამქროს, საამქროების ცვლის უფროსად. 1961 წლიდან ხელმძღვანელობს საწარმოო ლაბორატორიას. იმავი წლიდან არის რაციონალიზატორი. საუკეთესო რაციონალიზატორულ წინადადებათა რესპუბლიკურ კონკურსზე მან ორჯერ აიღო პირველი ადგილი და ფულადი პრემია.

² მოსე სურგულაძის რაციონალიზატორული წინადადებების დაწერვით ფაბრიკაში შეიქმნა ნახევრად ავტომატური დეტალების ჩამომსხმელი მანქანა ძვირადღირებული ფერადი ლითონების დეტალების კაპრონის დეტალებით შეცვლისათვის.

³ სერგო გობრონიძემ მ. სურგულაძესა და პ. ქუტიძესთან ერთად შექმნა დაზვადანადგარების ტრანსმისიების ახალი ტიპი. 1976 წელს გ. კახაძესთან ერთად დაწერა პარკის სახარშავი ჯაგრისების ახალი ნიმუში, რომელმაც ფაბრიკას მისცა დიდი ეკონომია.

⁴ შალვა სურგულაძე 1944 წლიდან მუშაობს ფაბრიკაში. დაუსწრებლად დაამთავრა საფეიქრო მრეწველობის ფაკულტეტი, იყო ფაბრიკის კომკავშირული ორგანიზაციის მდივანი, ამჟამად მუშაობს ელექტრომეურნეობის უფროსად. არის ბევრი რაციონალური წინადადების ავტორი, რომლის დაწერვამ ფაბრიკას მისცა დიდი ეკონომია. მისი წინადადებით საკონტროლო განყოფილებაში აბრეშუმის ძაფის ხელით გრეხვა მექანიკურით შეიცვალა. გაუმჯობესდა შრომის პირობები. ეს წინადადება დაინერგა რესპუბლიკის ყველა დაწესებულებაში.

გადას ხელმძღვანელობდა ეთერ ჩანტლაძე და ივანე ყელაურაძე. კომუნისტური შრომის სახელწოდების მოპოვებისათვის მეცხრე ხუთწლედის დასკვნით ეტაპზე იბრძოდა კომუნისტური შრომის საამქროს საგრეხი, სახარისხებელი განყოფილება, ნარჩენების ზბანი, საწარმოო ლაბორატორია, ავტომატების უბანი, ძაფსალები საამქრო, შვიდი ბრიგადა, რვა რგოლი, 300-მდე მუშა. 1975 წლისათვის ფაბრიკაში იყო კომუნისტური შრომის 96 დამკვრელი.

ფაბრიკის შრომითი კოლექტივის წარმატებებში გარკვეული წვლილი მიუძღვით სახალხო კონტროლის ჯგუფის წევრებს. სახალხო კონტროლის ჯგუფის ბიუროს სამუშაო გეგმა ითვალისწინებდა გამოშვებული პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესების, შრომითი დისციპლინის განმტკიცების, ნედლეულის ყაირათიანი ხარჯვის, ახალი ტექნიკის დანერგვისა და სხვა საკითხების გადაწყვეტაში აქტიურ მონაწილეობას.

სახალხო კონტროლის ჯგუფის ბიუროს 1964 წლიდან ხელმძღვანელობდა ნ. გირკელიძე, 1967 წლიდან—ნ. ძიძიშვილი, ხოლო 1970 წლიდან—გ. კახაძე. მეცხრე ხუთწლედის დავალებათა შესრულების საქმეში აქტიური მონაწილეობისათვის ფაბრიკის სახალხო კონტროლის ჯგუფი დაჯილდოებულია სსრ კავშირის სახალხო კონტროლის კომიტეტის საპატიო სიგელით.

სახალხო კონტროლის ჯგუფის მოწინავე წევრები ზინა პაპკოვა, ვერა გოგელია და მარინა ნამგალაძე ჯგუფის ყოფილ ხელმძღვანელებთან ნ. გირკელიძესა და მ. კახაძესთან ერთად შეტანილი არიან ფაბრიკის საპატიო წიგნში. ზოგიერთმა კონტროლიორმა ნაყოფიერი შრომით დაიმსახურა ფულადი ჯილდოები. მათ შორის პირველ რიგში უნდა მოვიხსენიოთ მ. წიტიშვილი, ა. ხაბეიშვილი, თ. გოგიბერიძე, ა. ბარამიძე, ნ. ძიძიშვილი და სხვები.

სახალხო კონტროლი თავისი მუშაობით ხელს უწყობს ფაბრიკის კოლექტივის წინაშე დასახული ამოცანების წარმატებით შესრულებას.

აბრეშუმის ფაბრიკა, როგორც ცნობილია, უშვებს სხვადასხვა ასორტიმენტის ხამ და ნაგრეხ ძაფს. ამ პროდუქციის გამოშვებას ესაჭიროება კონკრეტული, მხოლოდ მისთვის განკუთვნილი ტექნოლოგიური რეჟიმები, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს მაღალხარისხოვანი პროდუქციის წარმოება.

ტექნოლოგიურ რეჟიმს პროდუქციის ამა თუ იმ სახეობაზე აღ-

გენს ფაბრიკის საწარმოო ლაბორატორია. ეს რეჟიმები დგება, მაგალითად, აბრეშუმის პარკის დახარისხება-დაყალიბებაზე ხარშვასა და ამოხვევაზე, ძაფის ლობასა, შრომასა და გადახვევაზე; ძაფის შუორთქლებზე გრეხვის დამაგრების მიზნით.

ტექნოლოგიური რეჟიმების დადგენაზე გამოყოფილია ლაბორანტი, რომელიც მუშაობას წარმართავს ლაბორატორიის გამგის ზედამხედველობითა და ხელმძღვანელობით.

ტექნოლოგიური რეჟიმები დგება საქართველოს მსუბუქი მრეწველობის კვლევით დაწესებულებათა მეცნიერ თანამშრომლებისა და ფაბრიკის ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკების ერთობლივი მონაწილეობით. რეჟიმის ერთობლივი დამუშავება ხდება მნიშვნელოვანი ასორტიმენტისათვის. მათივე მონაწილეობით დგინდება ტექნოლოგიური რეჟიმები საპრეტენზიო სტანდარტულ მონაცემებზე — მათზე კორექტირების გატარების მიზნით.

დადგენილი ტექნოლოგიური რეჟიმების დაცვას აკონტროლებს საწარმოო ლაბორატორია და ტექნიკური კონტროლის განყოფილება. ტექნოლოგიური რეჟიმების ზუსტი შესაბამისობა ხელს უწყობს მაღალხარისხოვანი და ერთგვაროვანი ხარისხის ხამი და ნაგრები აბრეშუმის ძაფის გამოშვებას. ამიტომ ამ რეჟიმის დარღვევაში შემჩნეული პირი მკაცრად ისჯება.

მეცხრე ხუთწლედში აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრებს ფაბრიკაში ჯეროვანი ყურადღება ეთმობოდა მუშათა კადრების მომზადებასა და კვალიფიკაციის ამაღლებას. ფაბრიკის მთავარი ინჟინრის ხელმძღვანელობით დგებოდა სასწავლო-საფინანსო გეგმა, რასაც შემდეგ ამტკიცებდა რესპუბლიკის მსუბუქი მრეწველობის სამინისტრო. ფაბრიკაში მთელი საწარმოო-ტექნიკური სწავლება სამინისტროს მიერ დაშვებული გეგმის შესაბამისად მიმდინარეობდა. იქმნებოდა სამოსწავლო ჯგუფები პროფესიებისა და საამქროების მიხედვით. ამ მხრივ მუშაობა კიდევ უფრო გააცხოველა ფაბრიკის ლექტორთა ჯგუფმა, საკვალიფიკაციო კომისიამ და მეთოდურმა საბჭომ.

ფაბრიკაში ახალმიღებულ მომუშავეებს, მოწაფეებს, პროფესიის ასათვისებლად კვლავ ინდივიდუალური წესით ამაგრებდნენ კვალიფიციურ მუშას. ფორმდებოდა შესაბამისი შრომითი ხელშეკრულება. აღმზრდელად, მრჩეველ-დამრიგებელ მუშებად დირექციამ

დაამტკიცა 70 კაცი. ისინი პრაქტიკულად აჩვენებდნენ მუშაობის მოწინავე ხერხებს, უნერგავდნენ შრომისადმი სიყვარულს.

თეორიული სწავლება დადგენილი გრაფიკით ტარდება საკლასო ოთახში, ტექნაბინეტში, რომლებიც აღჭურვილია ტექნიკური ლიტერატურითა და ექსპონატებით, სწავლის პერიოდში მოწაფეები უზრუნველყოფილია სათანადო ხელსაწყოებითა და საკლასო ინვენტარით; ფაბრიკის დევიზი: „ყველა ახალგაზრდას საშუალო განათლება“ წარმატებით ხორციელდება ცხოვრებაში. თვეში ერთხელ ეწყობა აგრეთვე წარმოების ხელმძღვანელთა შეხვედრა ახალმიღებულ მუშებთან მათი სწორი პროფორიენტაციის, საყოფაცხოვრებო და შრომის პირობების უკეთ მოწყობის მიზნით. ფაბრიკის 16—29 წლის ასაკის მუშებიდან საშუალო განათლება აქვს 187, საშუალო-სპეციალური განათლება—3, უმაღლესი განათლება—4, დაუმთავრებელი უმაღლესი განათლება 7-ს. ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში სწავლობდა 30 ახალგაზრდა. სკოლასა და წარმოებას შორის დამყარდა მტკიცე კავშირი, ფაბრიკასთან შექმნილი მულტიმომკმედი კომისია სისტემატურად მორიგეობდა სკოლაში, ატარებდა საუბრებს სახალხო განათლების საკითხებზე. ფაბრიკაში ეწყობა „ღია კარის დღე“, სადაც მოსწავლეები ეცნობიან წარმოებას, ხვდებიან წარმოების ვეტერანებს, შრომის გმირებს, დამრიგებელ მუშებს. წარმოების სპეციალისტები ახალგაზრდა მუშებისათვის ატარებენ საუბრების ციკლს „ეფექტიანობისა და ხარისხის ხუთწლიდს—თითოეულის თავდადებული შრომა“. მოწინავე მუშებისათვის იყენებენ მორალური და მატერიალური წახალისების ყველა ძირითად ფორმას (ფულადი წახალისება, საპატიო სიგელების გადაცემა, საპატიო დაფაზე გამოკვრა, შრომის პირობების კანონით დაწესებული შედარათების გატარება და სხვ). ფაბრიკის ახალგაზრდა მუშებიდან 1975—1976 წლებში კვალიფიკაცია აიმაღლა 195-მა. კადრების კვალიფიკაციის ასამაღლებლად ფაბრიკაში მოქმედებს მიზნობრივი დანიშნულების, შრომის მოწინავეთა მეთოდების შესწავლის, საწარმოო-ტექნიკური და სხვა კურსები. ახალგაზრდა მუშებს აქვთ ხელსაყრელი პირობები კულტურულ-საგანმანათლებლო და იდეურ-პოლიტიკური დონის ამაღლებისათვის.

მუშა-მოსამსახურეთა შრომის პირობების გაუმჯობესება ფაბრიკის ღირექციის, პარტიული და პროფკავშირული ორგანიზაციების ყოველდღიური საზრუნავია. ფაბრიკაში სანიტარული პირობებისა და

უსაფრთხოების სისტემის გასაუმჯობესებლად გამოყოფილი სათანადო სახსრები, რომლის ათვისებაზე დაწესებულია სისტემატური კონტროლი. ამის შედეგია ის, რომ უკანასკნელი 20 წლის მანძილზე ფაბრიკაში აღვილი არ ჰქონია საწარმოო ტრავმატიზმის შემთხვევა. საწარმოს ესთეტიკის მოთხოვნების შესაბამისად ხდება დადგენილი ფერების მიხედვით საამქროებისა და მანქანა-დანადგარების შეღებვა, მუშათა შრომის პირობების ყოველნაირად შემსუბუქება, რათა მუშა კმაყოფილი იყოს არა მარტო თავისი ნაშრომით, არამედ იმ საწარმოთი, სადაც ის არის დასაქმებული.

დიდი ყურადღება ექცევა საწარმოს ეზო-პარკის კეთილმოწყობას, ირგვება დეკორატიული ყვავილები და მარადმწვანე მცენარეები, მოწყობილია შადრევნები, სპორტული მოედნები, თვალსაჩინოების საშუალებანი.

აბრეშუმის ფაბრიკაში დიდ ყურადღებას უთმობენ მუშა-მოსამსახურეთა მატერიალური უზრუნველყოფისა და საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებას. ერთდროული ფულადი დახმარება მიეცა მრავალშვილიან დედებს, საბჭოთა არმიაში მყოფ მებრძოლთა ოჯახის წევრებს, ავადმყოფ მუშა-მოსამსახურეებს: 36 თანამშრომელს მიეცა 800 მანეთი საფაბრიკო კომიტეტის ანგარიშზე, ხოლო 218 12,7 ათასი მანეთი წარმოების ფონდიდან. მუშები იგზავნებიან სამკურნალოდ სანატორიუმებში, დასასვენებელ სახლებსა და პანსიონატებში. პიონერთა გამაჯანსაღებელ ბანაკებში გაიგზავნა ფაბრიკის თანამშრომელთა ბავშვები.

საქართველოს მსუბუქი მრეწველობის სამინისტროს კოლეგია და საფეიქრო და მსუბუქი მრეწველობის მუშაკთა პროფკავშირის რესპუბლიკური კომიტეტის პრეზიდიუმის 1973 წლის 3 აგვისტოს ერთობლივი დადგენილების შესაბამისად მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკაში აგვისტო-დეკემბერში მოეწყო დათვალიერება მუშა-მოსამსახურეთა საყოფაცხოვრებო პირობების, შრომის დაცვის, უსაფრთხოების ტექნიკისა და საწარმოო სანიტარიის მდგომარეობის ძირეული გაუმჯობესებისათვის. დათვალიერების დროს მიღწეული მაჩვენებლებისათვის ფაბრიკის კოლექტივი დაჯილდოვდა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის, რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს, პროფკავშირთა რესპუბლიკური საბჭოსა და საქართველოს ალკ ცენტრალური კომიტეტის დაპლომით.

მაღალი კარგი შედეგები აქვს მიღებული ფაბრიკის ეკონომიკუ-

რი ანალიზის ბიუროს, რომელსაც ნ. ძიძიშვილი ხელმძღვანელობს. ბიურომ სწორად შეაფასა 1973 წლისა და მომდევნო წლების საგეგმაო დავალების შესრულებისა და ახალი სამეურნეო ანგარიშით მუშაობის საკითხები, ხარისხობრივი მაჩვენებლების ამაღლებისა და ნატურალური სტიმულირების პრაქტიკული საკითხები, რის გამოც ამაღლდა წარმოების ძირითადი მაჩვენებლები. ფაბრიკის შრომითი კოლექტივის ერთსულოვანი შრომით პარტიის XXIV ყრილობისა და ძეცხრე ხუთწლიანი გეგმით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულებისათვის ბრძოლაში მიღწეულ იქნა შრომის მაღალი ნაყოფიერება, მაქსიმალურად იქნა გამოყენებული სამუშაო დრო, ამოქმედდა რეზერვები, ვადაზე ადრე შესრულდა ხუთწლიანი გათვალისწინებული ამოცანები. დაიზოგა ათასობით კვტ-საათი ელექტროენერგია, დიდძალი ნედლეული, შემცირდა პროდუქციის თვითღირებულება, გაუმჯობესდა გამოშვებული პროდუქციის ხარისხი.

1974 წელს ფაბრიკაში გაიხსნა მუზეუმი, რომელშიც ძირითადად ექსპონირებულია ფაბრიკის შრომითი კოლექტივის მიერ მოპოვებული წარმატებები. მუზეუმის სტენდებზე წარმოდგენილია 20-იანი წლების ამსახველი ექსპონატები. ოზურგეთის სამხარეთმცოდნეო რეკავზე ლაშისა (ახლა მშვიდობის) და მეღებე-მწებავის (ახლა წულუკიძის) ქუჩებს შორის წითელი ხაზით აღნიშნულია ადგილი, სადაც 1924 წელს დაიწყო მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრეხი ფაბრიკის მშენებლობა. მოყვანილია მშენებლობის ხედეები, აღნიშნულია მშენებლობის პიონერები, რომლებიც უაღრესად პრიმიტიული ტექნიკის პირობებში მამაცურად შრომობდნენ დასავლეთ საქართველოში აბრეშუმის მრეწველობის პირველი საწარმოს ასაგებად.

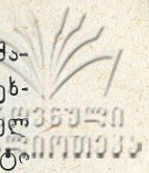
მუზეუმის ფოტომასალები თემატურად ასახავს ფაბრიკის ისტორიას მის დაარსებიდან დღემდე.

მეცხრე ხუთწლიანში ფაბრიკის აღმოსავლეთის მხრიდან გაიყვანეს სატვირთო გზა, მდინარის სანაპიროს ამოუშენეს რკინაბეტონის კედელი, საწვავის სატუმბავი ფარდული, გზის გასწვრივ დამონტაჟდა სამი ცისტერნი, რომელიც მიწებით შეუერთდა ახლადამონტაჟებულ ტუმბოს; გაკეთდა ათობით ტონა ტევადობის ექვსი ცისტერნი, თხევად საწვავზე გადაყვანილ იქნა ერთი ორთქლის ქვაბი, მოხდა დამონტაჟება ორი ორთქლის ქვაბისა, რითაც სამჯერ გაიზარდა საქვაბეთა მწარმოებლურობა. ამ ღონისძიებებს მოხმარდა 110 ათასი მანეთი. ძაფსაღების მე-2, მე-7 და მე-8 სერებში შეიცვალა

ძაფის გამტარი გორგოლაჭები მოდერნიზებული მოწყობილობით, ხოლო ძაფსაღების № 2 საამქროში—ვენტილაციის კალორიფერები, წარმოებაში დამონტაჟდა რადიოკვანძი, განხორციელდა საამქროებისა და განყოფილებების რადიოფიცირება, შეძენილ იქნა 7 ათასი მანეთის ლითონის კამზადები, ქვეოსტატის კომბინირებული მაგიდები, გაფართოვდა და კეთილმოწყობილი გახდა მუშათა აბანო, კაპიტალურად შეკეთდა საცხოვრებელი ბინები, საწარმოო კორპუსები, დაიწყო ორი ახალი საცხოვრებელი სახლის მშენებლობა, რომელიც მეათე ხუთწლედში გადაეცემა ექსპლუატაციაში.

მეცხრე ხუთწლედში განხორციელდა მრავალი კულტურულ-საგანმანათლებლო ხასიათის ღონისძიება. გადიდა ბიბლიოთეკის წიგნადი ფონდი, მკითხველთა რაოდენობამ 620-ს მიაღწია. 1975 წელს ფაბრიკის ბიბლიოთეკას გამოწერილი ჰქონდა 56 დასახელების ათას ცალზე მეტი საკავშირო და რესპუბლიკური ჟურნალი და გაზეთი, დიდძალი პოლიტიკური და მხატვრული ლიტერატურით. ბიბლიოთეკასთან მოქმედებდა ლიტერატურის, ჭრა-კერვის, ჭადრაკისა და შაშის მოყვარულთა წრეები. სასულე ორკესტრს წლების მანძილზე ხელმძღვანელობდნენ შ. ხუჭუა, ვ. გობრონიძე, შ. თალაკვაძე შემდეგ კი კ. ჩხაიძე. მუშათა კულტურული კეთილდღეობის გაუმჯობესების საკითხების, კერძოდ ხელოვნების, სპორტის, სწავლა-განათლების ორგანიზაციის საკითხებს სხვადასხვა დროს დიდი ენთუზიაზმით ემსახურებოდნენ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე ვ. სიმონიშვილი, რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი რ. ლომინაძე, სოციალისტური შრომის გმირი ალ. ტრაპაიძე, დოცენტი ზ. სიმონიშვილი, დამსახურებული მასწავლებლები ქ. ყარგუშვილი, ილ. შეწირული და სხვები.

ფაბრიკაში აღზრდილმა და დავაყვაცებულმა ხელოვნების, სპორტისა და კულტურის სხვა დარგის მუშაკებმა (ალ. კალანდაძე, დ. კუჭუხიძემ და სხვ.) რაიონის ფარგლებს გარეთაც გაიტანეს ფაბრიკის თვითმოქმედი კოლექტივების შემოქმედება, სპორტული ღირსება. ფაბრიკის სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლი (ხელმძღვანელები საქართველოს კულტურის დამსახურებული მუშაკი ე. ჭანიშვილი, ო. ბენდელიანი, მ. გოლიაძე, რაიონისა და რესპუბლიკის მოწინავე თვითმოქმედი კოლექტივების რიგებში ირიცხებიან. ფაბრიკის სპორტსენთა მოზოვებული ჯილდოებით მდიდრდება მუზეუმის კოლექცია.

წარმოებაში დანერგილია საწარმოო ტანვარჯიში. ნაყოფიერად მუშაობს კალათბურთის, ფრენბურთის, ხელბურთის, მძლეოსნობის, ფეხბურთისა და ჭადრაკის სექციები და წრეები. ფაბრიკის სპორტულ კოლექტივში, რომლის ხელმძღვანელია ინსტრუქტორ-მეთოდისტი ჯუმბერ მდინარაძე, გაერთიანებულია 375-მდე ახალგაზრდა, რომელსაც ფიზკულტურის საბჭო ხელმძღვანელობს.

ფაბრიკის სპორტსმენები მონაწილეობდნენ რესპუბლიკურ ღონისძიებებში, კერძოდ, ზამთრის სპარტაკიადაში, რომელიც ბაკურიანში მოეწყო. თხილამურებით სრიალში მათ დაიკავეს საპრიზო მეორე ადგილი. შიდა საფაბრიკო სპარტაკიადა ჩატარდა სპორტის ხუთ სახეში, რომელშიც ჩაბმულია ყველა ასაკის მუშა-მოსამსახურე. „განთიადის“ პროფკავშირულ სპარტაკიადაში ფაბრიკის სპორტსმენებმა მოიპოვეს საერთო გუნდური პირველი ადგილი. ფაბრიკის დირექციამ მოწინავე სპორტსმენებს მისცა წამახალისებელი ფულადი ჯილდოები. შიდა საფაბრიკო შეჯიბრებაზე ტყვიით სროლაში, რომელშიც „მშთ“ კომპლექსის ჩაბარებას მიეძღვნა, კარგი მაჩვენებლის მქონე ათი სპორტსმენი საფაბრიკო კომიტეტმა დააჯილდოვა ფასიანი საჩუქრებით. ფაბრიკაში მომზადდა პირველი და მეორე თანრიგის 31, მესამე თანრიგის—42 სპორტსმენი, „მშთ“ კომპლექსი ჩააბარა 270-ზე მეტმა კაცმა.

ფაბრიკის კოლექტივი სკკპ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებათა შესრულებისათვის ბრძოლაში

სკკპ XXV ყრილობა უმნიშვნელოვანესი მოვლენაა მთელი საბჭოთა ხალხის ცხოვრებაში. ყრილობამ მიიღო „სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების 1976—1980 წლების ძირითადი მიმართულებანი“, რომლითაც დასახულია სოციალისტური სამშობლოს შემდგომი სოციალურ-ეკონომიკური და კულტურული განვითარების გრანდიოზული ამოცანები. ამ ღრმადმეცნიერულ საპროგრამო დოკუმენტში განსაზღვრულია პარტიის გენერალური ხაზის მაგისტრალური მიმართულებანი.

მეთაე ხუთწლედის მთავარი ამოცანის საფუძველზე საბჭოთა ხალხის პროგრამაა საზოგადოებრივი წარმოების მყარი ზრდის, მისი სტრუქტურის სრულყოფის, ეფექტიანობის ამაღლებისა და ინტენ-

სიფიკაციის უზრუნველყოფა, ხალხის კეთილდღეობის შემდგომი აღმდგობის ღონისძიებათა სისტემის განხორციელება, სახალხო მეურნეობაში მომჭირნეობის რეჟიმის გაძლიერება, მართვის სრულყოფისა და სხვა დიდმნიშვნელოვანი ღონისძიებების გატარება.

სკკ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებანი საკვებით შეესაბამება მშრომელი მასების ინტერესებს, მკაფიოდ გამოხატავს პარტიის უდიდეს ზრუნვას მთელი საბჭოთა ხალხის კეთილდღეობისათვის, მეათე ხუთწლედში კომუნისტური მშენებლობის ახალ წარმატებათა მისაღწევად მკვიდრი საძირკვლის შექმნისათვის.

სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების 1976—1980 წლების ძირითადი მიმართულებანი ითვალისწინებს საქართველოს სახალხო მეურნეობის, კერძოდ მრეწველობის შემდგომ აღმავლობას. რესპუბლიკის მრეწველობის მძლავრი განვითარების ახალი ჰორიზონტების განსაზღვრაში სკკ XXV ყრილობის სახელმძღვანელო დოკუმენტებთან ერთად განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა სკკ ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1974 წლის იანვრის დადგენილება „საქართველოს სსრ სახალხო მეურნეობის შემდგომი განვითარების ღონისძიებათა შესახებ“. ამ დადგენილებისა და სკკ XXV ყრილობის სახელმძღვანელო დოკუმენტების შესაბამისად დაკონკრეტდა და სრულყოფილი გახდა საქართველოს სახალხო მეურნეობის განვითარების ძირითადი ამოცანები, დასახულ იქნა მათი განხორციელების გზები და საშუალებანი.

საქართველოს კომუნისტური პარტიის XXV ყრილობამ (1976 წლის იანვარი) რესპუბლიკის პარტიული ორგანიზაციის ყურადღება გაამახვილა სამრეწველო საწარმოთა მუშაობის ხარისხობრივი მაჩვენებლების გაუმჯობესების აუცილებლობაზე. მან მოიწონა ქუთაისის ავტომშენებლებისა და რუსთავის მეტალურგების, ბათუმელი მანქანათმშენებლებისა და ცნობილი ნოვატორის, სოციალისტური შრომის გმირის გ. კურტანიძის ბრიგადის სასარგებლო წამოწყებანი და შრომითი კოლექტივების გულისყური მიაპყრო წარმოების ეფექტიანობის ამაღლების ისეთ ფაქტორებზე, როგორიცაა ნედლეულისა და მასალების ეკონომიკური ხარჯვა, ფონდუკულების ამაღლება, დარგობრივი სრულყოფის გაუმჯობესება¹.

¹ იხ. „დადგენილება საქართველოს კომუნისტური პარტიის XXV ყრილობისა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის საანგარიშო მოხსენების გამო (გაზ. „კომუნისტი“, 1976 წლის 23 იანვარი).

მეათე ხუთწლედის დიად მიზანდასახულებათა განხორციელები-
ბისათვის ბრძოლაში ახალი ენერგიით ჩაება საქართველოს სამრეწ-
ველო საწარმოების შრომითი კოლექტივები. გამოვლინდა წარმოე-
ბის შემდგომი განვითარების შემაფერხებელი მიზეზები, სათანადო
ქურადლება დაეთმო შრომის დისციპლინის განმტკიცებას, სამუშაო
დღის რაციონალურად გამოყენებას, მოწინავეთა გამოცდილების გან-
ზოგადებასა და წარმოებაში დახერგვას, კომუნისტების ავანგარდული
როლის გაძლიერებას.

ჩვენი რესპუბლიკის მეათე ხუთწლედი, — ამბობდა ე.ა. შევარდ-
ნაძე საქართველოს კომპარტიის XXV ყრილობაზე, — ხარისხისა და
ეფექტიანობის ხუთწლედია. ეკონომიკისა და სოციალური ცხოვრე-
ბის დარგში ჩამორჩენის საბოლოო დაძლევის და მოწინავე პოზიცი-
ებზე რესპუბლიკის გასვლის ხუთწლედია. ასეთია ამოცანა და ეს
ამოცანა უნდა გადავწყვიტოთ — კომუნისტების სიტყვა და საქმე
ერთი უნდა იყოს¹.

სკკპ XXV ყრილობის მიერ დასახულმა კომუნისტური მშენებ-
ლობის დიადმა პერსპექტივებმა მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-
საგრეხი ფაბრიკის მშრომელთა მძლავრი პატრიოტული და შრომი-
თი აღმავლობა გამოიწვია. ფაბრიკის პარტიული, პროფკავშირული
და კომკავშირული ორგანიზაციები ყველაფერს აკეთებენ იმისათვის,
რომ ღირსეული წვლილი შეიტანონ კომუნისტური პარტიისა და საბ-
ჭოთა მთავრობის მიერ დასახული ამოცანების განხორციელების საქ-
მეში, უწინარეს ყოვლისა, ხალხის მატერიალური კეთილდღეობის გა-
უმჯობესებისა და კომუნიზმის აქტიური მშენებლობის აღზრდა-ჩამო-
ყალიბების საქმეში.

პარტიის 25-ე ყრილობის გადაწყვეტილებათა შესრულებისათ-
ვის ბრძოლაში ფაბრიკის კოლექტივმა შეამოწმა ნაკისრ ვალდებუ-
ლებათა შესრულების მდგომარეობა და ახალი ვალდებულებები
იკისრა.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბ-
ჭოს, საკავშირო პროფსაბჭოსა და სრულიად საკავშირო ალკკ ცენ-
ტრალური კომიტეტის მოწოდების „წარმოების ეფექტიანობისა და
მუშაობის ხარისხის ამაღლებისათვის 1976 წლის სახალხო-სამეურ-
ნეო გეგმის წარმატებით შესრულებისათვის სრულიად-საკავშირო

¹ იხ. გაზ. „კომუნისტი“, 1976 წლის 22 იანვარი.

სოციალისტური შეჯიბრების შესახებ“ შესაბამისად აიღეს გადღეობული სოციალისტური ვალდებულებანი, ყურადღება უფრო გამახვილეს მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის წარმოების ყველა რგოლში მუშაობის ხარისხის გაუმჯობესებისა და ეფექტიანობის ამაღლების ამოცანებზე, ახალი სიმძლავრეების ამოქმედება-გამოყენებისა და შორმის ნაყოფიერების შემდგომი ზრდის პრობლემებზე.

გაჩაღდა თავდადებული შემოქმედებითი შრომა მუშათა ძალების დარაზმვის, სოციალისტური ვალდებულებების შესრულებისა და მაღალხარისხოვანი პროდუქციის გამოშვებისათვის. გაიშალა საყოველთაო შეჯიბრება ცალკეულ მომუშავეებს, განყოფილებებს, დარგებსა და სააქროებს შორის. მათი ერთსულოვანი გადაწყვეტილება — ამაღლონ პროდუქციის ტექნიკური დონე, ხარისხი, საიმედოობა და გამძლეობა.

ფაბრიკის მშრომელები ენერგიას არ იშურებენ, რათა ღირსეული წვლილი შეიტანონ ჩვენს ქვეყანაში კომუნისმის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის მშენებლობაში, სასახელო შრომითი მიღწევებით აღნიშნონ ფაბრიკის არსებობის ორმოცდაათი წელი, ფაბრიკა გადააქციონ სანიმუშო წესრიგისა და შრომითი დისციპლინის მოწინავე საწარმოად.

მეათე ხუთწლედის პირველსავე წელს მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრებმა ფაბრიკამ სახელმწიფო გეგმის შესრულების დარგში იკისრა შემდეგი ვალდებულებანი — საერთო და სასაქონლო პროდუქციის გამოშვებისა და რეალიზაციის გეგმა შეასრულა 1976 წლის 20 დეკემბრისათვის, ხოლო იანვარ-თებერვლისა სკკპ XXV ყრილობის გახსნის დღისათვის. სახელმწიფო გეგმის ზევით გამოუშვას 300 ათასი მანეთის სასაქონლო პროდუქცია — ხამი აბრეშუმის ძაფი 1000 კგ, ნაგრები აბრეშუმის ძაფი — 700 კგ, დაზოგოს ნედლეული, კერძოდ აბრეშუმის პარკი 1300 კგ, ხამი აბრეშუმის ძაფი — 100 კგ, სახელმწიფოს მისცეს ზეგეგმური მოგება 25 ათასი მანეთის ოდენობით, ვადაზე ადრე შეასრულოს ორგანიზაციულ-ტექნიკური ღონისძიებათა გეგმა.

სახელმწიფო გეგმის ვადაზე შესრულებისათვის ფაბრიკის შრომით კოლექტივს უნდა უზრუნველყო შრომის მაღალი ნაყოფიერება, შეემცირებინა პროდუქციის თვითღირებულება, ამაღლებინა წარმოების კულტურა, განემტკიცებინა შრომის დისციპლინა, დაე-

ზოგა წედლეული, სათბობი და ელექტროენერჯია, უზრუნველყყო წარმოების რიტმული მუშაობა, შეექმნა შრომის ხელსაყრელი პირობები სერებში, განყოფილებებსა და საამქროებში, დახმარებოდა ჩამორჩენილ სერებს, ცვლებსა და ცალკეულ მომუშავეებს.

საფაბრიკო კომიტეტმა ივალდებულა სისტემატურად შეემოწმებინა სოციალისტურ ვალდებულებათა შესრულების მიმდინარეობა და შედეგები დაეყვანა თითოეულ მომუშავემდე.

ადმინისტრაციას საფაბრიკო კომიტეტთან შეთანხმებით რაციონალურად უნდა გამოეყენებინა ის ფულადი სახსრები, რომელიც გათვალისწინებულია სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამარჯვებისათვის ადგილის მიკუთვნებასთან დაკავშირებით, აგრეთვე მშრომელთა კულტურულ-საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებისათვის. ამასთან საფაბრიკო კომიტეტს უნდა დაეწესებინა სისტემატური კონტროლი ორგანიზაციულ-ტექნიკური ღონისძიებების, ახალი ტექნიკისა და მუშაობის მოწინავე მეთოდების დანერგვის ღონისძიებათა განხორციელებაზე. დახმარებოდა რაციონალიზატორებსა და გამომგონებლებს წამოყენებულ წინადადებათა დანერგვაში, შეედგინა თემატური გეგმა რაციონალიზაციისა და საგამომგონებლო მობძაობის დარგში და იგი დაეყვანა თითოეულ მომუშავემდე. საფაბრიკო კომიტეტს სისტემატურად უნდა შეემოწმებინა რაციონალიზატორულ წინადადებათა დროული განხილვა-შესრულების საქმე, ავტორებზე კანონით გათვალისწინებული გასამარჯელოს გაცემის სისწორე, ეზრუნა რაციონალიზატორთა რიგებში ახალი მუშაკების მიზიდვისათვის.

აღებული ვალდებულების შესაბამისად ფაბრიკის ადმინისტრაცია ვალდებული იყო მიეღო ქმედითი ზომები, ცალკეული მუშების ნორმის შეუსრულებლობის მიზეზების აღმოფხვრისა და მოცდენების სალიკვიდაციოდ; უზრუნველყო მოწყობილობათა მაღალხარისხოვანი რემონტი, შეემოწმებინა მუშების ტექნიკური ინსტრუქტაჟის ორგანიზაცია.

მუშების, ინჟინერ-ტექნიკური პერსონალისა და მოსამსახურეების მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლებისათვის 1976 წ. ადმინისტრაციამ ივალდებულა 300 მუშის კვალიფიცირება. მათ შორის ინდივიდუალური მომზადებით — 100 მუშის, შრომის მოწინავე მეთოდების დაუფლებაში—50 მუშის, საწარმოო-ტექნიკური კურსე-

ბის ხაზით — 80-ის, მეორე პროფესია უნდა შეესწავლა 30-ს, მიხ-
ნობრივი დანიშნულების კურსები გაეწეოს—40 მუშას.

ფაბრიკის ადმინისტრაციამ და საფაბრიკო კომიტეტმა ვალდებულება აიღეს ახალმიღებულ მუშებისა და მოსამსახურეთათვის გაეცნოთ შრომის წინაგანაწესი, უზრუნველყოთ კანონით გათვალისწინებული სამუშაო დროის ხანგრძლივობის დაცვა, არ დაეშვათ დაგვიანების, გაცდენების, სამუშაოდან ადრე წასვლისა და საწარმოო დისციპლინის დარღვევის სხვა შემთხვევები. მიეღოთ ზომები სატაბელო აღრიცხვის მოწესრიგებისათვის; ჩაეტარებინათ ახსნა-განმარტებითი მუშაობა სოციალისტური შრომის დისციპლინის განსამტკიცებლად;

მკაცრად დაეცვათ ახალი სატარიფო სისტემის პირობები, შეემოწმებინათ მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურებისა და ხელფასის გაანგარიშების სისწორე. მუშა-მოსამსახურეთათვის განემარტათ შრომის ახალი ანაზღაურების მოქმედი პრემიალური სისტემის დებულებები.

აბრეშუმის ფაბრიკის შრომითი კოლექტივის მიერ ნაკისრ ვალდებულებათა შესაბამისად საფაბრიკო კომიტეტს უნდა განეხორციელებინა კონტროლი მუშებისათვის სატარიფო თანრიგებისა და განაკვეთების მიკუთვნების, მუშახელის პროფესიისა და კვალიფიკაციის მიხედვით რაციონალურად გამოყენების საკითხებზე, აგრეთვე მათ შესახებ სათანადო დოკუმენტების გაცემასზე, რომლის მიხედვითაც წარმოებს ხელფასის გაანგარიშება. ადმინისტრაცია საფაბრიკო კომიტეტთან შეთანხმებით აძლევს ყველა მომუშავეს კუთვნილსა და დამატებით შევებულებას წინასწარ შედგენილი გრაფიკის მიხედვით, რაც მომუშავეს უნდა ეცნობოს შევებულებაში გასვლამდე 15 დღით ადრე, გაეფორმებინა შევებულება 3 დღით ადრე, მიეცეს ხელფასი არა უგვიანეს შევებულებაში წასვლის წინა დღისა. მოზარდ მუშებს და მუშა-ახალგაზრდობის სკოლის მოსწავლეებს შევებულება მიეცე-
მოდათ მხოლოდ ზაფხულის პერიოდში.

საფაბრიკო კომიტეტს უნდა განეხორციელებინა მუდმივი კონტროლი საამქროებში შრომის პირობების მდგომარეობაზე, მიეღო ზომები ტრავმატიზმისა და დაავადებების შემთხვევათა თავიდან აცილებისათვის, პერიოდულად განეხილა საფაბრიკო კომიტეტის სხდომაზე შრომის დაცვის და უსაფრთხოების ტექნიკის საკითხები.

1976 წელს საფაბრიკო კომიტეტს მუშა-მოსამსახურეებზე უნდა გაეცა სანატორიუმისა და დასასვენებელი სახლის 64 საგზური, რომლის განაწილება მოხდებოდა სოციალური დაზღვევის კომისიის დასკვნისა და შვებულების გრაფიკის შესაბამისად. საგზური ბიუჯეტში მიეცემოდა სამამულო ომის ინვალიდებს, შრომის შედარებით მძიმე უბანზე მომუშავეებსა და მოწინავე მუშებს. საფაბრიკო კომიტეტი თავისი ბიუჯეტიდან გამოყოფდა 800 მანეთს მარტოხელა და მრავალშვილიან დედებზე, აგრეთვე ავადმყოფ და საბჭოთა არმიაში მყოფ მუშა-მოსამსახურეთა ოჯახების დასახმარებლად; განახორციელებდა სისტემატურ კონტროლს სამკურნალო დაწესებულებათა მუშაობაზე, საავადმყოფო ფურცლების გაცემაზე.

ფაბრიკის ადმინისტრაცია კისრულობდა მთლიანად აეთვისებინა გეგმით გათვალისწინებული კულტურულ-საყოფაცხოვრებო და საბინაო მშენებლობის სახსრები, უზრუნველყო საცხოვრებელი ბინები გათბობით და საწარმოს ტერიტორია — კეთილმოწყობით; აღმოეჩინა დახმარება ინდივიდუალური ბინათმშენებლებისათვის გრძელვადიანი სესხის მიღებაში, გაეუმჯობესებინა მუშათა სასაღილოსა და ფაბრიკის ტრანსპორტის მუშაობა.

ფაბრიკის დირექცია და საფაბრიკო კომიტეტმა ივალდებულეს სისტემატურად ჩაატარონ პოლიტიკურ-აღმზრდელიობითი და კულტურ-მასობრივი ხასიათის ლექციები, საუბრები, თეორიული კონფერენციები შრომისადმი კომუნისტური დამოკიდებულების საკითხებზე; გააფართოონ მასიური პროპაგანდა საწარმოო და ტექნიკურ-ეკონომიკური ცოდნის ამაღლებისათვის კომუნისტური შრომის სკოლებსა და სახალხო უნივერსიტეტებში, გააძლიერონ სწავლების მატერიალური ბაზა; მოეწყოს მასობრივი დასვენების საღამო-კონცერტები, ექსკურსიები და სხვა ღონისძიებანი. გააუმჯობესონ მხატვრულ-თეატროქმედი წრეებისა და სპორტული სექციების მუშაობა, უფრო ფართოდ ინერგება საწარმოო ტანვარჯიში საამქროებსა და უბნებში, მოეწყოს საწარმოო მაჩვენებლების ფართო ჩვენება დიაგრამების, პლაკატების, ლოზუნგების, ვიტრინებისა და თვალსაჩინოების სხვა საშუალებები. კულტურულ-მასობრივი მუშაობის ღონისძიებებისათვის გამოიყო 2,5 ათასი მანეთი, ხოლო სპორტულ ღონისძიებებსა და ინვენტარის შექმნაზე 350 მანეთი.

მახარადის აბრეშუმის ფაბრიკის შრომითი კოლექტივის მიერ აღებული ვალდებულებანი გადაჭარბებით შესრულდა. 1976 წელს

ფაბრიკამ გამოუშვა 72,500 კგ-ზე მეტი ხამი აბრეშუმის ძაფი, 74,700 კგ—ნაგრეხი აბრეშუმის ძაფი.

ახალი გამარჯვებებით დაიწყო 1977 წელი.

პროდუქციის რეალიზაციის 6 თვის გეგმა შესრულდა 102,4 პროცენტით, საერთო სასაქონლო პროდუქციისა—101,1 ხოლო ხამი აბრეშუმის ძაფისა—103,4 პროცენტით.

წარმოების მუშაობის ერთ-ერთი მთავარი მაჩვენებელია გამოშვებული პროდუქციის ხარისხი. ამ მხრივაც ფაბრიკამ გეგმური დავალება გადაჭარბებით შეასრულა.

წარმოების კულტურის შემდგომი ამაღლების მიზნით აბრეშუმის ფაბრიკის საგრეხი საამქროს „ა“ ცვლის გადასახვევი განყოფილების მუშაკები (ბრიგადირი ლ. კალანდაძე) გაეცნენ თბილისის ფენსაცმლის ფაბრიკა „ისანის“ გამომკვეთთა ბრიგადის მუშაობის მოცდილებას დევიზით—„შრომის ნაყოფიერების ზრდა, მომჭირნეობა და ყაირათიანობა, დამრიგებლობის ფართოდ განვითარება“ და მხარი დაუჭირეს გ. რიმნისთაველის ბრიგადის ამ თაოსნობას. ამასთან დაკავშირებით აბრეშუმის ფაბრიკის აღნიშნული განყოფილების მუშაკებმა იკისრეს დანერგონ მუშაობის ახლებური ხერხები და მეთოდები, რაც კიდევ უფრო შეუწყობს ხელს შრომის ნაყოფიერების ამაღლებას და პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესებას. ფაბრიკაში ფართოდ გავრცელდა გადასახვევი განყოფილების მოწინავე მუშის ლ. მგელაძის მუშაობის მეთოდები, რომელმაც შრომის სწორი ორგანიზაციით მიაღწია ხამი ძაფის მნიშვნელოვან ეკონომიას, ფაბრიკაში სულ უფრო მაღლდება საწარმოო კულტურა, შრომის დისციპლინა, საკუთარი თავისა და ამხანაგებისადმი მთმთხოვნელობა. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა დამრიგებლობას, ახალი თაობის დაოსტატების საქმეს.

ფაბრიკის ათასკაციანი კოლექტივის წინაშე მდგომი ამოცანების განხორციელების საქმეში დირექციას მხარში უდგას პირველადი პარტიული ორგანიზაცია (კომიტეტის მდივანი ჯ. დოლიძე) და საიმედო ახალგაზრდობა (კომკავშირის კომიტეტის მდივანი გ. გობრონიძე) მათი ხელმძღვანელობით სისტემატურად მაღლდება ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეთა კულტურულ-საგანმანათლებლო და იდეურ-პოლიტიკური ცოდნის დონე.

წარმატებით მუშაობს ფაბრიკასთან არსებული ტექნიკური პროგრესის სახელზე უნივერსიტეტი (რექტორი ი. მახარაძე), რომელიც

1971 წელს შეიქმნა და აერთიანებს 170 კაცს. დღემდე მოხდა სახალხო უნივერსიტეტის ორი გამოშვება, რომელიც დაამთავრა 284 კაცმა. უნივერსიტეტი ხელს უწყობს მშრომელთა ტექნიკურ-ეკონომიკური ცოდნის შემდგომ ამაღლებას, სკკპ პარტიის XXV ყრილობის მასალების ღრმად დაუფლებას. ლექცია-სემინარებს ატარებენ ლექტორები — ფაბრიკის დირექტორი ი. მახარაძე, მთავარი ინჟინერი ნ. გირკელიძე, შრომისა და ხელფასის განყოფილების უფროსი ფ. კვაშალი, საგეგმო განყოფილების ხელმძღვანელი ნ. ძიძიშვილი, ზ. ქართველიშვილი და სხვები.

1974—1975 სასწავლო წელს საქართველოს მსუბუქი მრეწველობის საწარმოების სახალხო უნივერსიტეტების დათვალიერებაზე მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის სახალხო უნივერსიტეტმა მეორე ადგილი დაიკავა, ხოლო რექტორატი დაჯილდოვდა ფულადი პრემიით.

ფაბრიკაში მუშაობს წარმოების მართვის საფუძვლების შემსწავლელი სემინარი (ხელმძღვანელი უფროსი ინჟინერი ნ. გირკელიძე) 27 მსმენელით, მარქსიზმ-ლენინიზმის შემსწავლელი სკოლა (ხელმძღვანელი დ. მეგრელაძე) 25 მსმენელით, ეკონომიკისა და წარმოების მართვის საფუძვლების შემსწავლელი წრე (ხელმძღვანელი მთავარი ბუღალტერი რ. მამალაძე) 18 მსმენელით, მიმდინარე პოლიტიკის შემსწავლელი რუსული სკოლა (ხელმძღვანელი ს. მარტიროსიანი) 15 მსმენელით. ფაბრიკაში შექმნილია აგრეთვე კომუნისტური შრომის ორი სკოლა, რომელსაც სათავეში უდგანან ფაბრიკის მთავარი მექანიკოსი მ. სურგულაძე და ტექნიკური კონტროლის განყოფილების უფროსი რ. სირაძე.

ფაბრიკის შრომითი კოლექტივის დამრავლებელი ძალაა პირველადი პარტიული ორგანიზაცია, რომელიც აერთიანებს სკკპ 173 წევრსა და პარტიის წევრობის კანდიდატს. ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის კომიტეტი შეუწელებელ მზრუნველობას და ყურადღებას იჩენს კომკავშირული ახალგაზრდობის—პარტიის საიმედო რეზერვისა და თანამემწის — აღზრდისა და ჩამოყალიბებისათვის. ნახევარსაუკუნოვანი ისტორიის მანძილზე ფაბრიკის კომკავშირული ორგანიზაცია პარტიული კომიტეტის ხელმძღვანელობით ყოველთვის მოწინავეთა რიგებში დგას როგორც სწავლის, ისე შრომის ფრონტზე და არაერთი მაღლობაც დაუმსახურებია კომკავშირის რაიონული და რესპუბლიკური ხელმძღვანელი ორგანოების მხრივ. კომკავშირის ორგანიზაციაში აღრიცხვაზეა 248 ახალგაზრდა. კომკავშირული პო-

ლიტგანათლებლის ქსელიდან „კომუნისტური მორალის საფუძვლები“ (პრობაგანდისტი გ. კახაძე) შემსწავლელი წრე აერთიანებს 22 მსმენელს, „ჩვენი ლენინური კომკავშირის“ შემსწავლელი რუსული წრე (პრობაგანდისტი ს. მარტიროსიანი)—29-ს, კომუნისტური მორალის სკოლა—15-ს, ფაბრიკასთან არსებული სახალხო უნივერსიტეტი—42 კომკავშირელს.

ფაბრიკაში შექმნილია კომკავშირულ-ახალგაზრდული ბრიგადები და რგოლები ძაფსაღები წარმოების „ბ“ ცვლაში, ავტომატურ უბანზე და საგრეს საამქროში (ხელმძღვანელები ც. დოლიძე, ნ. ავაკიანი, ნ. მხეიძე და სხვები). ამ ბრიგადებსა და რგოლებში, დიდ სამამულო ომში ფაშისტურ გერმანიაზე გამარჯვების 30 წლისთავთან დაკავშირებით, ჩაირიცხნენ ჩვენივე ფაბრიკის მუშები, რომლებიც გმირულად დაეცნენ ბრძოლის ველზე. ფაბრიკის ექვსი კომკავშირელი 1976 წელს დაჯილდოვდა „ხუთწლედის ახალგაზრდა გვარდიელის“ ნიშნით, ხოლო მთელი ორგანიზაცია—ვიმპელით სკკპ XXIV ყრილობის გადაწყვეტილებათა წარმატებით შესრულებისათვის. 12 კომკავშირელმა მოიპოვა უფლება ხელი მოეწერა ლენინური კომკავშირის პატაკზე.

მასხარაძის აბრეშუმის ფაბრიკის შრომითი კოლექტივის საქმიანობის ყველა მხარეზე დიდი დადებითი გავლენა მოახდინა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1972 წლის 22 თებერვლის დადგენილებამ, პარტიის თბილისის საქალაქო კომიტეტის მუშაობის შესახებ და 1976 წლის 22 ივნისის დადგენილებამ საქართველოს პარტიული ორგანიზაციის მუშაობის შესახებ. ლენინური პარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა ამ დადგენილებებში დიდი ყურადღება დაუთმო პარტიული მუშაობის სტილისა და მეთოდების სრულყოფას, პირველადი პარტიული ორგანიზაციების ორგანიზატორული და პოლიტიკური საქმიანობის გაუმჯობესებას, პარტიული და სახელმწიფო დისციპლინის განმტკიცებას, კადრებთან მუშაობის ლენინური პოლიტიკის სწორად გატარებას, მიღებულ დადგენილებათა შესრულების ორგანიზაციისა და შემოწმების სრულყოფას.

მასხარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრესი ფაბრიკის პირველადი პარტიული ორგანიზაცია, რომელიც საამქროთა და განყოფილებათა რვა პარტიულ ორგანიზაციას აერთიანებს, მთელ თავის საქმიანობას წარმართავს მუშაობის ლენინური სტილის დამკვიდრებისათვის. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა სკკპ რიგების ზრდას, ახალგაზრ-

და კომუნისტების წრთობას, ორგანიზაცია სკკპ რიგებში მისაღებად რეკომენდაციას უწევს მოწინავეთა შორის მოწინავე და ავტორიტეტულ ადამიანებს.

პარტიული კომიტეტი, საამქრო და განყოფილებათა პარტიული ორგანიზაციები ყოველდღიურად აკონტროლებს კომუნისტების მიერ საწესდებო უფლება-მოვალეობათა შესრულების საქმეს. პრაქტიკაში დამკვიდრებული პარტიულ კრებებზე და კომიტეტის სხდომებზე კომუნისტების ანგარიშების მოსმენა, პრინციპული საუბარი მუშაობაში არსებულ ნაკლოვანებების შესახებ. ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაციის საქმიანობაში დიდი ადგილი უჭირავს კადრების პოლიტიკას, მათ სწორად შერჩევა-განაწილებასა და აღზრდას. საწარმოს გადამწყვეტ უბნებს გამოცდილი და საქმის მცოდნე კომუნისტები უდგანან სათავეში.

პარტიული მშენებლობის ერთ-ერთი მოთხოვნაა პარტიულ მუშაობაში კოლექტიური ხელმძღვანელობის დამკვიდრება. სწორედ აქედან გამომდინარეობს დასკვნა იმის შესახებ, რომ კოლექტიური ხელმძღვანელობა მტკიცედ ეყრდნობა მუშაკთა პერსონალურ პასუხისმგებლობას. აბრეშუმის ფაბრიკის პარტიული, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციები, სამეურნეო ხელმძღვანელებთან ერთად, კოლექტიურად წყვეტენ ფაბრიკის წინაშე მდგომ საკითხებს. პარტიული კრებებისა და ბიუროს სხდომების საკითხთა მომზადებაში ჩაბმულია ფაბრიკის კომუნისტების უმრავლესობა. სათანადო ყურადღება ექცევა კრიტიკისა და თვითკრიტიკის გაშლას, კომუნისტების მიერ დაყენებულ საკითხებზე რეაგირებას. საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის მე-14 პლენუმის გადაწყვეტილებათა შესაბამისად გაუმჯობესდა მიღებული დადგენილებების შესრულების შემოწმების ფორმები და მეთოდები. გასულ და მიმდინარე წელს დადგენილებების შესრულების შემოწმება მოეწყო 11-ჯერ, მათ შორის ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხებისა, როგორცაა საექსპორტო პროდუქციის გამოშვებისა და გაგზავნის საგეგმო დავალებათა შესრულება. ძაფსაღები და საგრეხი საამქროების კომკავშირული ორგანიზაციების მუშაობა და მათზე პარტიული ხელმძღვანელობის განმტკიცება, ფაბრიკაში სამოქალაქო თავდაცვის მზადების საქმეში გაწეული მუშაობის მინდინარეობა და სხვ.

ფაბრიკის პარტიული კომიტეტის სხდომებსა და პარტიულ კრებებზე რეგულარულად იხილება საკითხები საამქროთა და განყოფილებათა პარტიული ორგანიზაციების მიერ გაწეული მუშაობის, პარტიული და სახელმწიფო დისციპლინის განმტკიცების, პარტიული დავალებების შესრულების მიმდინარეობის შესახებ. იდეოლოგიური დარგის მუშაკების—აგიტატორების, პოლიტინფორმატორებისა და ლექტორთა საშუალებით ეწყობა საუბრები, ლექცია-მოხსენებები და ინფორმაციები წარსულის მანე გადმონაშთების წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებზე. ყურადღებაა გამახვილებული ცალკეულ საამქროებსა და ცვლებში შრომის დისციპლინისა და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის საკითხებზე, რამაც მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი ფაბრიკის შრომით კოლექტივში, რგოლში პარტიული და სახელმწიფო დისციპლინის განმტკიცებას. ყოველივე ამის შედეგად სრულყოფილ იქნა პარტიული კომიტეტის მუშაობის სტილი და მეთოდები, ამაღლდა კომუნისტებისა და მთელი შრომითი კოლექტივის პასუხისმგებლობა საწარმოო გეგმების შესრულებისა და საზოგადოებრივ-მორალური კლიმატის გაუმჯობესების დარგში.

ამრიგად, მახარაძის აბრეშუმის ძაფსახევე-საგრეხი ფაბრიკის შრომითი კოლექტივი დიდი მიღწევებით შეხვდა საბჭოთა ხალხის სახელოვან დღესასწაულს—დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვების მე-60 წლისთავს. აბრეშუმის ფაბრიკა, რომელსაც ნახევარი საუკუნის ისტორია აქვს, კვლავაც ღირსეულ წვლილს შეიტანს საქართველოს აბრეშუმის მრეწველობის შემდგომი განვითარების საქმეში.

მერვე ხუთწლიანი გეგმის ფაქტიური
შესრულების მაჩვენებლები

საქართველოს
სტატისტიკის

მაჩვენებლები	ზომის ერთეული	1966 წ.	1968 წ.	1970 წ.	სულ 5 წელს
რელიზაცია	ათ. მან.	7322	7406	8748	38301
საერთო პროდუქცია	„	6282	7385	8878	37769
ხამი ძაფი	ტონა	63,8	67,3	73,0	336,8
ნაგრები ძაფი	„	50,2	65,0	64,9	313,7
შრომის ნაყოფიერება	მან.	7998	8840	9513	43300
წახალისების ფონდიდან გაცემული პრემიები	ათ. მ.	—	21,8	57,6	118,6
გამოშვებული პირველი ხარისხის პროდუქცია	%	—			
ა) ხამი ძაფი	„	575	62,0	65,6	62,3
ბ) ნაგრები ძაფი	„	84,6	89,4	87,4	87,2
მოგება	„	140,6	236	291	343,6

მაჩვენებლები	ზომის ერთეულები	1926 წ.	1932 წ.	სულ პირველ ხუთწლეულში	1937 წ.	სულ მეორე ხუთწლეულში	1640 წ.	სულ 1938-1940 წ. წ.
საერთო პროდუქცია								
(1955 წლის ფასებში)	ათ.მან.	112,0	2511	12976	3398	14999	2409	8256
ხანი აბრეშუმის ძაფი	ტონა	1,9	38,6	200,7	52,5	230,9	49,4	142,0
ნაგრები აბრეშუმის ძაფი	"	—	18,3	86,5	37,6	142,6	32,5	105,8
სასაქონლო ხამი აბრეშუმის ძაფი	"	1,9	20,3	114,2	14,9	88,3	16,9	36,2
მუშა-მოსამსახურეთა რიცხვი		95	796	908	1145	935	786	890
მათ შორის მუშები		50	654	818	997	816	678	758
შრომის ნაყოფიერება პროდუქციის გამოშვება ერთ მომუშავეზე	მან.	1180	3154	14288	2967	16042	3065	927

საქართველოს
სტატისტიკის

სულ სამაგურ- ლო ობის წლებში	1950წ.	სულ მეოთხე ხუთწლეულში	1955 წ.	სულ მეხუთე სულწლეულში	1958 წ.	სულ 1956- 1958 წწ.	1965 წ.	სულ უვიდ- წლებში
1236 3	4219	17282	5748	26797	5177	16620	6117	56689
209,7	71,1	290,1	84,5	404,5	74,8	239,2	65,2	518,4
151,6	58,8	209,3	95,7	439,0	85,8	264,2	34,5	453,2
58,1	12,3	80,8	—	5,4	58,1	186,3	—	—
562	952	778	934	973	1003	992	848	—
478	789	638	849	862	881	879	—	—
22478	4432	22213	6154	27448	5161	16754	7213	56095

მეცხრე სუთწლიანი გეგმის შესრულების მაჩვენებლები

მაჩვენებლები	ზომის ერთეული	მეცხრე სუთწლი			1975 წელი			1970 წელი	
		გეგმა	ფაქტ.	%	გეგმა	ფაქტ.	%	გეგმა	ფაქტ.
რელიზაცია	ათას მან.	50970	52465	104,9	10718	11312	105,6	9848	10 25
სასაქონლო პროდუქცია	"	—	—	—	10718	11'85	104,3	—	—
საერთო პროდუქცია	"	41680	43236	103,7	8797	9005	102,4	7730	8248
ხამი ძაფი	კგ-ში	365000	379500	104,0	74500	76940	103,3	70000	73028
ნაგრები ძაფი	"	314950	327031	103,8	72200	71190	89,2	60400	64876
შრომი ნაყოფიერება	მან.	49425	50253	101,7	10313	10416	101,0	8916	9513
მოგება	ათ. მან.	3857	3546	-311	728	730	+2,0	297	297

მეათე სუთწლიანი გეგმა

მაჩვენებლები	ზომის ერთეულები	წლები		
		1976	1978	1980
რელიზაცია	ათ. მან.	10,5	10,6	11,0
საერთო და სასაქონლო პროდუქცია	"	10,6	10,7	11,0
ხამი ძაფი	ათ. კგ.	72,5	73,0	75,0
ნაგრები ძაფი	"	74,7	74,7	78,0

შ ი ნ ა ა რ ს ი

მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრები ფაბრიკა 1926-1941 წლებში	5
მახარაძის აბრეშუმის ძაფსაღებ-საგრები ფაბრიკა დიდრ სამამულო ომის პერიოდში (1941—1945 წწ.)	28
აბრეშუმის ფაბრიკა ომის შემდგომ პერიოდში	40
ფაბრიკის ხელმძღვანელი კადრები	46
მახარაძის აბრეშუმის ფაბრიკა განვითარებული სოციალისტური საზოგადოების პერიოდში	52
ა) აბრეშუმის ფაბრიკა შვიდწლედში	52
ბ) ფაბრიკა მერვე და მეცხრე ხუთწლედების მანძილზე	64
ფაბრიკის კოლექტივი სკკპ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებათა შესრულებისათვის ბრძოლაში	87

3-2r
0105/54

МАХАРАДЗЕВСКАЯ ШЕЛКОМОТАЛЬНО-ПРЯДИЛЬНАЯ
Ф А Б Р И К А

Зинаида Георгиевна Хинтибидзе

Махарадзевская шелкомотально-
прядельная фабрика

(На грузинском языке)

Издательство «Сабчота Сакартвело»

Тбилиси, Марджанишвили, 5

1978

გამომცემლობის რედაქტორი ლია ჯუღელი
მხატვრული რედაქტორი აკაკი ტუხაშვილი
ტექნიკური რედაქტორი ნანა აფხაზავა
კორექტორები: ლ. არჩუაძე, ლ. გულიაშვილი
გამომშვები გიული ბენიძე

გადაეცა წარმოებას 13/VI-78 წ. ხელმოწერილია დასაბუქდად 17/VII-78 წ.
საბეჭდი ქალაქი № 2. 60×84¹/₁₆. პირობითი ნაბეჭდი თაბახი 6,05 +
ჩაკვრა 0,47. სააღრ.-საგამომც. თაბახი 5,71. უე 06937. ტირაჟი 1000. შეკვ. № 171.
ფასი 20 კაპ.

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“
თბილისი, მარჯანიშვილის 5.

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს გამომცემლობათა,
პოლიგრაფიისა და წიგნის ვაჭრობის საქმეთა სახელმწიფო
კომიტეტის თბილისის № 12 სტამბა
უშ. ჩხეიძის ქ. № 8

Тбилисская типография № 12 Государственного комитета
Совета Министров Грузинской ССР по делам издательств,
полиграфии и книжной торговли. Ул. Уш. Чхеидзе № 8.

შეცდომების გასწორება

გვერდი	ს ტრიქონი		არის	უნდა იყოს
	ზემოლან	ქვემოლან		
83. 4	11		იოსები	სოლომონი
83. 5		3	ორკაციანი	ოცკაციანი
83. 9		5	ყარეგაიშვილები	ყარეგიშვილები
83. 11	9		მიქელიშვილები	მიქელაშვილები
83. 58		8	ნ. ჯოგლიძე	ნ. ჯოგლიძე
83. 77		15	116 მანეთი	116 ათასი მანეთი

K276.270

3

54 7 6 4

04006950
2024000000